

kerst ⁱⁿ de stad

Protestantse Gemeente Utrecht

www.pgu.nu

22ste jaargang nummer 4

DECEMBER 2014

Los nummer

€ 2.00

**Verlangen
naar Vrede**

Verlangen naar Vrede

Het kerstfeest is het feest van de vrede. "Vandaag is jullie redder geboren: Christus, de Heer".

Met de komst van het Kind breekt immers de tijd van de vrede aan. De herders in het veld horen het engelenkoor daarover zingen. Zo mogen we dat beleven en daarnaar mogen we uitzien.

Dit jaar is daarom voor Kerk in de Stad voor het thema: 'Verlangen naar Vrede' gekozen. Het wordt in verschillende thema's uitgewerkt.

Allereerst vragen we aandacht voor het verlangen naar de Vreddevorst in de Bijbelse verhalen en in de liederen die we zingen. Ook de eigen politieke situatie komt aan de orde.

Hoe verlangen we in Utrecht naar de vrede tussen de bewoners van verschillende afkomst en geloof. Het is vanzelfsprekend dat ook de situatie in het Midden-Oosten wordt belicht en het verlangen naar vrede in Israël, en de betrokkenheid hiervoor vanuit Nederland. Het kan niet anders dan dat het thema wordt uitgewerkt in gedichten, liederen en gebeden die over de vrede gaan.

De redactie wenst u een gezegend en vredevolle Kerst toe.

Kinderogen

In jouw ogen
lees ik onverkort
verhalen van
de hemel en de aarde
de zon en vrede alom
door jouw ogen
kijk ik even
in het paradijs

de parels op je
roze jurkje dansen
spelend vier je feest –

lief kind
pas op voor grote mensen
zij brengen scheiding aan
zij hinken op een been

en halen uit elkaar
de hemel en de aarde
gespleten wordt de zon
de vrede verdort

lief kind
bewaar verhalen in je ogen
de hemel en de aarde
de zon en vrede alom
ik vraag je alsjeblieft
bewaar het kind
en geef dit door aan ons –

Oeke Kruythof

Verlangen naar de Vreddevorst

Arie Moolenaar

**"Wij wachten op de koning,
die ons de vrede brengt,
ontsteken onze lampen tot-
dat Hij komt!"**

**Dit prachtige lied van
Advent (461) geeft ons ver-
langen naar de koning
en de vrede. Iedere zondag
van Advent mogen we een
extra lamp aansteken om
het koningskind en het kind
van vrede te ontvangen.
We leven in een wereld vol
geweld en vrede lijkt ver-
weg. Het is een verlangen
dat de eeuwen doorklinkt.
We horen in dit lied de ver-
zuchtingen uit het Oude
Testament meeklinken,
indringend verwoord door
de profeet Jesaja als hij het
uitzingt: "Een kind is ons
geboren, een zoon is ons
gegeven; de heerschappij
is op zijn schouders.
Deze namen zal hij dragen:
Wonderbare raadsman,
Goddelijke held, Eeuwige
vader, Vreddevorst." (Jesaja
9:5)**

Steeds zingt hij het uit in zijn ver-
langen naar vrede, want een telg
zal komen, de Geest van de Heer
zal op hem rusten. Hij zal het
recht herstellen en de wolf zal
zich neerleggen bij het lam, en de
panter vlijt zich bij een bokje en
kalf en leeuw zullen samen wei-
den, de beer en de koe grazen sa-
men, een leeuw en een rund eten
beiden stro (Jesaja 11:1-10). Maar
ook Jeruzalem zal vrede kennen
en daar zal een feestmaal aan-
gericht worden voor alle volken,
met uitgelezen gerechten en bele-
gen wijnen, de dood wordt teniet
gedaan en de tranen van het ge-
zicht gewist (Jesaja 25:6-8).

Engelenkoor

Is het een wonder dat eeuwen-
lang deze liederen meeklinken

De illustratie
van de
voorzijde
is van
Ruud Bartlema.

als het engelenkoor gehoord wordt:
"Eer aan God in de hoogste he-
mel en vrede op aarde voor alle
mensen die hij liefheeft." (Lucas
2:14). In heel de Bijbel stijgt het
verlangen naar vrede, naar ge-
borgenheid, naar het eind van het
kwaad op, Paulus zingt het uit –
"Hij is onze vrede" - (Efeze 2: 14)
en Johannes verwoordt het in het
boek Openbaringen. Hij mag zin-
gen van de nieuwe hemel en de
nieuwe aarde, over het nieuwe
Jeruzalem dat uit de hemel zal
neerdalen. Ze is als een bruid die
zich mooi gemaakt heeft voor

haar man en op hem wacht. Gods
woonplaats is onder de mensen,
hij zal bij hen wonen. Zij zullen zijn
volken zijn en God zelf zal als hun
God bij hen zijn. Hij zal alle tranen
uit hun ogen wissen. Er zal geen
dood meer zijn, geen rouw, geen
jammerklacht, geen pijn, want wat
er eerst was is voorbij (Openba-
ringen 21: 3-4).

Psalmen en liederen

In een wereld van koningen en
farao's is het geen wonder dat
er liederen en verhalen zijn over-
geleverd over een rechtvaardige

regering, over een koning die de
vrede brengt en zijn volk in wijs-
heid regeert. Ook in de psalmen
horen we dit opklinken, verwoord
in ons Liedboek. O Heer, geef de
koning vrede, (psalm 61:4). God zij
geprezen met ontzag. Hij draagt
ons leven dag aan dag, Zijn naam
is onze vrede (psalm 68: 7).

Voor in de zogenaamde ko-
ningspsalm (72) horen we over
het verlangen naar recht en de
vrede. Steeds wordt David als de
vreddevorst bezongen en gezien,
zijn heerschappij zal geen einde
kennen, zijn nakomelingen zullen
altijd op de troon zitten, indien ze
luisteren naar de stem van God
en zijn geboden onderhouden.
Psalm 89 is de Davidpsalm. "Mijn
uitverkoren knecht is David die
Mij dient, hem gaf ik mijn verbond,
aan hem en zijn huis heb ik mijn
eed gezworen, voorgoed zal uw
geslacht de heerschappij behoren
(vers 2)".

Ook de pelgrimspsalmen die de
mensen zongen op weg naar Jeru-
zalem zingen over de vrede en het
vredesoord (psalm 122: 3). Het is
een diep geloofd vertrouwen dat
de zoon van David, Jezus Christus,
de koning is die de vrede brengt
en de liefde van God laat zien en
ons doet ervaren. Er wordt van
verteld en gezongen in de Lof-

zang van Zacharias (158a,b,c.), die
van Simeon (159a,b,c), van Hanna
(152).

Gerechtigheid

In de liederen van Advent en
Kerst (432-513) wordt het ver-
langen naar - en de komst van de
vreddevorst uitbundig bezongen.
In Hem, de Zoon van David is de
vrede gekomen. Hij is onze vre-
devorst en Hij zal ons naar recht
en gerechtigheid regeren. "Vrede-
vorst, wees gij onze vrede". (347)
"zeg het volk dat vrede wil: O
kom, o kom Immanuël, Verblijf
uw volk, uw Israël" (466). "Hoor
de engelen zingen de eer: Vrede
op aarde 't is vervuld" (490). "De
koning van de vrede is geboren",
zingt lied 491.

Zo is de tijd van Advent en Kerst
de tijd van verlangen naar de vre-
de, naar de komst van de Vrede-
vorst. Is het een wonder dat ons
nieuwe liedboek niet alleen lie-
deren heeft opgenomen, waarin
we elkaar de vrede bij de maaltijd
mogen toezingen, (396-399) en
vrede voor dit huis (819), maar
dat het liedboek eindigt met lie-
deren over het verlangen naar de
vrede (1008-1016): "Laat de vrede
eindelijk komen, die uw hart voor
ons bewaart". Dat is de bede van
Advent en Kerst!

Joods vredesgebed

Piet Warners

Stel vrede, goedheid en zegen
genade, verbondenheid en erbarmen
over ons en over heel uw volk Israël.
Zegen ons, onze Vader, ons allen als één,
in het licht van uw aangezicht,
want in het licht van uw aangezicht
hebt ge ons gegeven, Heer onze God,
de Tora des levens
en de liefde der verbondenheid.
Gerechtigheid en zegen,
erbarmen en leven en vrede.
En goed is het in uw ogen
om uw volk Israël te zegenen
te allen tijde, elk uur, met uw vrede.
Gezegend gij, Heer,
die zijn volk Israël zegent met vrede.

Dit gebed, waarin de vrede (shalom) centraal
staat, is de laatste bede van het Achttienged, dat
drie maal per dag gebeden wordt. Zo ook in

de ochtenddienst op de Sabbat. Daar wordt voor
deze laatste bede de Priesterzegen (Numeri 6: 24-
26) gezegd. Die eindigt met het woord vrede. Het
gebed fungeert dan als beaming en toe-eigening
van alle weldaden die de Eeuwige geeft en die cul-
mineren in de vrede, de heelheid voor heel Israël
en daarmee voor heel de schepping.

Vrede op aarde

Voor ons die kleine mens
Heeft hij zijn zoon geofferd.
Vergeving, liefde
was ons deel.
Oorlog, haat, venijn
in eeuwen lange strijd
brak dat geluk aan scherven.
Maar de hoop
op die volmaakte wereld
door God geschapen.
Dat verlangen blijft.
Ik bid u God
help ons in onze nood.
Neem ons bij de hand
langs die afgrond
van pijn, verdriet
Naar dat stralend licht
Dat Vrede heet.

Fredy Schild

VERLANGEN NAAR VREDE VERLANGEN NAAR VREDE

* Campagneposter 'Wij zijn Utrecht'.

René Kil

Lid stuurgroep UPLR namens de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken

Precies dat gevoel, verlangen naar vrede, deed de Werkgroep Etnische Groeperingen van de Nicolaïkerk en de St. Gertrudiskerk, samen met de bestuurders van de Marokkaanse vereniging Tamount, besluiten om het thema van de Week van Dialoog, van 7 tot en met 14 november, te veranderen van 'Daar zit muziek in', naar: 'Samen vrede maken, zit daar muziek in?' Je zou ook kunnen zeggen: 'Zit daar nog muziek in?'

Hoeveel jaren hebben we nu al niet met elkaar dialoogavonden gehouden. Avonden over opvoeding, scholing, overeenkomsten en verschillen in het geloof van moslims en christen enzovoort.

Zijn we er veel mee opgeschoten?

Op de geplande dialoogavond van 7 november in Buurthuis De Nieuwe Jutter was in ieder geval de Marokkaanse muziek verwarmend en de gesprekken deden daar eigenlijk niet veel voor onder. Hoewel de belangstelling van beide kerken wat tegenviel, was het duidelijk dat aan de dialoogtafels Nederlanders en medelanders (om maar weer eens een minder beladen term te gebruiken) in groot vertrouwen met elkaar in gesprek gingen. Duidelijk werd dat het verlangen naar respectvol vreedzaam samenleven mensen tot elkaar kan brengen. In ieder geval leidde de enthousiaste muziek tot spontane dans.

Campagne

Tijdens de avond gaf Arie Nico Verheul, voorzitter van het Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie, het startschot voor de campagne 'WIJ ZIJN UTRECHT', een campagne die is opgezet naar aanleiding van een bijeenkomst op 27 augustus van verontruste Utrechtse door signalen van toenemende spanning en een groeiende kloof tussen mensen met verschillende afkomst. De campagne richt zich tot alle burgers met een manifest, waarin duidelijk wordt gekozen voor een vreedzame samenleving en waarin iedere Utrechter wordt opgeroepen in eigen groep, instelling of organisatie creatief te zoeken naar verdraagzaamheid en solidariteit. De campagne wordt breed gesteund door allerlei religieuze en niet-religieuze organisaties. De campagne loopt

Samen vrede maken

ook via email en facebook; zie verder: www.facebook.com/wij-zijnUtrecht.

Vredesduif

Verlangen naar vrede dus. De gemeente van de Nicolaïkerk bracht in dit kader op zondag 28 september ter gelegenheid van de Vredesweek een vredesgroet aan de ULU-moskee in Utrecht. Op de foto bij dit artikel overhandigt ondergetekende aan de heer Yucel Aydemir, voorzitter van het moskeebeheer, een vredesduifje en een kaart met een vredesgroet voor de ULU-moskee. Op de kaart stond geschreven: "Als teken van verbondenheid en bemoeiding stuurt de gemeente van de protestantse Nicolaïkerk in Utrecht u ter gelegenheid van de jaarlijks vredesweek een vredesduif. Hiermee willen wij u als gemeente zegen toewensen. U hebt ervoor gekozen om in uw gebedshuis een stiltecentrum op te nemen voor mensen met andere overtuigingen. Dat is een uniek en vredelievend gebaar. In een tijd van internationale spanningen en religieuze verhoudingen die op scherp staan, zijn deze initiatieven hard nodig. Wij wensen u toe dat uw fonkelnieuwe moskee velen mag inspireren, bemoedigen en vrede mag brengen." De vredesduif en bijbehorende groet werden zeer op prijs gesteld.

Verlangen naar vrede, werken aan vrede, er zit volgens mij nog veel muziek in.

* René Kil overhandigt de duif als vredesgroet aan moskeebestuurder Yucel Aydemir.

Erna Treurniet buurtpastor in Overvecht

"Vrede op aarde voor de mensen van wie God houdt." Zo jubelen de engelen in het geboorteverhaal van Jezus. Een uitroep, een aankondiging, een groet. "Vrede op aarde", wordt de herders en ons lezers toegeroepen, toegewenst, als groet. "Salam", kunnen we dagelijks horen in Utrecht. Als uitroep - Is het vrede dan? Wellicht toen en daar in dat veld bij die schapen. Aankondiging? -

Vreedzame wijk

Waar blijft dan die vrede van U, hoor ik iemand roepen. Oproep dan?

Vreedzame Wijk schiet mij te binnen. Een korte cursus die ik jaren geleden volgde. Een cursus gebaseerd op De Vreedzame School. Bedoeld om de aanpak op school te verbreden naar de wijk. Zodat kinderen buiten zouden herkennen wat ze van school kennen. Om de aanpak te bestendigen. De cursus was (en is) bedoeld voor iedereen die na schooltijd binnen en buiten met kinderen werkt of kinderen tegen komt.

Vreedzame school, alle Utrechtse scholen zijn het, vermoed ik. Deze eeuw begonnen en Overvechtse basisscholen gingen er als eerste mee aan het werk. Een programma van groep 1 tot en met groep 8.

Gericht op respect voor elkaar, omgaan met verschillen en ruzies zonder vechten oplossen. Dat klinkt heel simpel, maar is een zaak van oefenen, bijhouden, permanente aandacht. Voor de leerkrachten, leerlingen en ouders; in die volgorde. De leerkrachten zetten de toon. Kinderen leren hun aandeel op zich ne-

men in de klas, op het schoolplein. Kinderen van groep 7 en 8 worden opgeleid als mediators. Ouders worden bijgepraat en, wie dat wil, getraind in de aanpak van school. Een aantal dingen viel mij destijds op. De dag beginnen en eindigen met elkaar groeten, een hand geven, zien en gezien worden. Kinderen krijgen eigen verantwoordelijkheden passend bij

hun leeftijd en mogelijkheden, worden getraind om een time-out aan te vragen, om meningsverschillen uit te praten, te bemiddelen bij ruzies. En vooral: conflicten horen bij het leven,

hoeven niet vermeden te worden, het gaat er om hoe je er mee omgaat. En ook dát kun je leren. Vreedzame school of wijk: een aanpak die wellicht nuttig zou kunnen zijn in de Zwarte Pietendiscussie.

In De Bram kom ik wekelijks Shila tegen. Zij volgt op dit moment de cursus Vreedzame Wijk. We praten er over door. Zij kent de Vreedzame School al langer, als ouder en lid van de ouderraad. "Het gaat erom hoe je omgaat met elkaar, hoe je conflicten uitpraat, oplost, het gaat om waardering voor elkaar." Haar oudste en haar jongste hebben de training tot mediator gedaan. "Ik vind het belangrijk dat ze dat doen. De kinderen worden weer ouders later. Het goede voorbeeld geven is belangrijk. Goedemorgen, juf. U zeggen, zo heb ik dat weer geleerd van mijn ouders, dat leer ik mijn kinderen ook. Tegen volwassenen zeg je U. Ik breng mijn kind naar school om te zien of ze doet wat ik haar geleerd heb. Zegt zij tegen mij: daar hoef je niet bang voor te zijn."

Ik vraag haar hoe ouders betrokken worden.

UIT OVERVECHT

"Elk jaar worden er weer ouders getraind. Hangt er ook van af hoeveel geld de school daarvoor heeft. In het begin waren er wel discussies met ouders. Die zeiden: ik weet het zelf wel, moeten wij van school zo nodig. Maar veel ouders hebben de benadering overgenomen. Ik merk het ook in de flat. Als de kinderen na het eten nog een uurtje buiten spelen. Niet schreeuwen, niet schelden, anders kom je naar binnen. En het werkt. En in de flat woont alles door elkaar."

Vrede op aarde, wat denk jij dan? "Vrede, rust, geen oorlog. Het leven is veel te kort. Het nieuws, al die oorlog. Is het nodig? Kan het niet anders? Voor alle gevallen is een oplossing. Waar een wil is, is een weg."

Vrede op aarde. Zien en je gezien weten, met respect voor elkaar omgaan met conflicten. Het is hard werken, oefenen, bijhouden en het vraagt permanente aandacht op alle niveaus van de samenleving. Het kan. Dat is de aankondiging, groet, uitroep en oproep van de kerstengelen. Salam.

VERLANGEN NAAR VREDE VERLANGEN NAAR VREDE

Vrede in het Beloofde Land

In 2011 bezocht ik voor het eerst van mijn leven het aan Abraham en zijn nazaten Beloofde Land. Het maakte een onuitwisbare indruk op me, met name het tweedaagse bezoek aan de hoofdstad. Daar maakte ik met een aantal 'wachters' een wandeling over de stadsmuur die vanaf de Jaffapoort langs de Armeense wijk loopt. Gods Woord en met name de profetieën gingen opnieuw – en vanaf dat moment anders, intenser, als het ware aantrekbaar – voor me leven. Vriendschappen ontstonden, uitnodigingen om vaker te komen – wat dan ook gebeurde, soms wel drie keer per jaar. Daarbij maak ik tevens studie van de Hebreeuwse taal, zowel het hedendaags Ivriet als het Bijbels Hebreeuws. Van de vele gesprekken en bezichtigingen van bijzondere plaatsen legde ik fotobeelden en aantekeningen vast. Door dit alles geïnspireerd en vanwege de actuele gebeurtenissen ontstond dit artikel. Zonder pretentie de complexe situatie uiteen te zetten, evenwel met de missie om achter Israël te (blijven) staan. Met krachtiger dan ooit verlangen naar vrede, en naar de terugkeer van de Vrededorst.

Peter van der Ros

Jezus uit Nazareth onderwees zijn leerlingen, en met hen ons, om te bidden voor de vrede van Jeruzalem. Israëls hoofdstad wordt bewoond door Joden en Arabieren, christenen en seculieren, Russen en Amerikanen, Afrikanen en Chinezen. Een smeltkroes van culturen, maar ook een kruitvat met veel korte lontjes. Stad van hoop, maar ook van haat. Dat laatste is lastig om het eerstgenoemde te laten zegenen.

Israëli's willen meer dan ooit vrede. Met hun burens en inwoners (1,6 miljoen Palestijnen wonen in dit land) ligt dat gecompliceerder. Zij zien de Joden als illegale bewoners van dit kleine stukje Midden-Oosten. Tegenover alle Israëlische voorstellen tot teruggave van landsdelen aan Arabieren in de afgelopen halve eeuw stond en staat nog altijd de onverbiddelijke eis dat de Joden het land verlaten.

Zelfbestuur van bepaalde gebieden is niet genoeg: de Palestijnse Autoriteit eist in zijn handvest het hele land op.

Hun voorwaarden zijn daarbij voor het resterende land Israël dermate levensbedreigend, dat elke poging in die richting tot niets leidt. De bemoeienis van 'het westen' bij de vredesonderhandelingen maken het er niet beter op.

Hoop

Toch zijn er voorbeelden van hoop op en bewijzen van vrede, in het land waar minstens tachtig verschillende culturen in vrijheid met elkaar omgaan. Een paar wilkeurige voorbeelden. De joodse topkok Ottolenghi vormt met zijn Arabische vriend Sami Tamimi een succesvol duo dat wereldwijd culinaire successen boekt; een Arabisch-Israëliëse meisje werd via televoting Miss Israël; de voormalige president Olmert is door het hooggerechtshof onder voorzitterschap van een Israëlische Arabier veroordeeld tot de gevangenis en, recent: de dochter van een Hamas-leider uit Gaza is tijdens de wapenstilstand met het

* De havenstad Haifa huisvest samen met het nabijgelegen Akko de hoofdzetel van de Bahá'í. Dit vanwege de godsdienstvrijheid in Israël als enige land in het Midden-Oosten. Jaarlijks bezoeken meer dan een half miljoen mensen de beroemde Bahá'í-tuinen op de helling van de Karmelberg (foto's Peter van der Ros).

Israëlische leger in Tel Aviv geopenreerd.

Eisen

De lijst met vredebevorderende voorbeelden is ellenlang aan te vullen. Maar ook die van de antivrede: onmogelijke voorwaarden van Palestijnse onderhandelaars. Zoals een door Israël te bekostigen haven aan de kust in Gaza (om raketten uit Iran te kunnen aanvoeren), plus terugtrekking van alle Joodse inwoners uit de landsdelen Samaria en Judea (in 1967 heroverd op Jordanië). Daarbij komen de herhaaldelijke aanslagen op Joden, uitingen van haat tegen de 'zionistische bezetter'. Zo verloor een baby van drie maanden het leven bij een tramhalte in Jeruzalem. Deze helaas gelukte moordaanslag van een Palestijnse jongeman met zijn auto wordt door zijn 'volks-

genoten' nota bene geroemd. Dat was eveneens het geval met de twee moordenaars van vijf mensen in een synagoge in de Israëlische hoofdstad, begin vorige week. Deze terreuraanslag werd door Palestijnen in het hele land gevierd (..) door onder meer snoepgoed uit te delen op straat. Telkens als er Joden worden vermoord blijkt de solidariteit onder Palestijnen weersprekend groot. Reactie op de vijfvoudige moord van Sharon Taylor op een nieuwsforum (Arutz Sheva): "Het is idioot om te beweren dat nieuwe vredesbesprekingen de situatie zou doen verbeteren. Dat is het zelfde als menen dat als de FBI maar heel vriendelijk zou doen jegens de maffia, daardoor de misdaad zou verdwijnen."

Terroristen

Galina Zibarti (46), inwonster

Leugen regeert

Het was voorzeggd en het komt uit: de leugen regeert het is eindtijd

"Dat was toen ook, vele eeuwen geleden" luidt het weerwoord hierop weer sluit men het oog en luistert opnieuw naar wat niet wordt gezegd

Overleg over vrede op ongelijk niveau bedrog tegenover rede hoogachting van dood versus wens tot leven het was voorzeggd

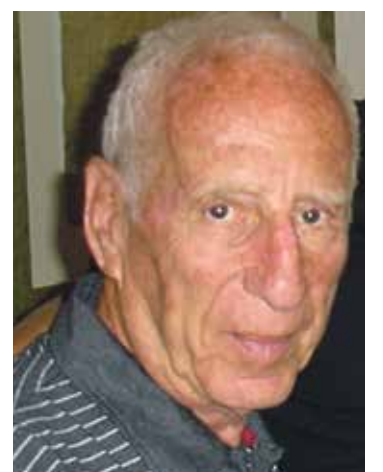
Peter van der Ros

* De kuststad Netanya is een trekpleister voor toeristen maar ook voor veel Franse Joden die zich er vestigen omdat zij zich wegens steeds sterker worden antisemitisme in hun land niet meer veilig voelen.

* Straatbeeld Nazareth in Galilea.

* Eli Zeibert: "...Politici zijn per definitie niet te vertrouwen"...

VERLANGEN NAAR VREDE VERLANGEN NAAR VREDE

is nog heel ver te zoeken

Verlangen

Shalom
Vrede
dit eens zo gave woord
waarvan de letters zijn
gaan dolen
losgeslagen
absurd verwrongen tot
oorlog afgunst
macht en haat
hun echo duurt zo lang

wanneer
wanneer
zullen zij zich helen
zich hergroeperen
en weer worden
het eens zo gave woord
Shalom

onuitroeibaar
dit verlangen –

Oeke Kruythof

het leven kostte. “Dat waren voor meer dan de helft terroristische strijders”, vertelt deze universiteitsmedewerkster uit de grootste stad van het land, “maar even zo veel onschuldige burgers. Hamas is die oorlog begonnen met vrijwel dagelijkse raketbeschietingen. Daar had ons leger meteen een einde aan moeten maken. De bevolking van de Gazastrook wil Hamas helemaal

niet, die terreurbeweging blijft een bedreiging voor de vrede.”

Eén staat

Ondanks het feit dat de Palestijnse Autoriteit volgens haar handvest geen joodse staat erkent, zegt Zibarti – en velen met haar – vertrouwen te hebben in de zogenoemde tweestaten-oplossing. Dit bestrijdt haar volksgenoot Caroline Glick in haar boek ‘The Israeli solution’ met kracht: “Er is maar één oplossing voor dit conflict en dat is de één-staat-oplossing. Dat zal ‘het westen’ toch moeten inzien, na al die gestrande vredespogingen. De Palestijnen zullen niet rusten voordat ze heel Israël in bezit hebben.” De subtitel van haar – helaas niet in het Nederlands vertaalde – boek luidt dan ook: een éénstaat-plan voor vrede in het Midden-Oosten. Medestanders van deze Amerikaanse begaafde schrijfster en spreker delen met Glick de vrees dat een Palestijnse staat binnen de kortste keren een grootschalig lanceerplatform voor raketten is. Zij spreekt vanuit de ervaring met Gaza waaruit Israël zich in 2006 geheel terugtrok. Alleen al in de afgelopen zomer hebben Hamas en zijn bondgenoten meer dan 4.500 raketten en mortiergranaten afgevuurd op Israël. Minister van handel als ook van religieuze zaken Naftali Bennett: “Daaruit blijkt nogmaals wat er zal gebeuren wanneer we grondgebied evacueren voorbij de zogenaamde

1967-lijnen en het overhandigen aan onze tegenstanders. Vrede wordt niet bereikt. Integendeel, we worden geconfronteerd met oorlog en bloedvergieten.”

Levant-denken

“Probleem met jullie in het westen is, dat jullie niet kunnen denken zoals wij dat doen in het Midden-Oosten, de Levant. Aan het woord is een 78-jarige vriend uit een dorpje vlak bij Nazareth, Eli Zeibert. Hij immigreerde als kleine jongen met zijn ouders uit Polen en woont al sinds de jaren zestig in Israël. “Wij leven in een totaal andere cultuur”, legt Zeibert uit. “Wij vertrouwen niemand behalve familieleden en onze beste vrienden. Politici geloven we per definitie niet.” Dani Cohen, die ik in het zuiden van Israël tijdens een kuurreis spreek, zit op dezelfde golflengte als zijn landgenoot uit Galilea. Deze ondernemer, met naar zijn zeggen vijftig Arabieren (“Araviem”) en even zo veel Chinezen in dienst, zegt: “Jullie in Europa of in Amerika denken voor ons de oplossing van onze conflicten hier te hebben. Te kunnen bepalen waar we wel en waar we niet mogen bouwen bijvoorbeeld. Belachelijk, alsof wij Israël’s ons ooit zouden willen of kunnen bemoeien met nieuwbouwplannen in Madrid of New York.”

Verspilling

Over de Amerikaanse en Europese subsidies die jaarlijks naar de Palestijnse gebieden gaan, is Cohen stellig: “Dat is gewoon dom, weggegooid geld. De Arabieren vinden het prima hoor, dat jullie hen steunen. Althans, hun leiders, die varen er wel bij. Die hebben hier in Israël vette bankrekeningen en maken ons leven duur.” Dani’s uitspraak wordt met terdaad bevestigd door Koen

* Donkere wolken pakken zich samen boven Bet Shean in het noorden van Israël.

Wiersma die decennia geleden uit Friesland aliyah maakte (naar Israël emigreerde). Hij geeft in zijn jeep excursies door Palestijnse gebieden in Judea. Daarbij toont hij ‘spookdorpen’ vlak achter Jeruzalem, met splinternieuwe en zelfs luxe uitgevoerde huizen die compleet leeg staan. “Gebouwd met Europees hulpgeld, maar het is voor de autoriteiten veel lucratiever om de mensen in kampen te laten wonen”, vertelt deze gids. “Dan blijft de geldkraan open.”

Vredeswens

Met de opleving van de intifada in Jeruzalem en in Galilea dit na-jaar, lijkt de vrede waar zo naar verlangd wordt, verder weg dan ooit. De uitspraak van Golda Meir (1898-1978) komt naar boven, toepasselijker nog dan in haar dagen als premier: “Vrede kan pas dan komen, als de Arabieren meer van hun kinderen houden dan dat ze ons haten.” Ik zou daar zelf als bevriende buitenstaander de wens aan willen toevoegen dat alle inwoners van dit boeiende land eensgezind en dus zonder haatgevoelens, toeleven naar het feest van de Vredevorst. Dat zowel in de velden van Bethlehem (nu Palestijns gebied) als in de hightec stad Tel Aviv, van de havenstad Haifa tot de badplaats Eilat, in het hele Midden-Oosten tot aan het uiterste Westen, alle mensen zullen zien dat Hij Zijn Land liefheeft.

Om veiligheidsredenen is op verzoek van een aantal geïnterviewden hun familienaam gefingeerd.

Vijanden rondom

Als enig land ter wereld is Israël omgeven door vijanden. In het noorden het ooit christelijke en ooit welvarende Libanon, waar nu de Hezbollah-beweging de scepter zwaait; in het noordoosten Syrië waar een burgeroorlog woedt die in twee jaar tijd tienduizenden slachtoffers heeft geëist; in het oosten Jordanië met welk land weliswaar een vredesverdrag van kracht is, maar tegelijk ook een medezeggenschap over een deel van Jeruzalem wordt geclaimd en in het zuiden Egypte, waar christengemeenschappen door vervolgingen steeds kleiner worden en daar tussenin de Sinai-woestijn waar islamitische terreurgroepen de dienst uitmaken.

Kortom: de enige democratie van het Midden-Oosten heeft het zwaar. Desondanks en tegen de terreur in, blijft het land hopen op vrede.

* Kinderen in Israël, opgevangen door de stichting LeChaim tijdens de vijftigdaagse oorlog in de zomer van 2014 (foto Harry Nihorn).

* Fruitverkoper op de boulevard van Jafa.

* Haven van Haifa.

* Straatbeeld in Tel Aviv.

VERLANGEN NAAR VREDE VERLANGEN NAAR VREDE

Jeruzalem - stad van vrede?

Margriet Westers

Hier op de glooiingen van heuvels,
uitkijkend op de zonsondergang en
het kanon van de tijd
dicht bij de tuinen van gebroken
schaduwen,
doen we wat gevangenen doen,
en wat de werklozen doen:
we werken aan hoop.

Deze tekst komt uit het
gedicht ‘Belegerd’ (Under
siege in het Engels) van de
beroemde Palestijnse dich-
ter Mahmoud Darwish.
Op dit moment van schrij-
ven vliegen helikopters
boven de stad. Veel te
vaak op een dag hoor ik
sirenes van politiewagens.
Palestijnen en Joden komen
om door geweld. Joden en
Palestijnen zijn bang.

De mensen van Jeruzalem zijn
bang, maar ook gefrustreerd over
de politiek van de laatste jaren
die geen uitzicht bracht voor
Palestijnen op een rechtvaardige
vrede voor hen. Palestijnen zijn
gefrustreerd over de wet die
Netanyahu in heeft laten gaan,
waarin Israël tot een Joodse de-
mocratische staat wordt ver-
klaard. Over de nederzettingen-
bouw. Over de zeer beperkte
toegang tot de Al Aqsamoskee de
laatste weken, terwijl Joodse ko-
lonisten geregeld toegang kregen
om te bidden. Jeruzalem, de ‘stad
van de vrede’, lijkt weinig vrede te
kennen.

Mensen die werken aan hoop terwijl ze zelf ook bang zijn

Hoop
Toch denk ik aan dit gedicht van
Darwish. Omdat er zoveel men-
sen zijn die werken aan hoop.
Vanuit de puinhopen van Gaza en
het verlies van geliefden. Mensen
die werken aan hoop terwijl ze
zelf ook bang zijn. Palestijnen en
Joden die hun angst overwinnen
en elkaar ontmoeten. Palestijnen
die het onrecht op een geweld-
loze maar indringende manier aan
de kaak stellen.

* Spelende Palestijnse jongeren op de daken van de Oude Stad van Jeruzalem.

Jullie die staat op de drempel van de deur, kom binnen!
Drink Arabische koffie met ons
en merk dat je mens bent, net zoals wij.
Jullie die op de drempels van onze deuren staan,
kom uit het ochtendgloren naar ons toe,
wij zullen erkenning ervaren: we zijn
mensen zoals jullie!

Tent of Nations
Vorige week bezocht ik samen
met de Joodse Yair – hij woont
in een nederzetting – de Tent
of Nations, het boerenbedrijf
van een Palestijnse familie op de
Westbank. Yair was geïnteres-
seerd geraakt in het ontmoeten
van Palestijnen via het werk van
JCJCR, het Jewish Center for
Jewish Christian Relations – een
van de partners van Kerk in Actie.
Met Yair ging ik naar de familie
Nassar, van de Tent of Nations.

Eigenlijk zijn ze burens. Yair wilde
graag betrokken raken.

Moedig
Inmiddels woont hij in Jeruzalem,
maar heeft hij nog steeds veel
vrienden in de nederzetting. Ze
bevragen hem. Yair is een moedig
man.
Het bezoek aan de Tent of
Nations deed me denken aan an-
dere dichtregels uit het gedicht
van Darwish, zie kader hierbo-
vern.

Margriet Westers is sinds
januari 2014 door Kerk in
Actie uitgezonden naar de
Palestijnse gebieden. Zij
werkt afwisselend steeds drie
maanden bij partnerorga-
nisatie Sabeel in Jeruzalem
en daarna drie maanden in
Nederland bij Kerk in Actie.
Ze legt contacten tussen
christenen in Palestina en
Nederland.

**Palestijnen die het
onrecht op een
geweldloze maar
indringende manier
aan de kaak stellen**

* Margriet Westers in gesprek met Yair.

Vrede	
De wijzen uit het oosten met bonzend hart vol verlangen naar vrede zijn op reis naar wie?	tot buiten Jeruzalem daar waar niemand zoekt in een boerenherberg in een oude stal een Koningskind in een voerbak
de heldere gids aan de avondhemel weet de weg	kniel neer met goud wierook en mirre bij de geur van hooi en dieren
volg mijn licht in het donker van de woestijn maar zwijg voor de viervorst Herodes zij volgen de hemelster	stilte alom aanbidding en eer voor deze Vredevorst
	Eddy Lie

VREDE

Hemel en aarde
gevat in een ster
hoog aan het eind
van een oorlogspad
door Efrata's velden
ging de zang van een Kind
her en der een herder
die het ruige veld
verlaten had en
beschermd door
engelenvleugels
op zoek ging naar
een vredespad

Cobie Ruijgrok

Ook Gerrit-Jan Westerveld (59) verlangt naar vrede. En hoe! Dat vertelt deze pastor in Lombok in onderstaand vraaggesprek.

Peter van der Ros

Hoe is dat ontstaan, je betrokkenheid bij de vredesdialoog in Utrecht? "Via de Antoniuskerk, bij welke parochie ik in 1996 kwam en heb geleerd dat het pastoraat om méér gaat dan alleen om de mensen die er kerken. Ik was er nog maar net pastor, toen er iemand opbelde, een man met een duidelijk hoorbaar buitenlands accent. Hij vroeg me of de kerk op een zaterdagavond kon worden gehuurd. Toen begreep ik dat dit wel vaker gebeurde, voor een activiteit van de culturele commissie van de moskee waarvoor een grote ruimte nodig was. Zo ben ik op het spoor van de dialoog gezet."

"Van het één kwam het ander", vervolgt Westerveld. "De moord op Van Gogh in 2004 heeft deze contacten een enorme push gegeven. Voor die tijd waren er al heel veel ontmoetingen van parochianen met de moslimgemeenschap in Utrecht-West en andere delen van de stad geweest. Om er een

Interreligieus gesprek

Te laat was ik de bus reed weg tien minuten wachten ik kreeg gezelschap donkere sprankelende ogen hoofddoekjes roze geel zwart drie jonge moslima's ze groetten vriendelijk

er ontspon zich een gesprek de draden ontrolden liepen van mode hoofddoekjes kleur naar respect en gebed

- dus u bidt ook
- en wat bidt u
- en hoe
- en jullie

antwoord naar vragende ogen

tien minuten geen verloren tijd maar winstmarge bij dit inspirerend respecterend interreligieus gesprek zomaar bij het simpel wachten op lijn zes –

Oeke Kruijthof

'VREDESPASTOR' GERRIT-JAN WESTERVELD ZOEKT HET DICHT BIJ HUIS

'Het geloof in God kun je met elkaar delen'

paar te noemen: Abrahamfeesten, lezingen over Koran en Bijbel en de dialooggroep van christenen, moslims en Hindoes. Verder was er rond de millenniumwisseling nog een ander initiatief op dit gebied in dit stadsdeel, namelijk de debatgroep Babylon. Die ging uit van de interkerkelijke stichting Kerken en Buitenlanders. Er waren goede debatten, jammer dat er een eind aan is gekomen."

Drive

Is het niet vaak eenrichtingverkeer, waarin christenen hun best doen om moslims te ontmoeten en hun overtuiging te delen, en andersom minder?

Gerrit-Jan Westerveld herkent dit verschijnsel wel, maar heeft er ook een verklaring voor: "Wij hebben als christenen gemeenschappelijk (alhoewel, dat komt zo ter sprake, - PvdR) de drive om bij de ander te komen, we zijn nieuwsgierig Moslims zijn in de fase van de opbouw van hun gemeenschap en de zoektocht naar hun plaats in de samenleving. Daarom is bij hun de wens om in dialoog te zijn en te blijven minder aanwezig. In de culturele/intellectuele bovenlaag is de bereidheid om deel te nemen aan die dialoog zeker aanwezig, terwijl dit bij de gemiddelde moskeeganger nauwelijks speelt. Dat is ongemakkelijk voor ons, maar het is beslist geen onwelwillendheid."

'Ons' zei je, als christengemeenschap in de stad. Is die hechte band met moslims een gedeelde interesse van alle kerken?

"Helaas niet", erkent Gerrit-Jan. "Voor ons katholieken zijn de contacten met de (Turkse) moskeebesturen vanzelfsprekend, maar dat nemen niet alle medechristenen ons in dank af. De protestantse wijkgemeente vindt het bidden samen met moslims toch te ver gaan."

Istanbul

"Toch gebeuren er veel hoopvolle dingen", voegt de vredespastor

* Gerrit-Jan Westerveld: "...Ik heb geen wereldmissie. We moeten het hier met elkaar rooien..."

van Lombok hier snel aan toe. "Zo zijn we vorig jaar met een groep mensen uit de PKN, katholieken uit Utrecht-West, moslims en joden van de liberale gemeente uit de stad naar Istanbul geweest. Dat was een leerzame studieweek. We waren vrijdags te gast bij een soefi-gemeenschap, toen de moslims uit onze groep naar het middaggebed in de moskee gingen. Ook ik voelde me uitgenodigd om mee te gaan bidden. Dat zei mijn hart op dat moment, ik voelde me daartoe geroepen. Bij dat middaggebed voelde ik dat we als andersgelovigen bij elkaar thuis kunnen komen."

Hoe ligt dat gevoel in je eigen stad? Bezoek je hier ook vaak moskeeën en bijvoorbeeld ook synagogen of andere kerken?

"Zeker kom ik hier regelmatig in moskeeën, al moet ik daar bij zeggen dat het meest Turkse zijn

waarmee we veel samen doen. Met de Marokkaanse moslims zijn nauwelijks banden. Die gemeenschap is veel geslotener."

En komen andersom ook moslims hier naar de kerk?

Bij gelegenheden als Kerstmis en Pasen komen moslims uit de Ulu-moskee op bezoek in de viering in de Antoniuskerk. Zij zijn graag geziene gasten van de gemeenschap.

Allah

Je noemde eerder in dit gesprek de groep 'Koran en Bijbel', is God Datzelfde als Allah?

Resoluut antwoordt Westerveld: "Ja, daar zit geen verschil tussen! Moslims, joden en christenen geloven in God, die hemel en aarde geschapen heeft en die een verbond met mensen sluit"... (stille). "...Wat we niet delen is de manier van benaderen. Die is heel verschillend. Het gaat er om hoe je er in bent opgegroeid. Maar dat speelt precies zo ook bij moslims. Het geloof in God kun je met elkaar delen, en dat begint hier, in de stad. En dat verlangen zie ik ook bij veel mensen uit andere geloofstradities. Ik heb geen wereldmissie. We moeten het hier met elkaar rooien."

Goed, dicht bij huis moeten we het zoeken en doen. Maar ook de Utrechtse moslims hebben toch een standpunt met betrekking tot joden, zoals dat wereldwijd het geval is?

Westerveld: "Dat is zo, en wat er op dit moment allemaal gebeurt in het Midden-Oosten is natuurlijk verschrikkelijk. Dat hoor ik ook bij moslims en joden. En

* Deze foto is dit jaar gemaakt op het Zomerfeest in Lombok. Gerrit-Jan Westerveld staat tussen de twee mannen en de vrouw in.

daarbij: in de geschiedenis hebben joden bij moslims meer bescherming gevonden dan bij christenen. We lijken te zijn vergeten dat in de middeleeuwen de kruisvaarders hun moorddadige tochten begonnen met het afslachten van joodse gemeenschappen langs de Rijn. En enkele eeuwen later zochten joden bij verdrijving uit Spanje hun heil bij de sultan van het Ottomaanse rijk."

Oorlog

"Van veel dingen weten we feitelijk te weinig af om er een oordeel over te kunnen hebben. Het zijn wereldpolitieke krachten, om niet te vergeten de wapenindustrie, die hier een rol in spelen. Oorlog is een bedrijf. Mijn reactie daarop is: laten we hier proberen escalaties te voorkomen, met elkaar in gesprek blijven en geen heksenjacht ontketenen."

Zijn er nieuwe plannen voor vredesdialoog tussen de verschillende geloofsgemeenschappen in de stad? Westerveld: "Er zijn elk jaar drie vaste momenten waaromheen we veel doen: de Dodenherdenking op 4 mei, een feestprogramma op de langste dag ofwel kortste nacht en een interreligieuze gebedssamenkomst in september, met de Vredesweek."

Meer niet? Het vuur is er misschien wat uit?

Gerrit-Jan: "We zijn als christelijke gemeenschap vooral met ons zelf bezig. We houden ons netjes aan een agenda, zonder ons daarbij af te vragen waartoe we geroepen zijn." Om hier hoopvol aan toe te voegen: "De afgelopen jaren ben ik zoveel mensen van goede wil tegengekomen, dat ik me de hoop op een vredevolle toekomst niet uit handen laat slaan door wat de media me allemaal voorschotelten."

Trots op wat kerk mij meegaf

Gerrit-Jan Westerveld woont al decennia lang in Utrecht, waar hij aan de toenmalige Katholieke Theologische Universiteit in de stad afstudeerde. In 1988 werd hij pastor om zich acht jaar later als zodanig te verbinden aan de Antoniuskerk in Lombok. Daar ontstond zijn liefde voor de omgang met andere culturen, zoals hij dat in het interview beschrijft. Deze wijdere blik op de medemens is hem van jongsaf, en ook volop vanuit zijn studie, meegegeven. "Daar ben ik trots op", zegt Westerveld onomwonden. Met de kerk sta ik waar ik zelf wil staan: delen in de gemeenschap van God die eenzijdig het verbond met ons, mensen, is aangegaan. Zo beléf ik dat!"

VERLANGEN NAAR VREDE VERLANGEN NAAR VREDE

Christmas Carols in de Engels Kerk

Henk Korff

'A Festival of Nine Lessons and Carols' is de officiële naam van een dienst die in veel Anglicaanse kerken wordt gehouden. Met gebruikmaking van oude bronnen werd op Kerstavond in 1880 een speciale dienst gehouden in de toenmalige kathedraal van Truro in Cornwall, zuidwest Engeland. Bisschop Benson was de samensteller van de oorspronkelijke liturgie. Het verhaal gaat dat die dienst pas om 10.00 uur 's avonds begon met de vermoedelijke bedoeling mensen uit de pub te houden.

De vorm van die liturgie is sindsdien door verscheidene kerken overgenomen, met name door de Anglicaanse Kerk. De Reverend Eric Millner-White, voorganger

van de kapel van King's College in Cambridge, neemt in 1918 het briljante idee over en hij breidt het aantal Bijbellezingen uit tot negen. In 1928 zendt de BBC deze dienst voor het eerst uit en krijgt daarmee nationale bekendheid. In 1934 krijgt de dienst zijn huidige vorm als negen Bijbellezingen afgewisseld met carols en gezangen. Meer en meer worden de carols door koren in concertvorm uitgevoerd. Het koor van Holy Trinity Anglican Church echter houdt dit evenement als eredienst, waarbij de verkondiging centraal staat. Het openingslied verhaalt kort en bondig waar het tijdens het komende uur over zal gaan. Een solist begint deze dienst al vele jaren met: 'Once in royal David's city'. Na het welkom en het gezamenlijk bidden van het Onze Vader horen we het Kerstverhaal in negen delen, beginnend met de zondeval. Meteen leren we waarom er een Verlosser moest komen, en

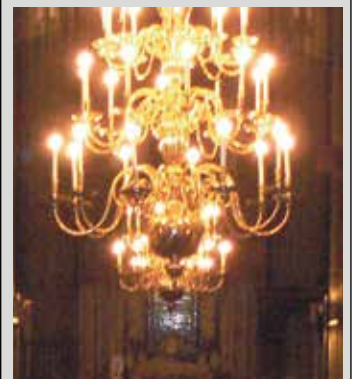
vele profetieën benadrukken dat. Wanneer we even verderop in de dienst bij de evangelieleringen zijn aangekomen wordt het steeds duidelijker. Met verwijzing naar de eerste lezing horen we in de laatste dat het Woord vlees geworden is: de Heiland is geboren, Emanuel. Behalve de inmiddels overbekende carols zijn telkens weer nieuwe gecomponeerd en bewerkt. Hierdoor is elk jaar een nieuwe programmering van de dienst samen te stellen. Onder andere de carols: 'The Linden Tree Carol', 'Angels and Shepherds' en 'Psalmite unigenito' worden voor het eerst door het koor gezongen. Samen zingen doen we natuurlijk ook met: 'Silent Night' en: 'Away in a manger'. Vaste liederen zijn: 'O come all ye faithful' en: 'Hark, the herald angels sing'.

Iedereen is van harte welkom om met ons mee te zingen, te luisteren en samen te bidden op

de laatste zondag in Advent. De dienst begint om 20.00 uur op zondag 21 december in de Engelse Kerk aan het Van Limburg Stirumplein in Utrecht Oost. De deuren gaan om 19.30 uur open om u gelegenheid te geven een goede plaats te vinden. De toegang is uiteraard gratis, maar we bevelen de collecte van harte bij u aan.

De bushaltes van lijn 8 (Burgemeester Reigerstraat) en lijn 4 (Rosarium) zijn op korte loopafstand van de kerk. Vlakbij de, in Engelse landschapsstijl gebouwde, kerk is voldoende (gratis) parkeergelegenheid. Wanneer u de kerk nadert kunt u ook de fraaie gebrandschilderde ramen bewonderen. De drie ramen aan de noordzijde van de kerk tonen de geboorte van Jezus: de engel vertelt de herders het grote nieuws; Jezus wordt aanbeden door de wijzen en Simeon draagt Jezus in zijn armen.

Domconcerten op zaterdagmiddag in Franse barokstijl

In de reeks Zaterdagmiddagmuziek in de Domkerk geven de Cantores Martini op 29 november om half vier een uitvoering. Zij zingen onder leiding van Remco de Graas een uur lang motetten Jean-Baptiste Lully en Marc-Antoine Charpentier.

Een week later, op zaterdag 6 december, speelt een Barokensemble onder leiding van Jan Hage, Kamermuziek van de Franse componisten Marc-Antoine Charpentier (1643-1704) en François Couperin (1668-1733). Domorganist Jan Hage is door zijn specialistische studie van de Franse orgelmuziek in Parijs als geen ander in staat deze muziek overtuigend ten gehore te brengen.

Op zaterdag 13 december is het concert in de Domkerk vanaf half vier gewijd aan de componist Jean-Philippe Rameau (1683-1764). Van hem worden de 'Pièces de clavecin en concert' ten beste gegeven door het Trio da Fusignano. Het zaterdagmiddagconcert op 20 december bestaat uit kerstmusiek, gecomponeerd door Marc-Antoine Charpentier (1643-1704). Van hem zijn deze middag te horen, de Messe de minuit en het stuk: In natiuitatem Domini canticum. Uitvoerders zijn Tanja Obalski – sopraan; Francesco Giusti – alt; Hans van Dijk – tenor; Robert Brouwer – bas; Sascha Mommert – blokfluit en daarbij het koor en Barokorkest van de Domcantorij. Dit alles onder de leiding van Remco de Graas – dirigent.

Op 27 december is de componist voor het concert op deze zaterdagmiddag Olivier Messiaen (1908-1992). La nativité du Seigneur is de naam van het muziekstuk dat integraal wordt uitgevoerd door Domorganist Jan Hage, op het grote Bätzorgel in de Domkerk. De serie 'Franse barok' die in de laatste twee maanden van dit jaar in de reeks concerten op zaterdagmiddag in de Domkerk de boventoon voerde, is mogelijk gemaakt door extra bijdragen van het Fentener van Vlissingen Fonds, de stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel en het Carel Nengerman Fonds. Zaterdagmiddagmuziek Domkerk is in het algemeen mede mogelijk dankzij financiële steun van een bankinstelling en van de lokale overheid. De concerten zijn dan ook in principe gratis. Wel wordt een bijdrage "naar draagkracht" gevraagd van gemiddeld vijf euro per bezoeker, teneinde de kosten volledig te dekken.

Kinderkerstfeest in Nieuwe Kerk

Kerstmusical

'Derde ster links'

Woensdag 24 december voeren de kinderen van de Doopsgezinde Gemeente Utrecht weer een kerstmusical op. De titel van de kerstmusical is dit jaar: 'Derde ster links'. Het verhaal gaat over twee woestijnratjes en een konijn die een cadeau vinden in de woestijn. Ze ontdekken dat een koning het cadeau verloren is en gaan op pad om het terug te bezorgen. Onderweg komen ze andere dieren tegen en horen van hen dat ze de ster moeten volgen die aan de hemel verschenen is. Ze weten dat deze ster een betekenis heeft, maar wat precies? Iedereen wordt van harte uitgenodigd om op kerstavond te horen en zien hoe de woestijnratjes en het konijn de betekenis van de ster ontdekken. De musical in de doopsgezinde kerk aan de Oudegracht 270 begint om 18.00 uur.

* Kinderkerstfeest in de Nieuwe Kerk (foto Jos van Dijk).

Harmen van Doorn

Het kinderkerstfeest van de Nieuwe Kerk op kerstavond is een jaarlijkse traditie, maar elk jaar bijzonder. Vorig jaar vertelde een zwerver het kerstverhaal (gespeeld door de kinderen) aan een drukke zakenman.

De kinderen brengen met veel bezieling het kerstverhaal over aan de kinderen in de kerk. Dit jaar wordt het concept - met een nieuwe invulling - herhaald.

Het aantal kinderen dat meespeelt is de laatste jaren gegroeid. Maar liefst dertig kinderen hebben een rol. De kinderen oefenen het stuk al vanaf half november. Het kinderkerstfeest wordt georganiseerd door Patricia van Doorn, Willemieke Buijs, Diederika Pols, Daphne Zwiep en Lianne van Vark.

Kom ook naar het kinderkerstfeest op woensdag 24 december om 18.30 uur, neem gerust mensen mee! De foto van het kinderkerstfeest vorig jaar is gemaakt door Jos van Dijk.

Festival of Lessons and Carols in de Jacobikerk

Vrede

Ik droomde van Liefde
Ik droomde van Vrede
Ik droomde mijn Wereld
zonder geweld
We leefden naast elkaar
We leefden met elkaar
in volmaakte harmonie.
Maar dromen vallen in scherven
Alleen de Hoop
Het Verlangen
die blijf een leven lang.

Fredy Schild

Joost van Beek

Op vrijdag 19 december voert kamerkoor Santiago in de Jacobikerk een 'Festival of Lessons and Carols' uit. Wat in 2011 begon als een eenmalig evenement, lijkt te zijn uitgegroeid tot een jaarlijks terugkerende traditie: het Festival beleeft dit jaar zijn vierde editie.

Tijdens het Festival wordt volgens Engelse traditie het verhaal van de val van de mensheid, de belofte van de Messias en de geboorte van Jezus verteld via negen korte Bijbellezingen uit Genesis, de Profeten en de Evangelien.

De lezingen worden afgewisseld met sfeervolle koormuziek. Zo klinken dit jaar onder meer de lichtvoetige Christmas Carol van Zoltán Kodály, John Rutter's ontroerende bewerking van: 'I wonder as I wander' en het wonder-schone 'O magnum mysterium' van Morten Lauridsen. Daarnaast

staat uiteraard ook weer samenzang van bekende kerstliederen op het programma. Jacobi-organist Gerrit Christiaan de Gier begeleidt de koor- en samenzang en speelt tevens enkele solostukken. De algehele leiding is in handen van dirigent Herman Mussche.

De avond begint om 20.00 uur, de deuren van de kerk gaan om 19.30 uur open. De toegang is gratis, wel wordt van de bezoekers een vrije gift gevraagd ter dekking van de gemaakte kosten. Na het concert is er warme chocolademelk of glühwein verkrijgbaar. Santiago verwelkomt muzikelliefhebbers graag op 19 december in de Jacobikerk.

Kerstoratorium in Johannescentrum

Het koor van de Johannescentrumgemeente gaat, zoals al eerder gemeld, een nieuw kerstoratorium uitvoeren: De Verhalen. De muziek hiervoor is geschreven door Anneke van der Heide, Chris van Bruggen en Peter Rippen, de tekst is gemaakt door Michaël Steehouder. Het geheel bestaat uit zes verhalen, waarbij er veel ruimte is voor de gemeente om mee te zingen.

Rode draad in het moderne muziekstuk is dat God nabij komt om mensen te bevrijden. Zo'n God is niet 'in den hoge' maar bij de mensen. Een tweede rode draad is dat het kleine meer is dan het grote. Dat mag een droom zijn, een visioen zoals in het Magnificat. Dit voel je bij de geboorte van een kind, juist omdat het zo klein en weerloos is. Kerstmis gaat uiteindelijk vooral over droom, hoop en verwachting. Op de vierde advent worden de eerste twee verhalen gezongen, met Kerst de rest van het oratorium.

De medio november begonnen koorrepetities hebben op dinsdagavond plaats in het Johannescentrum, van 20.15 tot 22.00 uur. Nadere informatie bij Wick Gispen, de cantor, e-mail: wickgispen@pitweb.nl.

Volkskerstzang in Zuilen

De Volkskerstzang Zuilen zal dit jaar alle grenzen overschrijden. Het thema dit jaar is namelijk: 'Kerst over de hele wereld'. We kijken verder dan onze wijk Zuilen groot is en horen iets van hoe kerstmis elders op de wereld gevierd wordt. Hoe anders ook, kerstmis blijft het feest van licht dat door het donker heen breekt. Hier en overal ter wereld. Kom luisteren naar de mooiste koorwerken en solisten die alles uit de kast halen en kom uit volle borst meezingen, want daar is natuurlijk alle ruimte voor. De Volkskerstzang Zuilen is op zondag 21 december om 19.00 uur, in de Bethelkerk. Na afloop is er chocolademelk en kerstbrood.

Lichtjestocht in Oost

Op vrijdagavond 19 december wordt in Utrecht-Oost een zogenoemde lichtjestocht gehouden. Vanaf 18.00 uur kan iedereen wandelen langs een spoor van lichtjes, dat vanaf de Holy Trinity Church (van Limburg Stirumplein) via het Wilhelminapark en de Wilhelminakerk naar het eindpunt in de Aloysiuskerk voert. Langs de route zijn scènes uit het kerstverhaal te zien en te beleven en in de Aloysiuskerk is een levende kerststal. Er zal warme chocolademelk, glühwein en krentenbrood zijn en natuurlijk ook veel muziek! Vanaf 18.00 uur start er elke twintig minuten een wandeling. Om 19.00 uur start de laatste groep.

Wilt u ons helpen? Spaar glazen potjes om waxinelichtjes in te doen en neem ze mee naar de kerk; of meld u aan om te helpen als speler, zanger, of met voorbereiding of opruimen. Meer informatie: marianvan-giezen@online.nl of 06-1841 9992.

Engelse muziek in Advent

Henk Korff

Sir William Harris is bekend geworden door zijn composities voor de Anglicaanse Kerk. De in 1925 geschreven anthem Faire is the heaven is misschien wel zijn meest gezongen compositie.

Harris werd op 28 maart 1883 geboren in London. Op veertienjarige leeftijd werd hij benoemd als assistent organist in de kleinste kathedraal van Groot-Brittannië: St David's. Later volgden posities in Lichfield en Oxford. In 1933 vertrok hij naar Windsor om daar koorleider en organist te worden

van de kapel van St George in het kasteel. Toen braken ook de jaren aan waarin hij als componist veel heeft betekend voor de Anglicaanse erediensten. Ook het eeuwenoude Three Choirs Festival (Gloucester, Worcester en Hereford) heeft veel premières ten gehore gebracht. William Harris mocht tijdens de twee kroningsplechtigheden in 1937 en 1953 in Westminster Abbey (London) dirigeren. Harris overleed in 1973. Het koor van de Engelse Kerk van Utrecht heeft ook enige werken van deze componist in haar repertoire staan. Over het algemeen wordt zijn Communion Service in F op de vijfde zondag van de maand gezongen. Tijdens

Choral Evensong op de tweede zondag van december worden Harris' Evening Canticles in a minor gehoord.

Deze Lofzangen van Maria en Simeon vormen de vaste onderdelen van het Avondgebed zoals dat in ons Book of Common Prayer staat. De volgens het leesrooster voorgeschreven Psalm 68 wordt gezongen op chants van William Crotch en Henry Smart.

Glenn Rudolph schreef muziek op het gedicht van Douglas Letel Right: Veiled in darkness Judah lay waiting for the promised day. Advent vraagt bezinning ter voorbereiding van Kerstfeest. Bijbelteksten en muziek brengen ons in deze tijd van verwachting steeds

dichter bij de Geboorte van onze Heer. In die verwachting zingen we samen *Come, thou long-expected Jesus*. Deze derde Adventszondag staat in het teken van Johannes de Doper en enkele gezangen benadrukken dat: *Sing we the praises of the great forerunner en On Jordan's bank the Baptist's cry announces that the Lord is nigh*.

Iedereen is van harte welkom om met de Holy Trinity Anglican Church mee te bidden en te zingen tijdens Choral Evensong op zondag 14 december. De dienst begint om 14.30 uur in de kerk aan het Van Limburg Stirumplein in Utrecht-Oost.

Sybolt de Jong

Op tweede kerstdag speelt en zingt het ensemble 'dejongdejong+' carols in de sfeervol versierde Nicolaïkerk.

Carols worden vrijwel automatisch gekoppeld aan kerst, niet in de laatste plaats door de beroemde opnames van The Festival of Nine Lessons and Carols door The Choir of Kings College Cambridge. Maar een carol is ook 'gewoon' een feestelijk lied, over het algemeen religieus maar niet noodzakelijkerwijs verbonden met een kerkelijke traditie en vaak met een dansachtig, volks karakter. Carols waren in de Middeleeuwen populair als dansliedren.

De arrangeurs van de jongdejong+ hebben een groot aantal advents- en kerstcarols uit allerlei windstreken gearrangeerd voor twee harmoniums en een vocaal kwartet. Deze combinatie levert een betoverend resultaat op. Een recensent schreef: "De arrangementen zijn stuk voor stuk zeer smaakvol. Luister bijvoorbeeld

Een unieke combinatie van harmoniums en zang

* Het ensemble de jongdejong+ (eigen foto).

eens naar O suver maecht van Ysraël: kippenvell!"

Melancholiek

Een unieke combinatie waarin de 'ouderwetse' melancholieke klank

van een 'jarenvijftig-instrument' zich op fascinerende wijze mengt met klassiek geschoolde stemmen. De moderne arrangementen van de carols roepen vele stemmingen op: nostalgie, ontroering, grappig,

vertroosting, etcetera.

De kern van het ensemble wordt gevormd door de broers Euwe en Sybolt de Jong. Het vocale kwartet wordt gevormd door drie heren Gerben Bos, Rienk en Elbert de Jong - ooit als jongetjes in het Roder Jongenskoor begonnen - en de Nieuw-Zeelandse sopraan Lauren Armishaw.

Radio4

Het ensemble trad onder meer diverse keren op in het live Radio4-programma 'Spiegelzaal' vanuit het Concertgebouw in Amsterdam, gepresenteerd door Hans van den Boom. Deze uitzendingen leverden vele reacties op. In diverse reacties schreven sommige mensen over 'klanken uit een ver en vergeten verleden' die hen ontroerd hadden.

Het concert begint om 12.00 uur. De toegang kost tien euro. In de pauze er is kerstbrood. Meer informatie: www.dejongdejong.nl.

Catrien van Opstal

Via mijn dinsdagse volksdansgroep ken ik een mevrouw die actief is in een rk-parochie bij mij in de buurt. Zij praat me steeds bij over de plannen van bisschop Eijk. Een informele bron dus, maar wel een betrokken. Zoals zij het mij vertelt is het de bedoeling dat voor heel Utrecht-Noord/West, van Oog in Al, Zuilen tot Overvecht één kerk komt, waar de echte eucharistie gevierd gaat worden. De andere kerken moeten sluiten en ontwijd worden. Er zullen nog wel activiteiten plaatsvinden, maar hoe en wat is onduidelijk. Het plan is nu uitgesteld tot januari 2016 om het komend jaar tot een beleid te komen, wat in de niet-Overvechtse wijken nog mogelijk kan zijn. De onontkoombare realiteit van geldgebrek en secularisatie? Het begin van een gezonde wending of het einde van gelovige kernen in de stad? Erg vind ik het in ieder geval. Want hun God is mijn God en hun achteruitgang is de mijne. Het treft ook mij en de gemeente waarbij ik hoor, dat kerkelijke gemeenschappen ontzield raken en warme gemeenschappen op uitsterven staan.

Van weer een heel andere orde is de recente actie die de Remonstranten gestart zijn om mensen te interesseren voor hun kerk en om zoekers te wijzen op een plek waar ze zich

Mijn God...

mogelijk thuis kunnen voelen met hun moderne levensgevoel. Op de stations hangen vanaf 11 november affiches met teksten als "Mijn God laat me zelf denken", "Mijn God kijkt niet op me neer", "Mijn God trouwt ook homo's". Wie had dat kunnen denken, dat de Remonstranten ooit naast de Bond tegen het Vloeken zouden komen te hangen? Of naast een reclame voor een goedkope zonnige vliegvakantie? Het zijn affiches waarin de Remonstranten zich afzetten tegen of zich minstens willen onderscheiden van andere kerken die een god hebben die wel op mensen neerziet, of die zelf denken verbiedt. Ik voel me er toch niet helemaal lekker bij; het klinkt naar een monopolisering en karikatuur. Terwijl bijvoorbeeld lutherse, doopsgezinde- en vele protestantse gemeentes zich ook in de Remonstrantse God herkennen zullen. Maar tegelijk: een dappere, gedurfde en uitdagende stap om zoekers tegemoet te komen. Een soort coming-out van een beschaafde en bescheiden kerk, die hiermee over haar eigen schaduw heenstapt ten bate van de waarde van geloof en kerk. Een manier om een ander

soort kerk te laten zien, dan het cliché van de buitenwacht is.

De Protestantse Kerk in Nederland die bij het Europees Comité van Sociale Rechten, onderdeel van de Raad van Europa, een uitspraak heeft gevraagd over het recht van afgewezen asielzoekers om tenminste bed, bad en brood te krijgen: dat is weer een andere kant van de kerkelijke medaille. Ja, mijn God, hoe moet het in de wereld, met alle ontwrichting en ont-heemding? Het Comité heeft zich definitief uitgesproken vóór bed, bad en brood. Zo'n uitspraak is niet juridisch, maar wel moreel bindend... Trots en blij ben ik, dat mijn kerk hierin het voortouw heeft genomen. En dan mijn eigen gemeente, de Lutherse. Wat laten wij zien? Wat doen wij? Zijn wij zichtbaar? Zijn wij vindbaar? Er is, net als ongetwijfeld ook in de Dominicus- en de St Antonius- en de Ludgerusparochie en de Geertekerk, een gemeenschap die met elkaar de onderlinge hartelichheid en verbondenheid hooghoudt. Die viert dat het een lieve lust is in verdriet en vreugde en die daarvan leeft. Een gemeenschap waar goede dingen gebeuren, die gelukkig verder reiken dan alleen de eigen gemeente.

LUTHERS GELUID

Waar we ons telkens weer laten gezegen en inspireren door het goede nieuws van God. Waar we al onze vrees en hoop uit-zingen en ons laten bemoedigen en richting wijzen. Het is zo waardevol, dit dwaze, controversiële en bevrijdende geluid in de wijsheid van de wereld. Dit krachtige geluid, dat tegelijk zo broos is als het kind in de stal. Mijn God, dat uw Naam blijft rond-zingen en gaat zingen in mensen-harten.

Steven Slappendel

Op 14 december is in de Nicolaïkerk 'Kerst in de Klaas', een opmaat voor de Kerst in aansluiting op de kerstmarkt in de Twijnstraat. Het thema is 'Kerst vieren we samen'. Hiermee trekken we het jaarthema van Vorming en Toerusting – Samen leven – door naar Kerst.

In verschillende contexten vieren we Kerst, maar bijna altijd samen met anderen. Het samen zijn gaat voor velen vaak vanzelf in familie- en/of vriendenkring, in de eigen woon- en leefsituatie. Soms worden speciale momenten georganiseerd die dan één van de weinige of één van de vele Kerstvieringen kunnen zijn.

Twijnstraat

'Kerst in de Klaas' wil zo'n moment zijn. Met deze kerstactiviteit voor en van gemeenteleden en de vele bezoekers vanuit de Twijnstraat (vorig jaar liepen ongeveer 1500 mensen de kerk in) klinkt vanuit alle hoeken van de kerk zang en muziek.

Koren

Het programma begint om 12.30 uur. Zo ongeveer ieder half uur is

er koormuziek en samenhang van en met Utrechtse (kinder)koren. Voor de kinderen is er een kerstverhaal, we zingen samen kinderkerstliederen en er is een kinderpodium. In de knutselhoek in het zuidtransept maken kinderen

hun eigen kerstversiering en in het noordertransept van de kerk is een tentoonstelling ingericht over het thema. Om 17.00 uur wordt het programma afgesloten met een Sing-in. Ds Dirk Neven leest daarin het Kerstevangelie.

* Kerst in de Klaas vorig jaar:

Tanneke leest het kinderkerstverhaal (foto Alie van den Dikkenberg).

Berry van Berkum is organist en medewerking wordt verleend door koperblazers.

Kerstviering voor ouderen in Domkerk

Ook dit jaar is er weer een kerstviering in de Domkerk voor senioren van 75 jaar en ouder. Dit jaar vindt deze feestelijke bijeenkomst met een viering en lunch plaats op woensdag 17 december. Ouderen krijgen hier de gelegenheid onder het genot van een goed verzorgde lunch bij te praten of nader kennis te maken. Ervaringen van voorgaande jaren leren dat het altijd weer goede en zeer geanimeerde ontmoetingen oplevert.

Het programma van de kerstbijeenkomst voor ouderen ziet er als volgt uit: 10.00 uur ontvangst met koffie of thee, 10.30 uur viering in de sacristie, 11.45 uur feestelijke lunch in het DomCafé en om 13.30 uur afsluiting.

De kerstlunch wordt verzorgd door de werkgroep Pastoraat, samen met de diaconie en vrijwilligers van de Open Dom. Wie in november 75 jaar of ouder is, krijgt een persoonlijke uitnodiging voor de kerstviering in de Domkerk. Aanmelden kan nog tot 1 december via: udacosta@xs4all.nl of telefoon 2735 782. Vervoer kan geregeld worden.

Kerstmuziek van de Nederlandse Bachvereniging

Al meteen na de eerste maten van Bachs Weihnachts-Oratorium is het duidelijk: het is Kerst. Op zijn eigen zo kenmerkende wijze zette Bach het kerstverhaal op muziek. Van de herders die de goede boodschap krijgen van de engelen en blij op zoek gaan naar het kerstkind, tot de komst van de drie koningen. De muziek sluit naadloos aan bij het verhaal.

De tournee van de Nederlandse Bachvereniging - van 10 tot en met 23 december - voert door heel Nederland, met concerten in elf steden. In elke stad met als laatste Utrecht worden vier delen van het in totaal zes delen omvattende Weihnachts-Oratorium gespeeld. Zo klinken afwisselend cantate 1, 2, 3 en 4 en 1, 2, 5 en 6. De cantates worden afgewisseld met kerstmuziek voor viool van de zeventiende-eeuwse componist Heinrich Biber, gespeeld door concertmeester Shunske Sato. Uitvoerders van deze tournee van de Nederlandse Bachvereniging zijn de solisten Monika Mauch (sopraan), Meg Bragle (alt), Nicholas Mulroy (tenor) en Matthias Winckler (bas). Koor en orkest staan onder leiding van dirigent Jos van Veldhoven.

Op dinsdag 23 december sluit de Bachvereniging deze tournee af in het nieuwe TivoliVredenburg; het kerstconcert begint om 20.15 uur.

TWEEDE UITGAVE GLOSSY KERST

Opnieuw een 'Klaas.'

Steven Slappendel

Eind november, eerste Advent verschijnt het tweede nummer van Klaas., het magazine van de Nicolaïkerk. In dit kerstnummer staan interviews met de predikanten van de Klaaskerk over hun kerstpreek.

Hendrie van Maanen bericht ons over Kerst in Thailand. Hendrie is in april 2013 vanuit de Nicolaïkerk uitgezonden en doceert het vak Nieuw Testament aan het Mc Gilvary institute of Theology in Chiang Mai. In een dubbelinterview gaat Ruth Peetoom in gesprek met rabijn Navah-Tehila Livingstone. Het is een boeiend gesprek, waarin Maria en vrouwen in de bijbel in beeld komen. Maria, de moeder van Jezus, heeft een belangrijke rol in deze Klaas..

Kerkmuziek

In dit nummer komt een aantal rubrieken terug. Kerkmuziek komt aan de orde in een interview met Ko Zwaneburg, die zowel op de Eerste Advent als in de Kerstnachtdienst de Cappella di San Nicolai en de cantorij di-

rigeert bij Bach cantates. Het essay is deze keer van Rijk Schipper, voorganger in de vespers. Nieuw in deze Klaas. is de kunstpagina met een bijdrage van Henk Pietersma, die dit jaar exposeerde in de Nicolaïkerk. De agenda is in dit tweede nummer een mooie combinatie geworden van 'Muziek in de Klaas' en de activiteiten vanuit Vorming en Toerusting.

Deze Klaas. is vier pagina's dikker. Klaas. is gemaakt door een redactie vanuit de Nicolaïkerk, onder leiding van Marieke van Willigen. De creatieve en frisse vormgeving is opnieuw verzorgd door Inge Beekmans. In het blad zit ook een kortingsbon voor een bezoek aan het Catharijne Convent. Klaas. is in ruime mate beschikbaar; het ligt in de kerk, maar u kunt er ook gemeenteleden van de Klaaskerk naar vragen. Verkooppunten zijn het museum Catharijne Convent, de Read Shop (Oudegracht 427) en boekhandel Sjofer (Hoog Catharijne).

Een vrijwillige bijdrage van € 2,50 per tijdschrift zal het mogelijk maken door te gaan en in het komende voorjaar een derde nummer te maken voor Pasen. Met dit kerstmagazine willen we als gemeenteleden van de Nico-

* Omslag van Klaas.' kerstnummer.

laïkerk bijdragen aan het feest van de geboorte van Jezus, een feest dat we willen vieren met anderen. We willen met hen het goede

nieuws delen. Deze tweede Klaas. geeft vast weer aanleiding voor goede gesprekken, ook 'onder de kerstboom'.

Lichtjestocht door de wijk Lunetten

Op zaterdag 13 december wordt in de wijk Lunetten een lichtjestocht gehouden. Met een spoor van lichtjes worden de wandelaars langs een aantal scènes van het Kerstverhaal geleid. Deze tocht wordt georganiseerd door de kerken in Lunetten/Hoograven: de Schuilplaats, de Johannes Bernarduskerk en de Marcuserk. Daarbij wordt dankbaar gebruik gemaakt van de ervaringen

in Tuindorp met lichtjestochten die daar eerder zijn gehouden. Voor de organisatie zijn nog vrijwilligers nodig. Op de dag zelf zijn dat mensen die bijvoorbeeld willen helpen met opbouwen of afbreken, figurant willen zijn of toezicht houden. Voor de voorbereiding worden enthousiaste mensen voor de volgende onderdelen gevraagd:

- meedraaien in de algemene organisatie,
- creatieve invulling van de kerstscènes
- PR verzorgen,
- attributen en decor verzorgen.

Voor meer informatie kan je terecht bij Hans Koops (predikant@marcuskerk.nl) en Léon de Wit (dewit.lp@gmail.com).

NEDERLANDSE
BACH
19
21
VERENIGING

Vespers in Zuidoost

Op zondag 7 december is er om 17.00 uur een vesper in de Nicolaïkerk. Voorganger is ds. Kees Bouman. De Vespercantorij onder leiding van Ko Zwanenburg werkt mee en Berry van Berkum is de organist. De cantorij zingt het Magnificat van Heinrich Schütz (1585-1672). We lezen Johannes 1: 1-18 en staan stil bij de eerste woorden: "In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God." Niet een of ander idee is het begin van onze werkelijkheid of van onszelf; niet macht of potentie, niet een toevalligheid of een verre godheid die alles in gang heeft gezet, maar het Woord dat tot ons komt, vlakbij is en dichtbij blijft. Het Woord dat licht blijkt te zijn, leven geeft midden in de duisternis; dit scheppende Woord dat het eerste en het laatste woord heeft. Vandaar ook dat het thema van deze vesper op de tweede adventszondag is: Gods ontferming. Op zondag 21 december is er om 17.00 uur een vesper in de Marcuskerk. Voorganger is dr. Rijk Schipper. We lezen Johannes 1: 19-28 over de uitverkoren knecht. We lezen en zingen psalm 89. Karel Demoet bespeelt het orgel.

Bachcantate in Geertekerk

Op zondag 7 december wordt in de Geertekerk om 19.30 uur de Bachcantate 'Christen, ätzt diesen Tag' (BWV 63) uitgevoerd. Solisten zijn: Linda Vink (sopraan), Iris van 't Veer (alt), Kris van der Meij (tenor), Pétur Oddbergur Heimisson (bas). Koor en orkest staan onder leiding van Gerrit Maas. De inleiding wordt verzorgd door Eduard van Hengel. De toegang is gratis, na afloop is er een collecte. Meer informatie over meedoen aan of bijwonen van de Bachcantates in de Geertekerk staat op de website www.bachcantates-utrecht.nl.

Kerstviering voor ouderen in de Bethel

Op woensdag 17 december is de kerstviering met ouderen in de Bethelkerk. Een liturgie, een kerstverhaal en een gezellige maaltijd. We beginnen om 11.00 uur; de deuren zijn open vanaf 10.30 uur. Na de maaltijd is het mogelijk om deel te nemen aan een korte avondmaalsviering. Voor de organisatie is het belangrijk te weten hoeveel mensen er komen. Opgeven vooraf is dus verplicht. De kans is groot dat uw bezoekdame met een uitnodiging langskomt. U kunt zich ook opgeven op de woensdagochtend tussen 9.30 en 11.30 uur op de soos in de Bethelkerk. Voor de zekerheid nog een telefoonnummer, van mevrouw Wies Halstein: 273 3528.

Kerst in de Domkerk

Bram Schriever

Muziek speelt in de Domkerk een grote rol. Zeker ook in de vieringen met en rondom kerst komt dit sterk tot uiting. Ook in kerstdiensten zal de Domcantorij onder leiding van Remco de Graas het muzikale gedeelte voor haar rekening nemen. U bent welkom in de vesper van 24 december om 17.00 uur en bij de kerstnacht dienst om 22.30 uur. Ook het Hoogfeest van Kerst op eerste kerstdag is een feestelijk gebeuren. Voorgangers in de diensten zijn ds. Netty de Jong-Dorland, de Domcantorij onder leiding van Remco de Graas en organist Jan Hage.

Ook de Zaterdagmiddagmuziek op 20 en 27 december staat in het teken van Kerst. Deze concerten beginnen om 15.30 uur.

* Sfeerbeelden van kerstviering in de Domkerk.

'Thom en de Engel'.

Thom is een kleine jongetje met mooie zwarte krullen. Hij kan heel goed trommelen. Van Sinterklaas heeft hij een prachtige trommel gekregen. Bekleed met gekleurde stof en met twee gloednieuwe trommelstokken. Thom mag trommelen bij het Kerstfeest in de kerk, maar de

avond ervoor kan hij de slaap niet vatten. En dan gebeurt er iets bijzonders ... Verhalenverteller Kees Posthumus neemt ons mee in een spannend kerstavontuur. Kom luisteren naar het verhaal van Thom en zing de bekende kerstliedjes mee. Dominee is Netty de Jong-Dorland en de organist is Jan Hage.

De kinderkerstnacht dienst is op 24 december en begint om 19.00 uur. De kerk gaat open om 18.30 uur. De toegang is gratis. De kinderkerstnacht dienst duurt ruim drie kwartier. Alle kinderen van 4 tot 12 jaar zijn van harte welkom.

Je moet wel kaarten hebben voor ouders en kinderen. De kaarten zijn vanaf zondag 7 december af te halen in de Domkerk. Ze kunnen niet worden gereserveerd. Je kunt de kaarten ophalen tijdens de openingstijden van de kerk: maandag tot vrijdag van 11.00 en 16.00 uur, op zaterdag van 11.00 tot 15.30 uur en op zondag van 12.00 en 16.00 uur.

Op zondag 4 januari vieren we Driekoningen in de Domkerk. We staan stil bij de reis van de drie wijzen (later koningen genoemd) uit het oosten, hun bezoek aan het kindje Jezus in Bethlehem en de geschenken die zij voor Jezus meebrachten. Alle kinderen mogen die zondag verkleed naar de kerk komen als koning of koningin en de geschenken voor Jezus bij de stal leggen. De dienst begint om 10.30 uur. Er is crèche voor de allerkleinsten (0 tot 4 jaar), en de kinderen van de basisschoolleeftijd kunnen naar de Kinderkring.

Oud en nieuw

De Domkerk biedt een mooie traditie om de overgang te maken van oud- naar nieuwjaar. Op Oudejaarsavond om 19.00 uur vindt in de Domkerk een vesper plaats.

Een vesper is een korte viering met muziek, lezing, zang en stilte. Een goed moment om het jaar mee af te sluiten. Op donderdag 1 januari om 10.30 uur is het ochtendgebed met na afloop koffie en appelflappen.

Adventsmarkt en -luiding in de Pandhof

Hilda Compagner

Het kerkelijk jaar begint ruim een maand eerder dan het jaar van onze jaartelling. Het kerkelijk jaar begint op de eerste zondag van Advent, met vier weken die als voorbereidingstijd voor kerst gelden. Op zaterdag 29 november zullen de Utrechtse kerken de Advent feestelijk inluiden met een sfeervolle adventsmarkt in de gangen van de Pandhof, ingang via het Domeinplein.

Voorafgaand om 15.30 uur kunt u naar het vrij toegankelijke Zaterdagmiddagconcert in de Domkerk. Van 16.00 tot 17.30 uur bent u welkom op de Adventmarkt in de Pandhof. Daar wordt om 16.40 uur met een moment van aandacht de kerstboom aangeliicht, gevolgd door een feestelijke luiding van de klokken van de Domtoren. U vindt op de markt kerst- en adventsartikelen, zoete en hartige hapjes, chocomel en glühwein, vele kerstcadeautjes met inhoud, Adventskransen en kaarsen en informatie over de kerstactivi-

* Adventsmarkt vorig jaar.

teiten in de Utrechtse kerken. Welkom bij de sfeervolle Adventsmarkt!

Informatie: kerkelijk-cultureel werk Domkerk, kcw@domkerk.nl.

Boodschapper

Hoorde ik het goed? –

Tussen de lawine van berichten op de buis: oorlog revolutie armoede honger mensen zonder huis vrede weggevaagd klomk daar plots de boodschapper Gods:

Buiten in de dakgoot gezeten op een richel zong de merel uit volle borst het Hooglied van de Hoop –

Oeke Kruythof

Steven Slappendel

Ook dit jaar klinken er in de Nicolaïkerk cantates op de eerste Advent en in de kerstnachtdienst. In beide diensten is ds Dirk Neven de voorganger en Berry van Berkum de organist. De Cappella di San Nicolai en de Nicolaïcantorij staan onder leiding van Ko Zwanenburg.

Op 30 november wordt in de ochtenddienst om 10.00 uur Bachs cantate 'Nun komm der Heiden Heiland' (BWV 62) uitgevoerd. Deze cantate is gebaseerd op het gelijknamige adventslied van Maarten Luther. Zowel de tekst als de melodie werden door hem gemaakt! De gregoriaanse hymne 'Veni Redemptor gentium' (Kom, Verlosser der volkeren) van Ambrosius van Milaan (vierde eeuw), was op zijn beurt weer voor Luther de inspiratiebron. In het Nieuwe Liedboek is 'Nun komm der Heiden Heiland' opgenomen in een vertaling van J.W. Schulte Nordholt, lied 433. Het is het zondagslied van de eerste zondag van Advent. Bach componeerde maar liefst twee cantates BWV 61 en 62, één aria (deel 2 uit cantate BWV 36) en vier koraalbewerkingen voor orgel naar aanleiding van dit gezang.

Thomaskirche

Cantate BWV 62 klonk voor het eerst op zondag 3 december 1724 in de Thomaskirche te Leipzig. Volgens het Luthers leesrooster zijn de twee hoofdlezingen voor de eerste zondag van de Advent

Advent- en kerstcantates in de Nicolaïkerk

* Kerstnachtdienst 2013 (foto Steven Slappendel).

Romeinen 13: 11-14: "De nacht loopt ten einde, de dag is genaderd" en Mattheüs 21: 1-9 "Zegt tot de dochter van Sion: zie je koning komt tot je". Gedeelten van de cantatetekst sluiten hierbij aan. De overige tekst is ontleend aan een Luthers lied. De strofen 1 en 8 volgen letterlijk zijn tekst in zowel het openingskoor als in het slotkoraal van de cantate. De tekst van de overige coupletten wordt in de andere delen ge-

bruikt. Deze is wel bewerkt door een onbekende tekstdichter. Opvallend is de feestelijke toon van de cantate. Er wordt verwachtingsvol uitgezien naar de komst van Christus in deze wereld.

Naast de lezingen volgens Luther horen wij woorden uit de profetie van Jesaja (Jesaja 5: 1-8 en Jesaja 40: 1-11). Daarbij aansluitend klinken uit de Messiah van Georg Friedrich Händel 'Ev'ry valley shall

be exalted' en 'And the glory of the Lord'. De vocale solisten zijn Paulien van der Werff, sopraan; Andrew Hallock, altus; Eyjólfur Eyjólfsson, tenor en Coert van de Berg, bas.

Kerstnachtdienst

In de kerstnachtdienst op 24 december om 22.00 uur klinkt 'Jau-chzet, frohlocket! Auf, preiset die Tage', Weihnachtsoratorium deel I (BWV 248) van Johann Sebastian Bach. Het Weihnachtsoratorium bestaat uit zes cantates. Deze cantates schreef Bach voor de kerstkring: eerste, tweede en derde kerstdag, Nieuwjaarsdag, de zondag na Nieuwjaar en het feest van Driekoningen (6 januari). Het werk is in 1734 ontstaan. Dat bewijst de datering op het originele handschrift en de bewaard gebleven eerste druk. Die eerste druk geeft ook uitsluitsel over de plaats en tijd waar het werk werd uitgevoerd. Deel I werd tijdens de ochtenddienst in de Nicolaïkerk en in de middag tijdens de vesper in de Thomaskirche in Leipzig uitgevoerd. Bach was in deze beide kerken verantwoordelijk voor de kerkmuziek. In de kerstnacht klinkt de eerste cantate, geschreven voor Eerste Kerstdag.

De vocale solisten bij deze cantate zijn Anne-Marieke Evers, alt; Henk Gunneman, tenor en Erks Jan Dekker, bas.

Verhaal halen: de man Simeon

Op 21 december is in Johannescentrum de zondag van 'Verhaal halen'. Het is tevens de laatste zondag van Advent, de dag waarop het eerste deel van het kerstoratorium klinkt. Toepasselijk is dit door Wick Gispén gecomponeerde oratorium getiteld: 'De verhalen'.

Centraal in het verhaal van deze zondag staat de man Simeon: vroom en rechtvaardig, uitziende naar de dag van troost voor Israël. Samen met de profetes Hanna duikt Simeon heel even op in het Lukas-evangelie om vervolgens weer snel uit beeld te raken. Hetzelfde is het geval met de priester Zacharias en zijn vrouw Elisabeth. En eigenlijk speelt ook Maria een ondergeschikte rol in het verhaal dat Lukas over Jezus vertelt. Behalve dan in de eerste drie hoofdstukken. Daar zijn ze allemaal prominent aanwezig. Waarom? Dat is de vraag waarop de Johannescentrumgemeente een antwoord probeert te vinden. Nog essentiëler is misschien de vraag, waarom deze verhalen na tweeduizend jaar elke keer weer opnieuw worden gelezen, ervan gezongen en erover gesproken.

De overige vier verhalen worden door het projectkoor en deels door de kerkgemeente gezongen in de viering op eerste kerstdag.

St. Caeciliaconcert in Aloysiuskerk

De Utrechtse Oratorium Vereniging geeft op 12 december een uitvoering van de 'Ode à la Musique' van Frank Martin. Tevens worden in dit concert de Ode for St. Cecilia's Day van Georg Friedrich Händel als ook de Messe solennelle en l'honneur de Sainte-Cécile van Charles Gounod uitgevoerd. Het concert in de St. Aloysiuskerk aan de Adriaan van Ostadelaan begint om 20.00 uur. Verschillende solisten verlenen hun medewerking: Kay Yi Min (sopraan), Arco Mandemaker (tenor), Bert van de Wetering (bas) en Evert Jan Nagtegaal (bariton). Het geheel wordt muzikaal begeleid door het orkest van de Bachcantatediensten, organist Rienk Bakker en pianist Eric Noya. Dirigent van de UOV is Roel Vogel.

'Ode for St. Cecilia's Day' van Händel is een cantate die hij in 1739 componeerde op de tekst van een gedicht van John Dryden. Hij bezingt de 'goddelijke kracht van de muziek' die vanaf het begin van de schepping tot het eind ervan reikt.

De Messe solennelle en l'honneur de Saint-Cécile is het bekendste werk van de Franse componist Charles Gounod op het vlak van de kerkmuziek. Hij componeerde het stuk op 37-jarige leeftijd. De mis kenmerkt zich door een zeer rijke orkestbegeleiding.

Toegangskarten zijn onder meer verkrijgbaar bij de VVV aan het Domplein 9, en op 12 december tevens vanaf 19.30 uur bij de ingang van de kerk. Ook zijn karten te bestellen via email: kaartverkoopuov@gmail.com.

De reizende ster en het bedreigde kind

Friso Smits

Onder de titel: 'De reizende ster en het bedreigde kind' viert de gemeenschap in de Tuindorpkerk (Professor Suringarlaan 1) dit jaar de kerstnacht op de avond van 24 december.

Al jaren lang wordt deze viering voorbereid met jongeren en voor een deel uitgevoerd door jongeren. De sfeer en de toon van viering is zo gekozen dat het thema van Kerst een brede doelgroep kan aanspreken, ook mensen die helemaal geen binding met een kerk hebben.

De titel verwijst naar het geboorteverhaal zoals dat verteld wordt door de evangelist Mattheüs aan het begin van het Nieuwe Testament.

Zijn verhaal loopt als een raamvertelling door de viering heen. In zeven scènes krijgen figuren uit zijn verhaal een stem in een eigentijdse versie van zijn vertelling: de ster, de herders, de engelen, de wijzen, de dieneren in de stal, de soldaten van de koning en het kind in de kribbe zelf.

Met beelden, Engelse carols en hedendaagse liederen verknopen we het verhaal van toen met onze hedendaagse leefwereld. In een lichtritueel kunnen onze gebeden en

wensen voor mensen in nood worden ingebed.

Deze viering is een van de kostbare momenten in het jaar waarop je als gemeenschap het verlangen naar vernieuwing van ons leven en naar meer vrede en recht in de wereld stem kunt geven. Daarom nodigt de gemeenschap van de Tuindorpkerk een ieder uit, uit de wijk, uit de stad of daar buiten om samen met ons de kerstnacht te vieren en de geboorte van het Christus-kind als een licht in het donker te mogen ervaren.

De kerstnachtviering in de Tuindorpkerk begint om 22.00 uur.

Bach-suites met live dans

De Nederlandse Bachvereniging geeft als slot van een korte tournee door het land op haar thuisbasis Utrecht op zondag 30 november een concert gewijd aan dansmuziek uit de barok. "Het programma geeft in een notendop een overzicht van de suite in de zeventiende en achttiende eeuw," aldus Shunske Sato. Hij is concertmeester van de Bachvereniging en leidt het ensemble, dat op 30 november in TivoliVredenburg te horen en te zien is vanaf 20.15 uur.

Er klinkt niet alleen dansmuziek, er wordt ook echt gedanst, door Ederson Rodrigues Xavier. Deze danser en choreograaf was onder

meer te zien bij LeineRoebana en Scapino Ballet. "Barokmuziek is ritmisch en melodisch. Het is pure klank in beweging. Op dat gebied wil ik de dialoog met de musici aangaan. De hele ruimte is daarbij mijn podium", aldus Xavier.

De 'Suite à la carte' van de Nederlandse Bachvereniging bevat de Suite in C groot van Johann Sebastian Bach, en tevens muziek van Telemann, Purcell, Van Eyck, F. Couperin, Johannn Georg Pissendel en Pierre Danican Philidor. Deze suites met dans waren eerder te horen in Muziekgebouw aan 't IJ te Amsterdam, in de Grote Kerk van Naarden en in Theater De Vest in Alkmaar.

* Dansen op baroksuites (illustratie: Nederlandse Bachvereniging).

Utrecht Lezing: Wie is wie in de kerststal?

Elke vierde woensdag van de maand is in Parc Transwijk een lezing voor (met name) ouderen over godsdienst, maatschappij, economie, politiek of kunst en cultuur door deskundige sprekers die met passie over hun vakgebied kunnen vertellen.

Op 17 december is de spreker drs. Anite Haverkamp, educator in Museum Catharijneconvent, over de symboliek van het kerstverhaal in de kerststal. Wat doen de os en de ezel daar, waarom heeft Jozef een baard en hoeveel koningen zijn er eigenlijk? Waarom zingen we in de kerstnacht: 'Davids zoon, lang verwacht'? Christelijke verhalen herbergen een schat aan verhalen en symboliek. Niet alleen in oude schilderijen en prenten, maar we vinden ze ook terug in de kerstkribbe. In deze Lezing gaan we op zoek naar de vele verborgen betekenissen. De prachtige achttiende-eeuwse Napolitaanse kerstgroepen in het Museum Catharijneconvent hebben een eigen betekenis. En de gipsen kerstbeeldjes uit de ons zo bekende gewone kerststal vertellen weer een ander verhaal. Maar allemaal verbeelden ze het vreugdevolle feest van Kerstmis.

We gaan niet alleen genieten van de mooie beelden in de diapresentatie. Het bijzondere aan deze Lezing is dat we kerstgroepen kunnen bewonderen, die rechtstreeks afkomstig zijn uit de collectie van Museum Catharijneconvent. Bent u nieuwsgierig naar de betekenis van uw eigen kerststal? U bent ook welkom met uw eigen kerstgroepjes. U bent welkom in Parc Transwijk (Hof van Transwijk 16) van 14.00 tot 16.00 uur. De zaal is open vanaf 13.30 uur. De toegang en de koffie/thee zijn gratis; wel verwachten wij een bijdrage in de collecte van minimaal vijf euro om de kosten te dekken.

Bidden om vrede in de adventstijd

"Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk, geen mens zal meer weten wat oorlog is"; Micha 4, 3. Het Kerstfeest is een feest van vrede. In de wereld lijkt de dreiging van oorlog en geweld groter dan ooit. Hoe gaan we daar mee om? Is terug vechten het antwoord? Wat zegt de Schrift ons? Bidden om vrede is ook een verzuchting.

Iedere belangstellende wordt van harte uitgenodigd op woensdag 17 december om 19.30 uur in het kerkcentrum van de Nicolaas/Monica, Boerhaaveplein 199, voor een viering met lied, meditatie en gebed ter voorbereiding op het kerstfeest. De viering wordt voorbereid en verzorgd door de Werkgroep Oecumenisch Avondgebed, met deelname uit de Oranjekapel en de kerkcentra Nicolaas-Monica, Joseph en Jacobus. Na afloop is er samenzijn met koffie en thee.

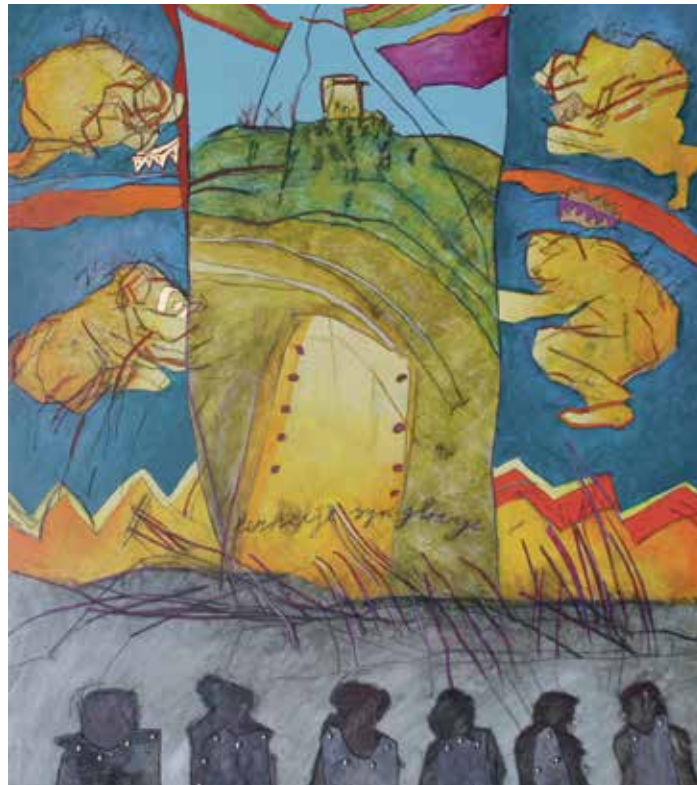
Psalmen van Henk Pietersma in de Tuindorpkerk

Sjouke Sytema

Van 30 november tot 21 februari hangt er werk van Henk Pietersma in de Tuindorpkerk. Het betreft een deel van zijn project 'Psalmen'.

Pietersma ontving zijn opleiding aan Kunstacademie Minerva in Groningen en aan de Academia Bellas Artes in Madrid. Behalve schilderijen maakt hij ook glasvisuels, afbeeldingen op transparante of halftransparante glaspanelen, monumentale toepassingen, schilderijen, omslagen en illustraties, zoals die in de NBV-vertaling. Zijn Psalmen zijn dit jaar eerder in onze regio tentoongesteld: in de Domkerk en in De Veste te Gouda.

In de kerk is tijdens Pietersma's expositie ook 'De goedheid op mijn tong gelegd' verkrijgbaar. Dit is een psalter waarin Pietersma bij alle 150 psalmen een schilderij en een gedicht heeft gemaakt. Deze worden verbonden met de eigenlijke psalmtekst. Kunst is voor Pietersma van wezenlijke betekenis voor de kerk. Hij zegt daar zelf over: "Binnen de kerk wordt de boodschap van het evangelie meestal uitsluitend gedeeld via de wegen van de taal. Muziek (zang) is binnen de kerk gelukkig een geaccepteerde drager van de boodschap. Beeld

functioneert daartoe eveneens heel goed, mits kwalitatief goed uitgevoerd. Aan prediking, muzikale begeleiding, aan liturgische opbouw en kerkelijke architectuur worden (terecht) eisen gesteld om de missie van de kerk in de samenleving voldoende herkenbaar te laten zijn. Diezelfde eisen moeten uiteraard ook aan permanente beeldende kunst-

toepassingen of tijdelijke tentoonstellingen en andere toepassingen van beeldende kunst worden gesteld."

Ontstoft

Op zijn website www.henkpietersma.nl staat dat kunst binnen de kerk ertoe bijdraagt dat de kerk zich meer bewust kan zijn van haar bijzondere positie in de wereld. We vragen hem hoe deze stelling zich verhoudt tot de schilderijen die in de Tuindorpkerk hangen. Hij antwoordt: "De psalmen zijn rijk aan taal en beeld. Voor elke gelegenheid, in elke levensfase spreken ze vaak op specifieke wijze. Toch kan taal gefossiliseerd raken of afgesloten. Beelden kunnen de woorden weer van hun stof ontdoen waardoor de oorspronkelijke betekenis weer glashelder tevoorschijn komt. Ik probeer op eigen wijze bepaalde elementen uit de psalmen weer zó te laten spreken dat de gelovigen (kerkgangers) uitgedaagd worden om de teksten van de psalmen te actualiseren. Datzelfde doe ik momenteel met de evangelieteksten van de lijdensgeschiedenis van Jezus. Ik hoop dat ik zodoende binnen de

* Psalm 96 (ferhelje syn gloarje), volgens Henk Pietersma.

kerk een bijdrage lever aan het verlangen van velen om als kerk-gemeenschap niet geïsoleerd te staan in deze wereld, en daardoor betekenisloos. De Bijbel geeft talloze antwoorden op de wereldproblemen. Ook die van vandaag. In psalm 96 zie ik dat zelf bijvoorbeeld weerspiegeld."

Psalm 96
Ferhelje syn gloarje

(verkondig zijn glorie)

De tijd breekt aan
dat onomkeerbaar

en oneindig groot
de majesteit van god
voor altijd zichtbaar wordt
de tijd van glorieuze jubelzang
zal komen
eeuwig durend lofgezang
een hechte zielsverbondenheid
zal hoorbaar zijn

elk woord dat dan gezongen wordt
is aan de zwaartekracht
ontstegen
iedereen zingt mee
erken de heer
buig neer
erken de heer
waarom nog langer wachten
aarzel niet
hij komt er aan

Het schilderij over psalm 132 ('rêstplak / rustplaats') werd het begin van troost en herstel voor een familie van wie een zoon omkwam bij een verkeersongeluk. Dat het werk zodanig pastorale aspecten behelst had ik nooit kunnen bedenken. Ik ben God daar erg dankbaar voor."

In de dienst van 30 november, geleid door dr Bas vd Berg, zullen enkele psalmen centraal staan en zullen de daarbij behorende schilderijen van Henk Pietersma een belangrijke rol spelen in de beeldmeditatie. De dienst is van 10.00 tot 11.00 uur. Vanaf 9.30 uur is er koffie en kan men de schilderijen bekijken. Verder is het werk elke zondag na de dienst van 11.00 tot 12.30 uur te bezichtigen.

Psalmen volgens Catharien Koppelaar

Catharien Koppelaar uit Utrecht exposeerde deze maand met twaalf schilderijtjes in de Domkerk. Over deze werken, uitbeeldend de psalmen zoals de bekende 8, 23, een vers van psalm 119 en de 'muziekpsalm' 150, zegt zij: "Ik voelde dat ik de psalmen in beeld moest brengen, omdat iemand tegen mij zei dat ze niet meer van deze tijd zijn. Teksten uit de oude doos!"

Op 16 januari geeft mevrouw Koppelaar een lezing over haar psalm-schilderijen in zorgcentrum Parc Transwijk. "Daar mogen ze niet ge-exposeerd worden, daarom is voor deze presentatievorm gekozen." De voordracht met vergrote afbeeldingen van de psalmen (ter verduidelijking van haar uitleg), is van 14.00 tot 16.00 uur. Mevrouw Koppelaar kreeg veel positieve reacties tijdens haar bescheiden tentoonstelling in de Domkerk: "Het lijken wel iconen, ik vind ze prachtig", zei iemand tegen haar. De schilderijtjes van de psalmen hebben de afmetingen van een briefpapier (A4). Elk schilderijtje heeft een kaartje waarop staat wat er is afgebeeld en waarom.

Beeldende kunst in het Johannescentrum

Erna Treurniet

Vanaf 30 november hangt in het Johannescentrum een schilderijen-tentoonstelling. Het zijn schilderijen gemaakt in het schildersatelier van Abrona op de Cultuurschouwburg in Leidsche Rijn. Overkoepelend thema van de tentoonstelling is: Geloven.

"We hebben de vijf grote religies in de wereld als voorbeeld genomen: de Islam, het Hindoeïsme, het Boeddhisme, het Christendom en het Jodendom. Ook cliënten die niets met het geloof hebben konden zich vinden in dit thema door bijvoorbeeld te schilderen over: het geloof vanuit hun eigen culturele achtergrond, de eigen feesten en rituelen, maar ook geloven in jezelf, geloven in vrede, geloven in de liefde, enzovoort."

Abrona

Voor de Johannescentrumgemeente is het tentoonstellen van deze schilderijen onder-

* Geloven – een beeld van Maria van Melvin.

deel van een samenwerkingsproject met Abrona. In de gemeente, ook wel afgekort met JCG, is belangstelling voor beeldende kunst. Tot de gemeente behoren mensen met een verstandelijke beperking, enkelen van hen zijn bekend met het schildersatelier. De JCG heeft zelf een creatieve club. De begeleidster van het schildersatelier is een vriendin van een van ons en zo kwamen we aan de praat. Vanaf half januari gaan mensen met en zonder verstandelijke beperking elkaar ontmoeten en samen aan het werk in dagactiviteitencentrum de Cultuurschouwburg in Vleuten. We hopen dat de deelnemers van elkaar leren en elkaar weten te stimuleren in creativiteit. Het thema zal de Johannescentrumgemeente zelf zijn, onze gemeenschap van zoekers en zieners. In onderling gesprek hebben we onder woorden gebracht wie we zijn.

We zijn heel benieuwd hoe de verbeelding zal uitpakken. Deze samenwerking is weer een stap in onze trektocht als gemeente. We zijn benieuwd wat het ons zal doen en waar het ons zal brengen.

VOOR VIERDE KEER IN SUCCESSIE

Viering Chanoekafeest in de stad

Jaap de Wit

Zondag 21 december viert de stichting Vrienden van de Joodse Gemeenschap van Utrecht voor de vierde keer Chanoeka, feest van het licht. Deze openbare bijeenkomst vindt weer plaats op het plein achter het stadhuis in de Korte Minrebroederstraat. De ambassadeur van Israël in ons land, Haim Divon, houdt een toespraak. Op het podium staat weer een grote acht-armige Chanoekakandelaar, waarvan op een bepaald moment zes lichten zullen worden ontstoken, omdat de viering in Utrecht op de zesde dag van het (acht dagen durende) feest valt. De viering begint om 17.00 uur en duurt een klein uur.

Er zijn diverse traditionele Joodse hapjes te koop. Alle inwoners van Utrecht en omstreken zijn van

* Chanoekaviering in Utrecht vorig jaar.

harte welkom, aangezien – aldus de Utrechtse rabbijn Aryeh Heintz die de bijeenkomst zal openen – de Chanoekalichten een symbool vormen van religieuze vrijheid voor alle volkeren.

Bevrijding

Achtergrond van het Chanoekafeest is de bevrijding van Jeruzalem van jarenlange Syrische overheersing en de herinwijding van de Tempel door de Makkabeeën in het jaar 164 vóór onze jaartelling. Niet alleen de overwinning van een klein Joods leger op een overmachtige vijand was in die tijd een wonder. Ook het feit dat slechts één kannetje olie (normaal gesproken genoeg om een kandelaar één dag te laten branden) het acht dagen uithield, werd algemeen als een wonder beschouwd. Chanoeka is sindsdien vooral een huiselijk feest, met zang bij het aansteken van de kaarsen, en met spelletjes en toeneelstukjes over de Makkabeeën. In elk Joods gezin wordt tijdens

het acht dagen durende feest elke dag op de achtarmige Chanoekakandelaar een lichtje aangestoken. De eerste avond begint men overal ter wereld met één lichtje en elke volgende avond komt er een lichtje bij.

Wereldwijd

Sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw is er tijdens het Chanoekafeest in steeds meer plaatsen van de wereld een openbare viering, vaak in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de plaatselijke of nationale overheid. Jaarlijks zijn presidenten, premiers en burgemeesters daarbij betrokken en steken zij een van de acht Chanoekalichten aan. In Nederland gebeurt dit al ruim twintig jaar in Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Amersfoort, Arnhem, Groningen en Maastricht. Wie meer wil weten over het Chanoekafeest en/of over het Joodse leven in de stad, kan kijken op de website www.chanoeka.info.

Frans Rozemond

De Mantel van Sint Maarten 2014 is gewonnen door twee Utrechtse organisaties die zich inzetten voor mensen zonder verblijfspapieren: Villa Vrede (dagopvang) en Toevlucht (nachttopvang). Op 7 november werd de prijs, onder applaus van meer dan honderd aanwezigen in de Domkerk, door beide organisaties in ontvangst genomen. De bijeenkomst werd muzikaal omlijst door violist Ali Autman.

De Mantel van Sint Maarten is een aanmoedigingsprijs van het Citypastoraat Domkerk en het Missionair Diaconaal Orgaan van de Protestantse Gemeente Utrecht voor opvallende projecten in de stad die solidariteit in praktijk brengen. De winnende organisaties krijgen elk € 1.000,- en een oorkonde. Door middel van deze prijs wordt aandacht gevraagd voor vele prachtige initiatieven voor mensen in onze stad die in de knel zijn gekomen.

Villa Vrede

“Het mooie is dat we het samen doen”, aldus Wilma Rozenga van Villa Vrede tijdens haar presentatie. Villa Vrede is een huis voor en door ongedocumenteerde mensen in Utrecht. Mannen, vrouwen en kinderen vinden hier een plek waar ze overdag kunnen zijn, een sociaal netwerk kunnen opbouwen en zichzelf kunnen ontplooiën. De bezoekers dragen

zelf ideeën aan voor wat we wel/niet doen in huis, hoe we werken en welke regels we met elkaar afspreken. “Het is een plek waar ik mij goed voel”, vertelde een van de bezoekers aan het publiek. “Ik kan hier met anderen praten en kan meedoen aan activiteiten, zoals muziek maken.”

Toevlucht

Vorig jaar december ging Toevlucht van start, een project om dakloze mannen zonder verblijfsvergunning een slaapplek te bieden. Vanwege het tekort aan nachtopvang hebben de Utrechtse kerken deze voorziening opgezet. Met hulp van meer dan honderd vrijwilligers, de beschikbaarstelling van de bovenzaal van gebouw De Prinsenhof van de PGU, en met steun van tientallen kerken en wijkgemeenten werden de mannen van bed, bad en brood voorzien. Een bakker in Tuindorp leverde gratis brood. Zo kregen deze mensen na lange tijd weer een beetje rust om over hun toekomst na te denken. In juli werd Toevlucht verplaatst naar een pand van het Leger des Heils, waar ook douches zijn. De nachtopvang vindt plaats onder protest, want de kerken vinden dat het eigenlijk de taak van de overheid is om illegalen op te vangen. “Ons protest is niet onge-

* Jan de Kruiff (Toevlucht) en Wilma Rozenga (Villa Vrede) vlak na de uitreiking van de oorkonde door Bart van Meegen (rechts), voorzitter van wijkkerkenraad Citypastoraat Domkerk (foto Ton van den Berg).

hoord gebleven”, vertelde Jan de Kruif tijdens zijn presentatie. “In verkiezingstijd zijn alle politieke partijen een kijkje komen nemen en ook de burgemeester liet zich niet onbetuigd. Gisteravond (6 november) besloot de gemeenteraad van Utrecht om Toevlucht een jaar lang financieel te steunen.”

“Christus is ons vóór”

Nauw betrokken bij De Toevlucht en tevens vertrouwenspersoon voor de doelgroep is diaconaal predikant Marieke Sillevs Smitt. Voorafgaand aan de uitreiking vertelde zij over haar werk als buurtpastor op Kanaleneiland in de afgelopen twaalf jaar. Toen ze begon,

was de schok groot. “Ik zag veel mensen die zich inspannen voor de wijk, maar ook veel armoede, lastige jongeren en spelende kinderen. De geldzorgen waren van hun gezichten af te lezen. Kwam je bij ze thuis, dan zag ik altijd hun religieuze symbolen en de stapels brieven die niet meer opengemaakt werden. Ook: veel potjes pillen en medicijnen, want armoede maakt je ziek. Eigenlijk kwam ik in een totaal andere wereld dan waarin ik was opgegroeid. Maar ik wist: Christus is ons vóór in deze wijk, hij staat immers achter de minsten der mensen! Dat besef helpt als je omgaat met mensen in achterstandssituaties.”

Douchen

“De kerk heeft tijd en geld gegeven en dat is belangrijk. Maar als het op delen aankomt, zijn het de armen die de armen helpen. Ik heb zo vaak gezien dat mensen in heel

kwetsbare situaties elkaar helpen: Marokkanen die Grieken onderdak bieden, Turken die Nederlandse mensen financieel steunen. Een vrouw die haar buurkinderen bij zich laat douchen, omdat bij hen gas en licht zijn afgesloten. Armen reiken elkaar vaak mantels aan.”

“De halve mantel van Sint Maarten houdt ons alert”, zo besloot Sillevs Smitt. “Die ene helft nodigt je uit om het verhaal over die andere helft te vertellen. Door te delen, verbind je je aan de meest kwetsbaren. Dat blijft altijd bij je. Het is niet alleen een kwestie van barmhartigheid, maar ook van ‘recht doen’, zoals het evangelie vraagt. Ik wens onze stad veel van zulke halve mantels toe.”

Wie meer wil weten over de prijswinnaars kan terecht op hun websites: toevluchtutrecht.nl en villavrede.nl.

* De eerste nachtopvang van De Toevlucht was in gebouw Prinsenhof, dat nu leeg staat (archiefphoto).

VERGADERING VAN 'VERLOREN ZIELEN' VOOR GODS KONINKRIJK

De Eliëzergemeente, een onbekende bekende in de Marcuskerk

Kennismaken met migrantenkerken (4)

Dit is het vierde artikel in de reeks over migrantenkerken in Utrecht voor Kerk in de Stad. Na Tineke Zijlstra, Gerard van 't Spijker en Arnold Rietveld is het nu de beurt aan ds Hans Koops, om de lezer te laten kennismaken met een migrantenkerk in Utrecht. Het is de Eliëzergemeente, 'inwoner' van de Marcuskerk.

Hans Koops

Elke zondag komt de Eliëzergemeente bijeen in een zaal in de Marcuskerk. Ongeveer dertig kerkgangers zijn het. Wat me elke keer weer opvalt, is dat de mensen die de samenkomst bezoeken keurig zijn gekleed. Echt op z'n zondags. Als we elkaar tegenkomen, wordt er vriendelijk gegroet en vaak is er gelegenheid voor een kort gesprek.

Ruim voor aanvang van de dienst treffen de kerkgangers elkaar om de zaal waar de kerkdienst wordt gehouden in orde te brengen. Stoelen worden herschikt, lieden en gebedenboeken worden klaargelegd en de geluidsdragers voor de muziek worden geïnstalleerd. Wat ook nooit ontbreekt is een ruime uitstalling van veel lekkers. Taarten, koekjes en broodjes zijn er te kust en te keur. Het is duidelijk dat het er feestelijk aan toe gaat in de Eliëzergemeente. Lofzang, aanbidding, gebed en uitleg van het Woord staan centraal in de dienst, maar ook wordt er veel waarde gehecht aan de ontmoeting met elkaar.

Begroeting

Pastor Julius en ik hadden elkaar al vaak terloops gegroet, maar van een gesprek, laat staan een echte ontmoeting, was het nog nooit gekomen. Vreemd eigenlijk. Je prijst de Heer onder hetzelfde dak, maar je kent elkaar nauwelijks. Nu is het dan zover. Pastor Julius Pelapelon is een kleine, maar opvallende persoonlijkheid. Hij draagt een kep-

pel. "Een teken van eerbied voor God", zo verklaart hij.

Samen met zijn vrouw geeft hij leiding aan de gemeente. Dat hij voorganger zou worden lag aanvankelijk niet voor de hand. Het was God echter die hem van de doodlopende weg, waarop zijn leven terecht was gekomen, deed omkeren. Tot op de dag van vandaag is hij God er dankbaar voor.

Uitgetreden

'Zijn' Eliëzergemeente behoort tot de familie van de Pinkstergemeenten en is opgericht in de negentiger jaren van de vorige eeuw toen pastor Julius met enkele anderen uittrad uit één van de ongeveer 27 toentertijd in Utrecht bestaande Pinksterkerken.

Gevraagd naar de missie van de gemeente, noemt hij Ezechiël 34. "Het gaat erom", zo zegt hij, om "zwakke, zieke, gewonde, afgedwaalde, verstrooide, en verloren zielen over de ganse aarde, bijeen te vergaderen voor Gods

* Mevrouw Pelapelon schikt de bloemen die een plaats op de tafel krijgen.

Koninkrijk." Pastor Julius typeert zijn kerk als een multiculturele kerk, die tot zegen wil zijn voor alle mensen.

Hiertoe is "gehoorzaamheid en luisteren naar Gods Woord" onmisbaar. "God leidt zijn kerk en van ons wordt openheid gevraagd voor Gods Geest."

* Pastor Julius met ds Koops.

Gebedsstrijd

Behalve de lofprijzing en de bediening van het Woord, neemt in de Eliëzergemeente het gebed een prominente plaats in. In het gebed wordt God gevraagd het kwaad uit mens en wereld weg te nemen. "Er is veel kwaad in en om ons heen, er is veel duisternis in de wereld en ik zie de nood", zegt pastor Julius. "Wij hebben daar tegen te strijden." Strijden vindt hij eigenlijk een betere terminologie dan bidden. "We hebben te strijden tegen de duivelse machten. Alleen zo kan er bevrijding en genezing komen."

Al snel ontdekte pastor Julius de kracht van het gebed. Hij ervoer dat hij van de heilige Geest de gave heeft ontvangen om met het gebed mensen te helpen. "Het gebed is een kracht tot verandering". In de eigen familiekring heeft hij dit ondervonden toen zijn zoon, na doodziek te zijn geweest, na gebed weer terugkeerde in het leven.

Wijde omtrek

Het aantal mensen dat de diensten op zondag bezoekt is vrij constant. Kerkgangers komen uit de wijde omgeving van Utrecht, van Zijdeveld tot de regio Rotterdam en van Amersfoort tot Breukelen.

Op mijn vraag of er ook aan evangelisatie wordt gedaan, antwoordt de voorganger volmondig "nee". Vertrouwen op God is waar het om gaat, zo maakt hij duidelijk: "God voegt zielen toe en God neemt zielen weg. Het is niet aan ons."

Wel weet pastor Julius, op grond van visioenen die hij heeft mogen ontvangen, dat er in de wereld grote opwekkingen aanstaande zijn. Dat geeft vertrouwen en ook rust.

Met andere kerken bestaan er nauwelijks contacten. "De mens wil wel, maar het is altijd de vraag of het ook uit de wil van God is", zo maakt de voorganger duidelijk. Als we afscheid nemen zeggen we dat het toch goed is om onze contacten aan te houden.

* Migrantenpastor Julius en koster Kuijsten begroeten elkaar voor aanvang van de viering.

Peter van der Ros

In het kader van de bezinningsreeks 'Mensen van de weg – dragers van een visioen' in het Johannescentrum, staat voor 18 december een voordracht van Henk Griffioen op de agenda.

Eind november zijn er twee culturele activiteiten in deze lijn geweest, te weten een bezoek aan Museum Catharijneconvent – de expositie 'Ik geef om jou – naastenliefde door de eeuwen heen' en een filmavond, verzorgd door Harry Dubois en Anneke de Klerk.

De voordracht van Griffioen gaat over zijn pelgrimstochten – hij maakte er vijf! – naar Santiago de Compostela. Na zijn pensionering is gemeentelid Henk Griffioen voor het eerst gaan wandelen

Lezing Henk Griffioen over pelgrimstocht naar Santiago de Compostella

naar Santiago de Compostela. Deels om terug te kijken op een arbeidszaam leven, maar ook om

vooruit te zien naar de nieuwe periode in zijn leven. Hij heeft zich verdiept in de geschiedenis

* Henk Griffioen tijdens een van zijn pelgrimstochten door Noord-Spanje.

van deze pelgrimstocht. Waarom lopen er al meer dan duizend jaar pelgrims naar Santiago? Hoe is dat begonnen? Wat zijn de verschillen tussen de vele miljoenen pelgrims uit de middeleeuwen en uit deze tijd?

Steentje mee

Hij zegt zelf over zijn pelgrimstochten - hij maakte er inmiddels al vijf - wat dat inhoudt. "Lopen van de Camino is anders dan een gewone wandeling. Het is een spirituele route, die je raakt en, durf ik te zeggen, die je dichter bij God en elkaar brengt. We dragen een steentje met ons mee, die we tijdens de route ergens achter zul-

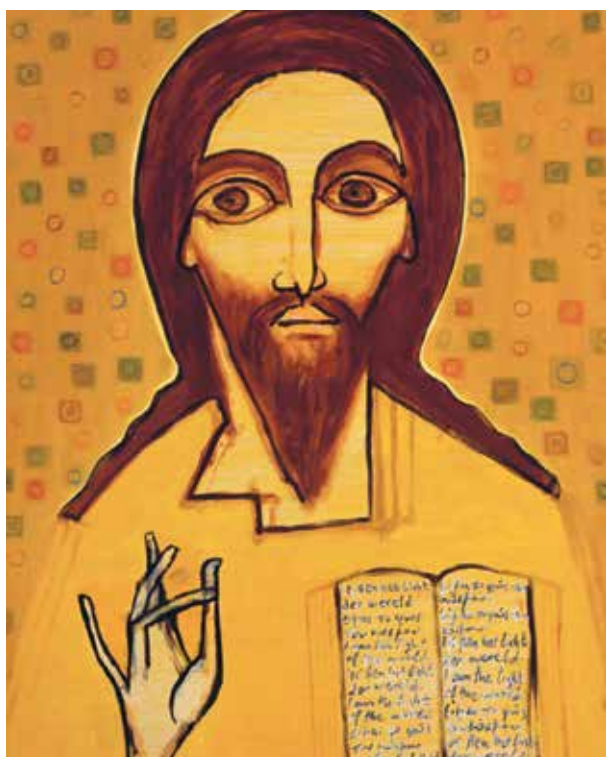
len laten. Het staat symbool voor wat we in ons leven achter ons willen laten, voor dingen waarin we onszelf soms tegenvallen. Maar het staat ook symbool voor onze verlangens hoe wij als mens graag willen zijn. Zo kan de Camino in ons leven een heel bijzondere mijlpaal worden."

De tocht laat vrijwel geen pelgrim onberoerd. Hij komt anders thuis dan hij heenging. Loslaten, onderweg zijn, ontmoetingen, levenslessen, gastvrijheid, emoties, aankomst, al deze zaken krijgen tijdens het pelgrimeren een diepere lading.

De lezing met beelden op donderdag 18 december in het Johannescentrum aan de Moezeldreef begint om 19.30 uur. Opgave vooraf is niet nodig.

‘Geschonden Schoonheid’

Tragiek en betekenis van de Iconostase van Cyprus, te zien in Domkerk

Koos Stekelenburg
lid tentoonstellingscommissie
Domkerk

Voor de tentoonstelling ‘Geschonden Schoonheid. Tragiek en betekenis van de Iconostase van Cyprus’ die aanstaande zondag in de Domkerk begint, heeft kunst van de Grieks-Orthodoxe kerk de inspiratiebron gevormd. In het

bijzonder de verdwenen en vernielde iconen van de iconostase in kerken, die in het door Turkije bezette deel van Cyprus liggen. Onder meer via foto's die Lefteris Olympios tijdens recent bezoek aan kerken in Noord-Cyprus maakte, wordt verslag gedaan van de huidige, vaak geschonden staat waarin veel kerkinrichtingen zich daar bevinden.

Het hart van de Domkerk wordt omgeven door een uitgebreide serie eigentijdse iconen van zijn hand. De iconen vormen daar een opvallend element omdat met de Reformatie en de overgang van de kerk naar protestants gebruik juist hier de beeldende kunst uit het kerkinterieur verdween. Daarmee wordt de iconostase op een bijzondere manier binnen de Domkerk gepresenteerd. In een zijkapel worden doorlopend twee documentaires vertoond waarin bevoegdheid en onderwerpkeuze van Lefteris Olympios worden toegelicht.

Anders dan de iconostase, die zich in een Orthodoxe kerk tussen altaarruimte en de bijeengekomen gelovigen bevindt, wordt de gemeente van de Domkerk tijdens de zondagmorgendienst als het ware door de iconostase omringd. Deze tentoonstelling vormt in meerdere opzichten een prachtige en intrigerende ontmoeting tussen Oost en West.

Opening

De tentoonstelling wordt geopend op zondag 30 november om 12.15 uur door mevrouw Tasoula Hadjitofti voorzitter van

‘Walk of Truth’. De kunstwerken zijn tot en met 6 januari te zien in de Domkerk.

Lefteris Olympios is geboren en getogen op Cyprus. Hij doorliep de School voor Schone Kunsten van Athene en rondde in Nederland zijn studie af. Sinds 1984 woont en werkt hij in Amsterdam.

Een terugkerende thematiek in zijn werk betreft een aanklacht tegen onderdrukking en (religieuze) intolerantie als wel de hoop op verzoening en de ontmoeting met de ander.

Peter van der Ros

Na de eerste Night of Light op 18 oktober en de tweede editie op 15 november, met wederom overweldigende belangstelling, staat de volgende lichtavond in de binnenstad voor de deur. Op zaterdag 20 december opent een met kaarsen verlichte Domkerk tussen 20.30 en 23.30 haar deuren voor iedereen die binnen wil komen. Om een kaars aan te steken, te genieten van de sfeer, muziek en stilte.

De eerste avond trok zo'n 750 bezoekers, de tweede zelfs nog honderd meer dan de eerste Night of Light. Dit ondanks de kilte van het miezerige herfstweer. Het uitgaanspubliek kreeg al buiten een kaars overhandigd en werd uitgenodigd de

Domkerk in te gaan om deze aan te steken. Dat zal op zaterdagavond 20 december wederom gebeuren en de organisatie hoopt op net zo'n grote opkomst als vorige keer. Jochem Hoogenboom van het Night of Light kernteam zegt: “We zijn

blij en dankbaar dat de eerste twee Nights of Light zo zijn verlopen. De volgende lichtavond krijgt natuurlijk een speciaal kersttintje.” “De avonden zijn mogelijk door de inzet van heel veel enthousiaste vrijwilligers, waar we heel

blij mee zijn. We kunnen nog wel wat extra vrijwilligers in de ‘poule’ gebruiken omdat niet iedereen bij elke Night of Light kan helpen. Opgeven kan door een email te sturen aan vrijwilliger@nightoflight.nl”, aldus Hoogenboom.

Aantrekkingskracht

Het idee van Night of Light in de Dom: op de derde zaterdag van de maand gaat de kerk 's avonds open en wordt deze met kaarsen verlicht. Mensen op straat wordt een kaars overhandigd met de uitnodiging deze in de kerk te komen aansteken. Binnen worden mensen overweldigd door... “Ja, dat is moeilijk onder woorden te brengen”, zegt Jochem. “De muziek, het kaarslicht en de historische kerk zijn natuurlijk belangrijke elementen, maar de sfeer waardoor mensen collectief lijken te worden geraakt is meer dan dat. Het is in ieder geval heel mooi.

U moet het zelf maar eens komen ervaren, voor zo ver u dat nog niet hebt gedaan.”

Derde Night of Light in de Domkerk

* Night of Light in de Domkerk, er gaat iets van uit... (foto's Huib Dommers).

Lezen en zingen met Kerst in de Janskerk

De Schola Davidica verzorgt op eerste kerstdag het traditionele Festival of Lessons & Carols in de Janskerk. Deze uitvoering begint al om 15.30 uur.

Jaap Boeschoten

December, de kortste dagen van het jaar. Het is koud buiten, misschien sneeuwt het wel, het is vroeg donker en de meeste mensen haasten zich naar huis om de warmte van de kachel op te zoeken.

Maar een grote stoet van mensen verzamelt zich op Eerste Kerstdag vanaf 15.00 uur in de kou voor de Janskerk.

Zij zoeken de warmte van mooie muziek met inhoud, van inspirerende teksten, van een gemeenschap die wil horen van en zingen over het licht dat verschijnt en over een wereld waar vrede heerst.

* Schola Davidica met Kerst (foto Hans Nijman).

In dit festival klinken oude bekende kerstliederen als 'Silent Night' en 'Hark the herald angels sing', waarbij ieder flink mee kan zingen. Maar elk jaar laat het koor

ook een aantal nieuw gecomponeerde carols horen, zoals 'I sing of a maiden' van Matthew Martin: een ijle sopraan begint te zingen over het meisje dat moeder werd,

het orgel en andere stemmen vallen in en bezingen het kind dat als dauw in april neerdaalt op de aarde, tot uiteindelijk alle stemmen samen verwonderd vaststellen dat het wel een heel bijzondere vrouw is, die moeder wordt van dit kind van God.

Bob Chilcott

Van Bob Chilcott, de bekendste Engelse componist van dit moment, zingt het koor wel vier carols, één echt nieuwe: 'For him all stars have shone', en drie bewerkingen van oude bekenden: 'O little town of Bethlehem', 'In dulci jubilo' en 'Silent night'. Door de combinatie van een bekende tekst of melodie met een nieuw arrangement zijn deze carols zowel vertrouwd als verrassend. Soms zit er een bekende melodie verstopt in een nieuw muziekstuk en kom je pas na een tijdje achter dit bijzondere kerstcadeautje. Ook echt oude kerstmuziek wordt niet vergeten: Het magni-

* Bob Chilcott.

fieke jubelende 'Hodie Christus natus est' van Jan Pieterszoon Sweelinck en het bekende 'Es ist ein Ros entsprungen' hebben ook hun plek tussen de lezingen van oude en moderne teksten. Kom ook en laat het echt kerstfeest worden: op eerste kerstdag, het Festival of Lessons & Carols, verzorgd door de Schola Davidica om 15.30 uur in de Janskerk. Kom op tijd want de kerk is gauw stampvol.

Het koor staat onder leiding van Lisette Bernt, het orgel wordt gespeeld door Jan Hage.

De kerk gaat open om 15:00 uur. Gratis toegang en collecte bij de uitgang.

JUBILEUMVIERING IN GEERTEKERK OP 6 DECEMBER

Nikola-kommuniteit halve eeuw jong

Sietske Gerritsen

Op 6 december bestaat de Nikola-kommuniteit vijftig jaar. De Nikola-kommuniteit is een religieuze, oecumenische leefgemeenschap, gebaseerd op de drie pijlers gebed, gemeenschap en gastvrijheid. De Nikola-Kommuniteit werd opgericht in 1964 door drie jonge mannen, Walter van Kol, Albert van 't Hoff en Engelbert Knibbe. Walter noemde zich later Edwin en publiceerde onder het pseudoniem EM, Edwin Monachos. Van hem stamt ook de Leefregel, van waaruit de communiteit leeft en werkt. De naam werd ontleend aan de heilige Nikola, de Oost-Europese naam van onze Sint Nicolaas. Hij was de legendarische bisschop van Myra, de beschermheilige van de kinderen, reizigers en varensgezellen.

Drie leden van de Nikola-kommuniteit vertellen over het leven en werk in de communiteit: Paul de Roy, oudgediende en bewoner sinds 1970, Aline Barnhoorn, lid sinds 1985 en Helen van Dijk, die

zeven jaar in de communiteit gewoond heeft en nu lid is. De Nikola-kommuniteit is gevestigd in een aantal panden rond Maliesingel 63, waar zich ook de kapel bevindt.

Niet praten maar doen

Paul vertelt over de beginjaren: "Eind jaren zestig ontstonden steeds meer woongroepen, communes en op kerkelijk gebied was de oecumene erg in. Drie studenten van de Rijksuniversiteit Utrecht hebben toen een beweging opgericht met als uitgangspunt 'niet praten maar doen' en dat is uitgegroeid tot de Nikola-kommuniteit. In kloosters zijn zij 'het vak' gaan leren, want het samen leven was binnen de protestantse kerk nog niet zo gewoon. Een communiteit is iets anders dan een commune, deze laatste waren sterk politiek georiënteerd. De communiteit had als doel oecumenisch samen te leven met als bron spiritualiteit."

De oprichters waren drie sterke persoonlijkheden, wat op een gegeven moment ook botste. Maar de kern bleef doorgaan en daaromheen ontstond een brede kring van mensen die zich wel wilden engageren, maar niet in gemeenschap van goederen. Behalve de kernleden zijn er leden, leden die geen huisgenoot zijn en huisgenoten die geen lid zijn. Al met al een groep van acht-tien mensen.

Maatwerk

Aline Barnhoorn is zo'n lid dat niet in de gemeenschap woont, maar wel vlakbij. Zij is achttien jaar luchtmaachtpredikant geweest en bezoekt nu gevangenen in het

* Leden van de Nikola-kommuniteit bij het pand Maliesingel 63

buitenland voor de Stichting Epafra. "In de communiteit wonen mensen, soms getrouwd, met of zonder kinderen. Het is heel erg maatwerk, soms verwarrend. Ons uitgangspunt is om mensen tot hun bestemming te laten komen. Het is samen, maar ook alleen. Als je mensen nodig hebt, dan zijn ze er, maar je blijft verantwoordelijk voor je eigen leven. Je moet het leven in een communiteit niet als een vlucht zien, maar als een volwassen keuze."

De Nikola-kommuniteit voegt echt wat toe aan de Utrechtse kerken. "Wij zijn zeker geen kerk, maar wel lid van de Stedelijke Raad van Kerken namens de Rooms-Katholieke Kerk. Elke dag zijn we om 12.30 uur in de Domkerk om samen met het Cijtpastoraat het middaggebed te verzorgen. Elke dag hebben wij een ochtend- en avondgebed in onze eigen kapel en zijn er stiltemomenten."

Gastvrijheid

Aline vervolgt: "Een van de drie pijlers is gastvrijheid: we hebben gastenverblijven waar mensen voor korte of langere tijd kunnen verblijven. Bijvoorbeeld mensen die in een relatiecrisis zijn, of op een kruispunt in hun leven staan, mensen die even op adem willen komen of zich willen oriënteren op het gemeenschapsleven. Ook kunnen mensen altijd met ons mee-eten bij de open maaltijden. Heel veel mensen gaan een week-endje naar een klooster voor een retraite: wij zitten in de stad om de hoek!"

Op 6 december wordt het jubileum gevierd in de Geertekerk met een interreligieus middaggebed

Genieten van eten en zang

Pauline van Norden (60) eet al meer dan 25 jaar elke dinsdagavond bij de Nikola-kommuniteit. "Ik ga er naar toe omdat ik alleenwonend ben", vertelt zij. "Zo kom ik onder de mensen en heb ik aanspraak. Ik help met tafeldekken en ruim de afwas op. Ik ben met ze in contact gekomen tijdens het middaggebed in de Domkerk. Ik zou het heel erg missen als ik er niet meer naar toe kon. Ik geniet van het eten, dat is altijd vegetarisch, en van het zingen van Taizéliedertjes. Helaas zijn ze in de zomer twee maanden dicht. Dan moet ik op dinsdag mijn eigen potje koken."

* Pauline van Norden (foto Sietske Gerritsen).

met Joodse en Moslimvrienden. Daarna is er een lunch en een cabaret, een Eucharistieviering, geleid door Joris Vercammen, de aartsbisschop van de Oud-Katholieke Kerk en een borrel tot slot. En Nikola deelt graag uit: "De geschenken die we krijgen op ons feest gaan naar daklozenprojecten."

Meer informatie op www.nikola-kommuniteit.nl.

Uit de Regel voor de Nikola-kommuniteit

De Nikola-kommuniteit wil zijn:
een ruimte om tot je Zelf te komen,
om tot je Bestemming te komen,
om aan het Licht te komen.

Daarvoor is stilte nodig en gesprek,
inkeer en openheid,
alleen zijn en gemeenschap,
loslaten en bewaren,
spankracht en humor.

Een nieuw jaar en een nieuwe mens

Harry Zeldenrust

Met de eerste Advent begint een nieuw kerkelijk jaar. We kunnen ook zeggen: het kerkelijk jaar begint opnieuw. Want er is een herhaling van de dagen en de feesten. Het gaat om het blijvende, om wat alle eeuwen door hetzelfde blijft. Het kerkelijk jaar betekent, dat we elk jaar vieren dat midden in deze soms duistere wereld genade en goedheid zijn verschenen. God is openbaar geworden, zichtbaar geworden in het publieke domein.

In het boek van Israël, het Eerste Testament, wordt het gezegd als een woord bij de wetgeving: Een God, die liefdevol is en genadig, geduldig, trouw en waarachtig (Exodus 34: 6). Het is, zeker in die tijd, een unieke typering die in geen andere godsdienst voorkomt.

Genade en goedheid

In het Nieuwe Testament wordt dit herhaald. Paulus schrijft in een kort briefje aan zijn leerling Titus: genade is verschenen, heilbrengend voor alle mensen. Het is inclusief, van de genade is niemand bij voorbaat uitgesloten. Er is geen sprake van een goddelijk besluit dat de redding niet voor alle mensen zou gelden. En hoe mooi klinkt het bij de evangelist en schrijver Johannes in het eerste hoofdstuk van zijn boek, dat goedheid en waarheid is openbaar geworden als woord van het begin.

De andere kant

Gods goedheid is de ene kant van de verkondiging van de kerk. De andere kant is het ingaan op de actualiteit. De kerk heeft een woord voor de wereld, een woord bij de tijd. En dat woord zal steeds opnieuw moeten worden gezocht en geformuleerd. In november werd de val van de muur herdacht. De kerken in de DDR hebben een grote rol gespeeld in de bewustwording van de mensen en in de manier waarop de verandering tot stand kwam. Ze kwamen uit de Nikolaïkerk in Leipzig en gingen de straat op met de leuze: 'Keine Gewalt'. Pastor Christian Führer zei enkele jaren geleden in een interview, dat geweldloosheid de kracht van de beweging was, en dat zonder rol van de kerken de omwenteling anders zou zijn

verlopen. Het woord van de kerk was toen een woord bij de tijd. (In het vorige nummer van dit blad schreef Steven Slappendel enkele woorden ter gedachtenis van Christian Führer).

In de bezettingstijd werd ook duidelijk wat geloof en kerk waard waren. Er waren christenen en gemeenschappen alleen uit op het bewaren van het oude vertrouwde en dus op de uitzitten van de tijd van terreur. Ze dachten dat God er een bedoeling mee zou hebben en dus klampten ze zich vast aan het oude en bekende. Ze bleven zitten waar ze zaten. Er waren ook christenen en kerken die in verzet kwamen

de aarde. Het inzicht is gegroeid dat we niet verder kunnen gaan op de manier waarop we nu met de aarde omgaan. We putten haar uit, gaan onzorgvuldig om met de schaarse grondstoffen. Het protest ertegen lijkt in deze tijd te verstommen. Zou de kerk haar stem niet moeten verheffen omwille van onze lieve aarde? In de technologische ontwikkelingen is er het idee ontstaan, dat alles wat kan ook moet ook gebeuren. Misschien dat we vanuit de kerk zouden moeten vragen of daarmee geen grenzen worden overschreden.

Opkomen voor de zwaksten is altijd de boodschap van de kerk geweest. Er raken mensen in de

* Het inzicht is gegroeid dat we niet verder kunnen gaan op de manier waarop we nu met de aarde omgaan (foto Peter van der Ros).

vanuit de overtuiging dat wat er gebeurde inging tegen Gods bedoelingen. Zij lieten zien wat kerk bij de tijd betekent.

Een paar voorbeelden

Bij de tijd zijn, dat betekent nu een eigen woord hebben over de economische crisis. We zien in de wereld algemeen het geloof in de groei. Als de groei maar terugkomt, dan komt het wel goed, denkt men. De vraag is of de kerk niet juist moet protesteren tegen dat geloof. Zou de crisis niet een gegeven kans kunnen zijn tot een andere levensstijl.

Er is de vraag van de zorg voor

knel, wereldwijd en ook in onze eigen samenleving. Heeft de kerk iets te zeggen over rijkdom en welvaartsverdeling? Tot de zwakken behoren ook vluchtelingen en asielzoekers. Er mag in onze straten geen mens verloren lopen vanwege ons eigenbelang. Maar de samenleving verhardt en een tegenstem is nodig. Veel vrijwilligers komen uit de kerken en worden geïnspireerd door het evangelie. Daar mogen we heel blij mee zijn. Maar we mogen van de kerken ook verwachten dat ze opkomen voor rechtvaardige structuren van de samenleving en dat het protest

MEDITATIEF MOMENT

gehoord wordt waar de zorg voor de minsten in het gedrang komt.

Jezus als de nieuwe mens

Jezus verschijnt als de nieuwe mens. Hij is de verkondiger van de oude waarheid. Hij kan ook niet anders dan de oude boodschap herhalen, want hij is profeet in de lijn van Jesaja, Micha en Amos. Hij brengt de eeuwige goedheid nabij. Maar hij is net als deze profeten mens van zijn tijd. In de evangeliën gaat het over heel concrete omstandigheden. Over hoeren en tollenaars, over soldaten en priesters, over vreemdelingen en armen. Het is opvallend, dat Jezus wel een weg wijst, maar geen precieze geboden geeft. De Bergrede, die wel eens ten onrechte de nieuwe wet genoemd wordt, is geen opsomming van regels, maar een uitdaging. Ga er maar aan staan, neem je eigen verantwoordelijkheid, breng in jouw situatie de liefde in praktijk. Er staat bijvoorbeeld: als je geslagen wordt, keer dan de andere wang toe. Dat kun je geen wet noemen, het is een manier van leven, een omkering van het gebruikelijke. Doe anders en meer dan het gewone. Jezus wil niet indoctrineren, maar inspireren.

Deze werkelijkheid

Er is geen aparte ruimte van kerk en geloof, waar andere regels gelden dan in de wereld van alledag. De kerk is geen veilige ruimte waar we afgeschermd zijn tegen de wereld. Dietrich Bonhoeffer zei eens, dat men vaak de werkelijkheid laat uiteenvallen in twee delen. Of men wil de werkelijkheid van de wereld zonder Christus. Of men wil Christus zonder de werkelijkheid van deze wereld. Beide is onmogelijk. Wie Christus aanvaardt krijgt de wereld erbij. Want deze aardse werkelijkheid wordt als geheel omvat en gedragen door eeuwige liefde en goedheid, die in Christus zichtbaar is geworden. De oude woorden zullen klinken in Advent en met Kerst. Laten we ze met vreugde herhalen. Maar in onze kerken hebben we ook dit jaar kernen van verzet nodig, van mensen die proberen deze woorden te vertalen naar de vragen van deze tijd.

Bezinning en gebed in de Huiskamer

Elke maandag van 19.00 tot 19.30 uur kan iedereen meedoen aan een half uur bezinning en gebed in de Huiskamer, Hobbemastraat 41. We starten met een Bijbellesing, waar we even over doorpraten. Dan volgt een stilte, waarin ieder met de eigen gedachten bezig kan zijn. De stilte wordt besloten met het lezen van een Psalm, waarna er ruimte is voor ieders persoonlijke gebed, in stilte of hardop. Er worden dan ook hardop intenties genoemd waar we voor willen bidden. Die intenties kunnen de hele week aangemeld worden bij Marian van Giezen, marianvangiezen@online.nl, 06-1841 9992. Iedereen is van harte welkom om mee te komen doen.

Jacobikerk wijzigt procedure vacature missionair predikant

Sinds enige maanden is in de Jacobikerk een wervings- en selectiecommissie actief om te komen tot het vervullen van de vacature van missionair predikant. De vacature is tweemaal opengesteld en er zijn verschillende gesprekken gevoerd. Toch heeft dit niet geleid tot beroeping van een predikant. Daarom heeft de commissie zich beraden op het proces. In overleg met de eigen en de algemene kerkenraad, alsook met de directie van de IZB is besloten de procedure te wijzigen. In het vervolg van deze procedure zal een sollicitatie niet meer deel uitmaken van het proces. De commissie heeft als opdracht om te komen tot een eenvoudige, unaniem gedragen voordracht voor de benoeming van een missionair predikant. De commissie bestaat uit een afvaardiging van de kerkenraad en het missionair team van de Jacobikerk, de IZB en de Algemene Kerkenraad van de PGU. Aanbevelingen voor kandidaten kunnen nog tot 3 december schriftelijk worden ingediend bij de voorzitter van de commissie, adres: Jacobikerk, St. Jacobsstraat 171, 3511 BP Utrecht of Koningsweg 123, 3582 GD Utrecht. Eventuele vragen beantwoordt Barbara Lamain, mail: belamain@hotmail.com, telefoon 06-3095 4748.

Begroting PGU 2015 in januarinummer

De begrotingen 2015 van de Protestantse Gemeente Utrecht en het Diaconaal Missionair Orgaan van de PGU worden aanstaande maandag, 1 december, door de Algemene Kerkenraad vastgesteld. Om die reden konden de cijferoverzichten van inkomsten en uitgaven met hun toelichtingen niet in deze editie van het stedelijke kerkblad worden opgenomen. Een en ander komt zodoende in het januarinummer.

Tevens bevat de op 2 januari verschijnende nieuwjaarseditie van Kerk in de Stad zoals gewoonlijk veel informatie over Kerkbalans. Nieuw aan die financiële actie is, dat de jaarlijkse bijdrage vanaf 2015 volledig digitaal kan. Daarnaast blijft de 'oude vertrouwde' manier van acceptgiro vooralsnog mogelijk.

Kerkenraad wijzigt plaatselijke regeling

Teunis van Kooten

scriba Algemene Kerkenraad
Protestantse Gemeente Utrecht

De Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Utrecht (PGU) heeft op 29 september besloten de plaatselijke regeling te wijzigen. Daarbij is een ontwerpregeling voorlopig vastgesteld: de daarin vervatte wijzigingen

zien voornamelijk op de bestuurlijke structuur van de PGU.

Deze ontwerpregeling ligt van maandag 1 tot en met donderdag 11 december ter inzage bij het bestuurssecretariaat op het Bureau PGU (Margaretha van Parmadreef 14, telefoon 2737 540; graag vooraf even bellen) maar u kunt ook een digitaal afschrift opvragen door een mail te sturen naar het

bestuurssecretariaat: bestuurssecretariaat@protestant-utrecht.nl. Indien daarvoor voldoende belangstelling is, vindt op dinsdag 16 december om 20.00 uur een gemeentevond over dit onderwerp plaats. Opgave daarvoor is verplicht. U kunt zich tot uiterlijk 11 december opgeven bij het bestuurssecretariaat waarna u nader wordt geïnformeerd over de locatie. Uw eventuele reacties en sugges-

ties naar aanleiding van de ontwerpregeling kunt u - bij voorkeur per mail - tot uiterlijk 31 december kenbaar maken bij het bestuurssecretariaat. Op de eerste vergadering in 2015 zal de Algemene Kerkenraad de plaatselijke regeling, met inachtneming van eventuele reacties vanuit de gemeente, definitief vaststellen. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 februari 2015.

Bidden met de benen door de Marcuswijk

De bezinnende zaterdagochtendwandeling 'Bidden met de benen' zal op 13 december gemaakt worden vanuit de Marcuskerk. De wandeling begint om 10.00 uur met een kort gebed. Aansluitend wordt er ruim een uur gelopen, de eerste twintig minuten daarvan in stilte. Bij terugkeer een kopje thee of koffie. Tevoren aanmelden wordt op prijs gesteld, spontaan aansluiten is ook mogelijk. Er zijn geen kosten aan deze activiteit verbonden. Informatie en eventueel aanmelden kan bij Frans Saarberg, telefoon 06-2625 0597.

Kring Bijbel en Kunst in de Huiskamer

Op woensdag 17 december om 10.00 uur gaan is er in de Huiskamer, Hobbemastraat 41 weer een bijeenkomst van de kring Bijbel en Kunst. Er wordt een afbeelding besproken, in combinatie met een bijbelgedeelte. Het zal deze keer gaan over de wijzen uit het Oosten (Matteüs 2). Met deze kring kunt u zonder verdere voorbereiding mee komen doen, ook als u niet zoveel van de Bijbel denkt te weten. Het is iedere keer weer verrassend om te merken hoeveel betekenis je kunt halen uit het goed kijken naar een afbeelding! Wilt u het eens komen proberen? Welkom! Graag even vooraf aanmelden bij ds Marian van Giezen, 06-1841 9992, e-mail: marianvangiezen@online.nl, of bij Ankie la Rivière, 2513 713, e-mail: jfa.la.riviere@inter.nl.net.

Verkeerd foto-onderschrift Armeense kerk

In het artikel over de Armeense kerk, op pagina 11 van het novemnummer, stond een foto-onderschrift verkeerd. Het betrof de voorganger op deze foto, Tigran Haipetian, die ten onrechte de naam Henk Kaarsen kreeg. De foto is genomen door Jan Ligthart.

Gregoriaanse mis in Sint-Josephkerk

Op 30 november, de eerste zondag van de Advent, geeft het Gregoriaans Koor Utrecht om 15.00 uur een concert in de Sint-Josephkerk aan de Draaiweg. Op het programma staan gregoriaanse adventgezangen, en verder de Missa Ultima van Herman Strategier, een compositie voor eenstemmig mannenkoor en orgel. Herman Strategier schreef deze mis in 1988 in opdracht van het koor, het was zijn laatste compositie.

Eerste Statenbijbel te zien in Museum Catharijneconvent

In Museum Catharijneconvent zijn twee iconische voorwerpen uit de Nederlandse geschiedenis weer bij elkaar: het eerste exemplaar van de Statenvertaling is tijdelijk herenigd met zijn oorspronkelijke bewaarplaats, een eikenhouten kist. De kist maakt deel uit van de collectie van het museum. Hij staat sinds kort in de nieuwe Catharinazaal, waar de topstukken van het museum te zien zijn.

De Statenbijbel uit 1637 is zeer kostbaar erfgoed van de Protestantse Kerk Nederland. Dankzij een genereus gebaar van Het Utrechts Archief, waar de bijbel bewaard wordt, is de hereniging mogelijk gemaakt.

De Nederduitse Gereformeerde Kerk, de publieke kerk in die periode, vond het belangrijk dat iedereen toegang kreeg tot de Bijbel. Daarom was een vertaling van de Bijbel in het Nederlands een belangrijk onderwerp tijdens de Synode van Dordrecht die plaatsvond van 1618 tot 1619. Tot dan toe was het vooral de zogenaamde Deux Aes Bijbel die door gereformeerden werd gelezen.

Deze was voor een groot deel gebaseerd op de vertaling van Luther. Om fouten te voorkomen, werd besloten een vertaling te maken van de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse teksten. In 1637 was de vertaling klaar en werd de eerste Statenbijbel aangeboden aan de Staten-Generaal. Deze bijbel wordt nu bewaard in Het Utrechts Archief, waar alle landelijke kerkelijke archieven van Nederland zijn ondergebracht.

De Statenbijbel maakt deel uit van de Canon van Nederland. Deze bestaat uit de vijftig onderwerpen, die samen een overzicht bieden van wat iedereen zou moeten weten van de geschiedenis en cultuur van Nederland.

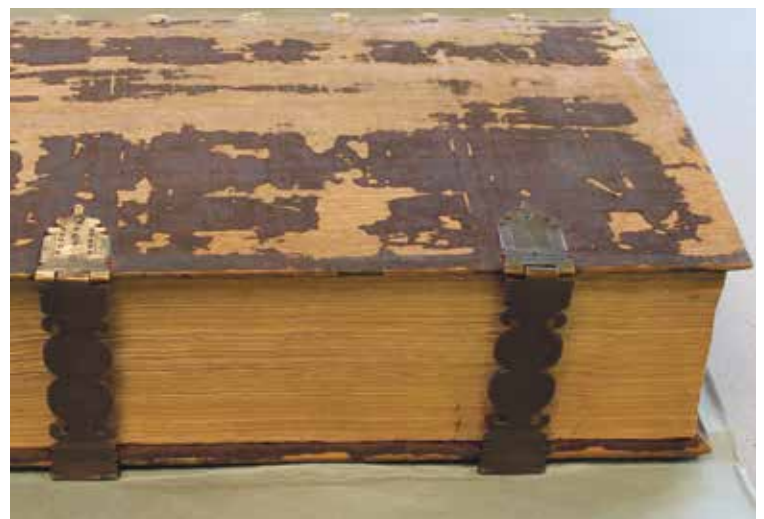
Nieuwe kist

De oorspronkelijke stukken, de drukproeven van de vertaling, werden in een kist in het Leidse stadhuis bewaard. In een tijd waarin de tekst bij een nieuwe druk letter voor letter werd gezet, moest teruggerepen kunnen worden op een betrouwbaar origineel.

Deze drukproeven waren zo belangrijk, dat ze vanaf 1641 tot 1800 iedere drie jaar door een commissie van twintig kerkelijke afgevaardigden en enkele afgevaardigden van de Staten-Generaal werden geïnspecteerd. Hiervoor is in 1663 een nieuwe kist in gebruik genomen, waarin – naast de drukproeven – ook het eerste, paarsfluwelen exemplaar van de Statenbijbel werd bewaard.

Tot begin februari 2015 zijn de kist en de paarsfluwelen Statenbijbel naast elkaar te bezichtigen in Museum Catharijneconvent.

Daarna wordt de bijbel teruggebracht naar Het Utrechts Archief.

Hemelse klanken

Arnold Rietveld

De maand december staat bij menig kerkkoor in Utrecht – net als bij menig tuincentrum – volop in het teken van het kerstprogramma. Als koorzanger heb ik meegemaakt dat de repetities voor het kerstprogramma al eind augustus begonnen. Op een warme avond in die maand gutste

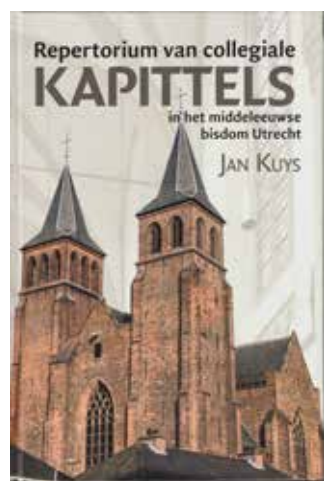
het zweet van mijn voorhoofd tijdens het repeteren van Bach Cantate: 'Nun, komm der Heiden Heiland'. Mijn medetenor zei bestraffend: "Je hebt niet alle noten." Ik moest duidelijk op mijn tellen passen, terwijl het nog wel even kon duren voordat de 'Heiden Heiland' in aantocht was. De koorleden hadden er, ondanks deze langdurige voorbereiding, niet op gerekend dat de natuur uiteindelijk roet in het eten zou gooien. Op eerste kerstdag slaagde een kwart van het kerkkoor er vanwege extreme gladheid niet in de kerk te bereiken. De geplande adventscantate ging toch door. Na afloop van de dienst complimenteerde een echtpaar mij en mijn medetenor met de mooie klanken van onze partij: "Wat waren wij toch goed te horen geweest." De vraag of dit nu kwam omdat wij onze muziknoten goed

geoeffend hadden of dat de andere stempartijen niet krachtig vertegenwoordigd waren, lieten wij gemakshalve in het midden. Nee, ik kon beter een voorbeeld nemen aan het heilzame optimisme van een koorlid in de maanden van voorbereiding voor het kerstprogramma. Zodra hij met zijn auto de parkeerplaats bij de kerk opdraaide, kon je hemelse klanken uit zijn cd-speler horen. Hij beluisterde op weg naar de repetitie de kerstliederen die jaarlijks uitgevoerd worden door het King's College Choir te Cambridge: het Festival of Nine Lessons & Carols. Hij had zichtbaar moeite na deze hemelse klanken weer met beide benen op de grond te komen. Op kerstavond was het koorlid voorafgaand aan de dienst ineens minder goed geluimd. "Heb je dat gehoord? Ze zongen uit de maat", zei

ASJEMENOU

hij wat onthutst. Het kon toch niet waar zijn dat het befaamde King's College Choir die avond niet zo perfect gezongen had? Dit sloeg meteen over op het koor. "Nou, als de professionals het al niet helemaal perfect kunnen vanavond, waarom zouden wij ons druk maken als er bij ons eens iets fout gaat", leken sommige koorleden te denken. De meeste geoeffende koorzangers zitten echter niet zo relativerend in elkaar, behalve een bas bij het koor van de Engelse kerk. Hij zegt dan berustend: "Tegen de tijd dat ons zingen de hemel bereikt, klinken wij als het King's College Choir."

Arie Moolenaar

Wie in de Utrechtse binnenstad loopt, kan er niet om heen: de oude kapittelkerken. We herkennen ze niet meer, laat staan dat we zouden weten wat kapittelkerken zijn. Nu is er een prachtig boek verschenen over deze kerken. In Utrecht stonden er vijf: Domkapittel, Oudmunster, Sint-Pieter, Sint-Jan en Sint-Marie.

Nu herkent u de kerken ongetwijfeld, althans de kerken die er nog zijn: De Domkerk, de Pieterskerk en de Janskerk. Ze staan dicht bij elkaar en zijn nu parochiekerken. Hun oude functie hebben ze sinds de Reformatie verloren. U begrijpt, dat er verschillende

Kapittelkerken: wie kent ze nog...

vragen opkomen? Wat is een kapittelkerk, waarom zijn ze gebouwd en door wie, hoe werden ze ingericht en konden gewone mensen er ook naar toe. Er is sprake van een kanunnik. Wat hebben kanunniken van doen met deze kerken en wat was hun functie? U krijgt op alle vragen een antwoord. Zorgvuldig wordt de geschiedenis nagegaan; de opkomst, ontwikkelingen, de verschillende wijze van stichtingen, de voormalige eigenaren, de dienst in de kerk. Het is boeiend te lezen hoe zich dit alles in de loop van de eeuwen heeft ontwikkeld en aangepast aan de vragen en eisen van de tijd.

Bisdom Utrecht

Het boek beperkt zich tot het oude bisdom Utrecht. Daaronder vielen zo'n veertig kapittelkerken, verspreid over het hele bisdom. Helaas worden de gegevens van de Dom- en Oudmunster (Sint-Salvator kapittel) niet vermeld. Dit komt omdat hierover al apart is gepubliceerd en het boek daarom te omvangrijk zou zijn geworden. Maar u wordt meegenomen naar plaatsen als Elst, Dokkum, Deventer, Staveren, Zutphen,

Dordrecht, Den Haag en vele andere steden die vielen onder het toenmalige bisdom.

Er is een prachtige tabel opgenomen met het stichtingsjaar, het jaar van opheffing en het hoogst bereikte aantal prebenden. Een prebende is een bron van inkomsten – uitkeringen voor levensonderhoud-, veelal uit landerijen. Vanzelfsprekend lezen we hoe de gemeenschap van kanunniken is opgezet: met een proost of deken, of anderszins. Het kan niet anders of er wordt uitvoerig stilgestaan bij de stichters van een kapittel. Dat kon de geestelijkheid zijn, een wereldlijk heer, een landsheer, of een stad. Er bestond daardoor een grote diversiteit. Belangrijk was ook dat de stichter ook het collatierecht bezat, dat wil zeggen verantwoordelijk was voor het aanstellen van de kanunniken.

Ontwikkelingen

Boeiend is dat je de maatschappelijke ontwikkelingen kunt aflezen aan de vorm van stichtingen, de gebouwen, het intellectuele leven. Zo wisten de stadsbestuurders de zeventiende eeuw in het

leven te roepen en te houden. U leest hieraan de gebedstijden af. Een kanunnik was hiervoor verantwoordelijk en diende dan in de kapel aanwezig te zijn. Wat het meest in het oog valt is het gegeven, dat een kanunnik eerst in een gemeenschap leefde, zoals de monniken, maar later zelfstandig in een eigen huis op 'het erf' (immunitet) – of bij de kapittelkerk kon wonen. Voor hem gold de zogenaamde Akense regel. Wel de belofte van gehoorzaamheid en kuisheid, niet die van de armoede. In de stad Utrecht zijn nog enkele oude kapittelhuizen te vinden, of de plaats waar ze hebben gestaan, zoals bij de Mariakerk.

Opzet van het boek

Het boek is als volgt opgezet. U treft na het woord vooraf de inleiding aan. Hierin worden de ontwikkelingen beschreven, zoals vermeld. Dan volgt de beschrijving van de afzonderlijke kapitels. Alle 39 komen aanbod: ze zijn in het boek in alfabetische volgorde opgenomen, te beginnen bij Abbenbroek en eindigend bij Zutphen. Ieder kapittel wordt volgens dezelfde manier beschreven: 1. Korte karakteristiek; 2. Ge-

schiedenis; 3. Gebouwen en inventaris; 4. Geestelijk en intellectueel leven; 5. Organisatie; 6. Bezit en inkomsten; 7. Personenlijsten; 8. Archiven en boekenbezit; 9. Publicaties. Het is een prachtig boek om te lezen en als naslagwerk te raadplegen. Je leert met andere ogen kijken naar de vele kerken die er nog zijn. Ze hebben een eigen geschiedenis en dragen die mee tot vandaag. Zeker nu ook de discussie wordt gevoerd welke kerken we nog willen behouden voor de toekomst en wie dan wel of niet verantwoordelijk is voor het onderhoud. Dit boek helpt u om deze discussie zorgvuldig te voeren. Bijzonder is ook dat bij het boek een cd-rom is gevoegd. Hierop vindt u het hele boek terug. Prachtig om tabellen, overzichten of de geschiedenis van uw eigen kerk te downloaden.

Naar aanleiding van: Jan Kuys, *Repertorium van collegiale Kapittels in het middeleeuwse bisdom Utrecht*; 2014, Uitgeverij Verloren, Hilversum, 446 pagina's, prijs 49 euro; www.verloren.nl.

BOEKEN

Eigenwijs en eigentijds orthodox (?)

"Dit is geen verdediging. Waarom het Christendom ondanks alles verrassend veel emotionele diepgang heeft." Van Francis Spufford.

Arjen de Groot

Mede vanwege de bijzondere titel stond 'Dit is geen verdediging' al langer op mijn verlanglijstje. Het boek stelde bepaald niet teleur. Ik heb zelfs in tijden niet met zo veel plezier gelezen in een boek dat gaat over geloven. Het is het relaas van een intellectueel die op latere leeftijd gegrepen wordt door het evangelie en hier op hartstochtelijke, sprankelende, soms zelfs provocerende wijze over schrijft. Ondanks of juist vanwege zijn intellectuele achtergrond ziet hij weinig in een rationele verdediging van het geloof, in welles-nietes discussies met ongelovige vrienden.

God valt niet te bewijzen. Maar hij wil zijn keuze invoelbaar ma-

ken door te beschrijven hoe hij emotioneel geraakt werd door een ervaring van genade in een moeilijke periode van zijn leven, en hoe hij van daaruit gaandeweg is gaan inzien dat de boodschap van genade die het christendom brengt aansluit bij diep menselijke behoeften en alles behalve wereldvreemd is. 'Genade' moet dan wel opnieuw gedefinieerd worden. Het is voor hem de ervaring van liefde op een moment dat je een puinhoop van je leven hebt gemaakt en alleen nog maar consequenties verwacht. Het gaat boven je verwachting uit en breekt zo het bestaan open.

Orthodoxie

Boek en schrijver zijn moeilijk in een hokje te stoppen. Spufford vertrekt heel modern bij ervaring en gevoel maar dit levert geen vage mystieke teksten op. Zijn ervaring brengt hem terug in de schoot van de orthodoxie. Het hart van het boek is een lang hoofdstuk, serieuzer van toon, over Yeshua, Jezus. Hij is "de Schepper te midden van wat Hij heeft gemaakt heeft". Maar ook in dit hoofdstuk neemt hij de le-

zer aan de hand en probeert hij invoelbaar te maken wat de mens Jezus doorstaan en op zich genomen heeft. Over Jezus aan het kruis: "Als een wijd opengeslagen deur is hij daar: voor het verdriet, het lijden, de schuld, de wanhoop, de verschrikking, ja, voor alles waar je niet aan kunt ontsnappen. Nee, hij probeert niet eens te ontsnappen, hij draait zich om om het in de ogen te kijken, hij eist het op als zijn eigendom."

Ja, Jezus heeft onze schuld op zich genomen, zal Spufford de orthodoxie dus nazeggen. Vrijzinnig kun je hem niet noemen. Toch zullen veel orthodoxe christenen moeite hebben met de ongezuete kritiek die hij levert op de conservatieve club van insiders die de traditionele kerk (in Engeland) in zijn ogen is geworden.

Onbescheiden

Maar juist omdat Spufford's relaas zo authentiek en persoonlijk is, overtuigt het. Het laat zien dat het geloof ook voor kritische geesten van deze tijd betekenis kan hebben. En tegelijkertijd houdt het ingedutte kerken een spiegel voor:

wees niet zo bescheiden, je hebt iets te bieden! Dat is bovenal de boodschap van genade. En niet zozeer onze deugdzaamheid. Want mensen zijn zondig – in zijn woorden: hebben de neiging om dingen te verkloten – dat geldt dus ook voor christenen. De kerk is "een falende, maar nooit geheel mislukte poging van eindige mensen om de oneindige gulheid van God in de wereld te vereeuwigen."

Er staan veel meer treffende en tot reflectie dwingende zinnen in het boek. Lees verder zelf, zou ik zeggen. Het is de moeite waard. Of kijk op internet, daar zijn inmiddels veel citaten uit het boek te vinden.

Zoektocht

Zelf herken ik de zoektocht van een generatiegenoot. En al zou ik het anders verwoorden, ik ben het met hem eens dat het aanbod van 'Genade' ook voor mensen van nu van grote existentiële waarde kan zijn. Kerk en geloof hebben meer te bieden dan brood en wijn. Maar als je echt aan de grond zit, de existentiële

bodem bereikt hebt, zoals Spufford op die beroerde ochtend vijftien jaar geleden, dan wordt al het andere bijzaak...

Naar aanleiding van: Francis Spufford, *'Dit is geen verdediging. Waarom het Christendom ondanks alles verrassend veel emotionele diepgang heeft.'* Ten Have, 2013. ISBN10: 9025903061, ISBN13: 9789025903060. Ook als e-book verkrijgbaar.

Arie Moolenaar

Advent, Hij komt! Dit lezen we op de eerste zondag van Advent op de prachtige kalender van de Protestantse Kerk in Nederland. Deze kalender wordt, zoals elk jaar, uitgegeven om toe te leven naar Kerst.

Dit jaar is gekozen voor een vertrouwde uitgave: per dag een blad, bevestigd in een spiraal. Ze zijn van stevig karton en zijn makkelijk los te trekken langs een geperforeerde lijn. Van stevig karton gemaakt kunnen de bladen dan dienen als kaart om aan anderen toe te sturen en met hen de

komst van het kerstfeest mee te beleven. De rechterzijde, waarop de teksten ter overdenking staan, kan ook worden losgemaakt. Zo blijft er een ansichtkaart over, die het hele jaar door te gebruiken is.

Thematisch

Ook nu weer is voor een thematische opzet gekozen, iedere week een zelfde volgorde. Op zondag aandacht voor de zorg voor de ziel; maandag voor muziek; dinsdag om door te denken; woensdag komt wijsheid in het vizier; donderdag handen

uit de mouwen; doen; vrijdag mogen we ons verdiepen in vroomheid en tenslotte is de zaterdag voor de stilte gereserveerd. Er staat dan boven: zwijgen op zaterdag. We leven zo in stilte en verwondering toe naar de zondag die komt en die in het teken van de verwachting staat. Fijn is, dat er voor iedere dag niet alleen een korte tekst ter overdenking op de kalender te vinden is, maar ook een suggestie voor een Bijbellesing. Naast bekende Bijbel gedeelten wordt er aandacht gegeven aan de Psalmen.

Zingen

Gelukkig is er ook een moment van zingen: iedere zondag wordt er een lied uit het Liedboek aangegeven, om te lezen, te zingen en met elkaar de vroomheid te beleven. De adventskalender is voorzien van een achterkant, waarmee de kalender recht opgezet kan worden. De afbeeldingen zijn uiterst zorgvuldig gekozen en waard om door gestuurd te worden als blijk van vreugde en verbondenheid met elkaar.

Adventskalender 2014, 'Stem die mij roept'. Te bestellen via www.pkn.nl/webwinkel. Kosten zes euro per kalender. Vanaf vijftig exemplaren en meer € 5,50 per stuk.

Stem die mij roept

RAADSFRACTIE EIST BELEIDSPLAN VOOR BEHOUD KERKGEBOUWEN

CDA luidt de noodklok

Bert-Jan Brussaard

Het was een interessant maar zorgwekkend artikel, in het AD/Utrechts Nieuwsblad van 21 oktober dit jaar. Vijf Utrechtse katholieke kerken sluiten volgend jaar hun deuren, aldus het bericht. In het voorjaar van 2015 komt er een einde aan de Heilige Mis in de Josephkerk aan de Draaiweg, de Jacobuskerk in Zuilen en de Nicolaas/Monica-kerkzaal in Ondiep. In het najaar volgt sluiting van de Antoniuskerk aan de Kanaalstraat en de Dominicuskerk in Oog in Al. De parochianen kunnen in de toekomst alleen nog terecht in de Rafaëlkerk in Overvecht. De redenen voor deze sluiting klinken bekend. Het aantal kerk-gangers loopt nog steeds terug. Zo komen er wekelijks in de Josephkerk nog maar 61 gelovigen en in de Dominicuskerk zelfs nog maar 55. Kerkelijke huwelijken worden niet veel meer gesloten, en ook het aantal doopplechtigheden neemt in een hoog tempo af. Er is een tekort aan priesters en de vrijwilligers op wie elke kerk draait worden ouder en ouder. En ga zo maar door.

Deze gebeurtenissen staan niet op zichzelf. Zeventig procent van de (katholieke) kerkgebouwen in de stad Utrecht zal de komende jaren leeg komen te staan. Als CDA-fractie in de gemeenteraad van Utrecht trekken wij ons deze kwestie zeer aan. Niet alleen gaat er met de sluiting van de kerken veel verloren op religieus, maatschappelijk en sociaal gebied, maar ook betekent het een dreigende teloorgang op het gebied van het cultureel erfgoed. Kerkgebouwen spelen immers een belangrijke rol in het beeld van de stad, als karakteristieke monumenten die door gelovigen én niet-gelovigen worden gewaardeerd.

Het CDA vindt dat het stadsbestuur grote haast moet maken met het opstellen van een 'kerkenvisie'. Hierin moet de gemeente haar visie op het religieus erfgoed in onze stad weergeven, waarbij speciale aandacht wordt gegeven aan verwachte leegstand van kerkgebouwen. De stad Utrecht moet haar verantwoordelijkheid nemen voor de instandhouding van de vele markante kerkgebouwen en het erfgoed in deze gebouwen. Wat zou er in zo'n kerkenvisie kunnen staan?

Kerkenregeling

Tot voor kort kende Utrecht een verstandige (beperkte) subsidierегeling die het onderhoud van kerkgebouwen mede mogelijk maakte. Helaas heeft het nieuwe college van B en VV een abrupt einde gemaakt aan deze regeling. Het water stond bij veel eigenaren van kerkgebouwen al aan de lippen, en dat is door het schrappen van de kerkenregeling alleen nog maar erger geworden.

* Belangrijk dat Utrecht een plan maakt voor behoud van het religieus erfgoed in de stad, aldus het CDA (foto archief Jacobikerker).

De CDA-fractie ziet geldelijke steun in de vorm van een subsidie voor het onderhoud van de gebouwen als onmisbaar voor de instandhouding van kerkgebouwen. Terwijl Utrecht zich nationaal en zelfs internationaal steeds meer profileert als 'kerkenstad', doet het college er bitter weinig aan om die reputatie in stand te houden.

In het voorjaar hebben de fracties van het CDA en ChristenUnie een motie ingediend over deze kwestie, die helaas weinig steun kreeg in de gemeenteraad. Recent hebben wij bij de commissie voor de begrotingsbehandeling opnieuw aandacht gevraagd voor de nijpende situatie.

De kerkenvisie moet ook een werkwijze bevatten waarmee de kennis en expertise van de gemeentelijke afdelingen kunnen worden gebundeld om eigenaren van kerkgebouwen beter te kunnen ondersteunen bij het onderhoud/renovatie/exploitatie van kerkgebouwen, al dan niet met een herbestemde functie. Het probleem is dusdanig dat volgens het CDA de gemeente Utrecht en het Catherijneconvent (die reeds een adviesfunctie heeft) een ieder van uit de eigen rol hier een taak in zou moeten hebben.

Monumentenstatus

De gemeente Utrecht moet het eigenaren van kerkgebouwen makkelijker maken door belem-

meringen weg te nemen. Een voorbeeld is de gemeentelijke monumentenstatus. Deze status zorgt voor veel extra kosten en vormt voor veel eigenaren een blok aan het been bij de exploitatie van de gebouwen. In de kerkenvisie moet wat ons betreft ook de mogelijkheid opgenomen worden dat kerkgebouwen afstand kunnen doen van hun monumentenstatus (uiteraard alleen als de eigenaar dat wenst). In de toekomst zullen nog meer kerkgebouwen leeg komen te staan. Voor het behoud van deze kerkgebouwen (met of zonder religieuze functie), is een omvattende visie van de gemeente Utrecht onontbeerlijk. De gemeente kan dit niet alleen aan gebouweigenaren overlaten, zonder hierbij haar verantwoordelijkheid te nemen. Deze gebouwen verdienen het om in stand te worden gehouden waarvoor (indien nodig) een passende herbestemming moet worden gevonden, waardoor het gebouw behouden blijft voor de stad. Aan dat behoud wil de fractie van het CDA een bijdrage leveren. Daarom is aan het college van burgemeester en wethouders schriftelijk gevraagd, welke ideeën het dagelijks bestuur van de stad heeft hoe Utrecht haar religieus erfgoed in de toekomst kan behouden.

Bert-Jan Brussaard is gemeenteraadslid voor het CDA in Utrecht. Hij is te bereiken via het mailadres b.brussaard@utrecht.nl.

Film in de Klaas

In het kader van Vorming en Toerusting in de Nicolaïkerk is er op dinsdag 9 december om 20.00 uur in de Tuinzaal een filmavond waarop vertoond wordt: Des hommes et des dieux (2010) van Xavier Beauvois. Het gaat over een klooster, ergens hoog in de Maghrebijnse bergen tijdens de jaren negentig van de vorige eeuw. Acht Franse monniken leven er in harmonie met hun islamitische dorpsgenoten. Ze helpen hen in hun werk, nemen deel aan hun festiviteiten en waken over hun medische gezondheid. Terreur en geweld nemen echter langzaam maar zeker de overhand in de regio. Ondanks het toenemende gevaar dat hen omringt, groeit de vastberadenheid onder de monniken om te blijven. Wanneer ze besluiten om enkele gewonde terroristen te behandelen, reageren de autoriteiten furieus en zetten hen onder druk om terug te keren naar Frankrijk. Een verhaal over waarden die geconfronteerd worden met fundamentalisme, maar vooral een verhaal over samen leven, het jaarthema van V&T.

Nieuwjaarsreceptie straatpastoraat met Raad van Kerken

Het Straatpastoraat Utrecht en de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken (USRK) vieren samen het kerkelijk Nieuwjaar op 1 december: aan het begin van Advent. Deze nieuwjaarsviering voor kerkelijke vrijwilligers en bestuurders is in de Jeruzalemkerk, een belangrijke uitvalsbasis voor het straatpastoraat in Utrecht. Iedereen is welkom om 19.00 uur voor een korte vesper onder leiding van straatpastor Wieke de Wolff. Aansluitend volgt een korte presentatie van het straatpastoraat en een vooruitblik op het nieuwe jaar door USRK-voorzitter Henk Korff. Vervolgens is er tot ongeveer 21.30 uur receptie met gelegenheid om onderling kennis te maken. De Jeruzalemkerk staat aan de Troosterlaan in Tuindorp.

Charissa Bakema presenteert 'De verhalenkathedraal'

Charissa Bakema, bekend van Blossom030, heeft een boek geschreven. Zij presenteert het op 29 november om 20.00 uur, in de dorpskerk van Cothen. Medewerking aan deze boekpresentatie aan de Brink in het 'kersendorp' verlenen: Bram van de Leer en Peter Schutte (theatergezelschap Het Ei), Anique Luiten en Erik van der Vegte (muzikale omlijsting) en Rebecca Onderstal (gastvrouw, dominee en initiatiefnemer van www.zininwijkbijduurstede.nl). De zaal gaat open om kwart voor acht, daarna is de presentatie met borrel en boekverkoop; pinnen is niet mogelijk.

De avond is gratis toegankelijk, waarbij het handig is om zelf een glas mee te nemen om iets voor een gering bedrag te laten inschenken. In verband met de inkoop van drank is het raadzaam even vooraf te melden dat je komt op: info@broedgebied.nl.

Concert Monteverdi Kamerkoor Utrecht

Het Monteverdi Kamerkoor Utrecht geeft op zaterdag 20 december om 20.00 uur een kerstconcert in de lutherse kerk aan de Hamburgerstraat. Als centraal door het hele programma heen lopend thema is het beeld van de Roos gekozen. Het programma kent een mix van klassiekers en uit vergeten hoekjes opgediepte onbekende composities rond kerst en advent en heeft de vorm van de 'lessons and carols'. Muziek wordt afgewisseld met enkele inspirerende teksten. Het is er op gericht om in deze tijd van het jaar een breed publiek kennis te laten maken met de mooie koormuziek rond kerst. Behalve een aantal bekende kerstliederen en carols wordt het 'O Magnum Mysterium' van Morton Lauridsen gezongen. Het gehele programma staat onder leiding van onze vaste dirigent Wilko Brouwers. Kaarten zijn verkrijgbaar aan de zaal.

Delen van dit programma zullen op zondag 14 december in een aantal verzorgingstehuizen in de regio Utrecht worden uitgevoerd om daarmee bewoners van deze tehuizen die niet naar concerten toe kunnen gaan toch in de gelegenheid te stellen deze muziek te horen.

'KidSjes'

HULPVERLENING

Wilt u uw verhaal kwijt?
Iets bespreken?
Persoonlijk contact?
Wij hebben altijd tijd
voor een gesprek of chat.

- Vertrouwelijk
- Anoniem
- 24 uur per dag

**TELEFONISCHE
HULPDIENST**
DAG EN NACHT AANDACHT

030 - 294 33 44

www.telefonischehulpdienstutrecht.nl

KENNISMAKING

"Samen verder"

Het oudste en meest ervaren chr. relatiebemiddelingsbureau. Zoekt u een chr. partner, vraag dan onze gratis brochure aan bij Samen Verder, Postbus 46, 9290 AA Kollum of telefonisch 0511-408310, 058-2160435

WOONRUIMTE GEZOCHT

KAMER GEZOCHT

Ik ben Rhodé de Jonge, 19 jaar oud en woon in Sliedrecht. Ik ben op zoek naar een kamer in Utrecht per januari. Ik ben student aan het Utrecht Law College. Het lijkt mij erg waardevol om bij/met mensen met een christelijke achtergrond op kamers te gaan. rhodedejonge@live.nl

Gezocht: kamer/studio

Begin 2015 start de sloop van woningen in Zuilen. Ook de mijne. Ik ben daarom op zoek naar nieuwe woonruimte. Het liefst in Zuilen en omgeving. Komt u wat tegen, laat het even weten!

Johanneke van der Bijl T 06-28320353, E johanneke-vdbijl@gmail.com.

Vijfdejaars geneeskundestudent (vrouw) zoekt **zelfstandige woonruimte** in de Utrechtse binnenstad. Huur tot € 500,00. Tel. 030-2321148.

AL UW WENSEN IN DEZEN KUNNEN
VERWEZENLIJKT WORDEN.

Gansstraat 128-130 te Utrecht
Telefoon: 030 - 2516955

REPARATIE

Klokkenatelier
Jan Haasnoot

Voor al uw klokken en
barometers

(reparatie en verkoop)
Vleutenseweg 320,
Utrecht.

Tel: 030-6034247

www.klokken-barometers.nl

www.kerkboek.nl

KLASSIEKE ORGELS

Hoofddealer van Johannus,
Eminent, Ahlborn,
Sweelinck, enz.

**Stolk
Orgels**

Tel: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55
Krabbenijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Noord, Kapelstraat 1
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN KLASSIEKE

KOEKOEKSTRAAT 49 3514 CT UTRECHT 030 - 271 77 62

Omdat ieder persoon
bijzonder is...

barbara
uitvaartverzorging

Tel. (030) 296 66 66 **barbarauitvaart.nl**
Egginklaan 51 Utrecht Nieuwe Vaart 5 Vleuten

INSTALLATIEBEDRIJF VOSSEBELT B.V.

Installatiebedrijf Vossebelt B.V. is ruim 45 jaar een
betrouwbare partner voor al uw werkzaamheden
op het gebied van:

- * Centrale verwarming
- * Lucht verwarming
- * Stadsverwarming
- * Koeling
- * Mechanische ventilatie
- * Loodgieters werkzaamheden
- * Service en onderhoud
- * Verhuur, lease en verkoop CV-ketels
- * Ontstoppingswerkzaamheden

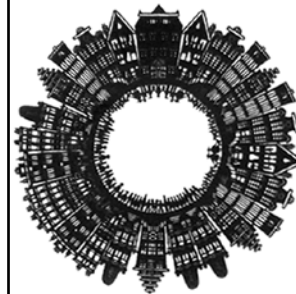
Pakketboot 5 - 3991 CH Houten
Tel. (030) 2885108 - Fax (030) 2871044
Internet: www.vossebelt.org
U vindt ons op bedrijventerrein de Meerpaal

Wij installeren
zonnepanelen
van Duitse
topkwaliteit

Airco Split Unit
vanaf
€ 1500,-
inclusief
montage & BTW

www.pgu.nu

Een kleine advertentie
van een paar regels
(zoals een oproep)
bedraagt 15 euro.

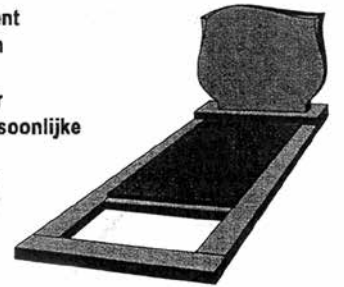
Lauteslager

makelaars bv sinds 1850
Catharijnesingel 100
3511 GV Utrecht

fax 030-231 83 88
www.lauteslager.nl
makelaars@lauteslager.nl
030-231 51 86

STEENHOUWERIJ JONGERIUS

- een zeer breed assortiment grafwerken, steensoorten en accessoires.
- eigen steenhouwerij voor het vervaardigen van persoonlijke wensen.
- complete verzorging van vergunning tot plaatsing

Schaverijstraat 59,
3534 AS Utrecht,
tel. 030-2444004

www.steenhouwerij.nl

De mensen achter Uitvaartverzorging H. Agterberg

"Mijn naam is Gert Jan Daalhuisen,
directeur van Uitvaartverzorging
H. Agterberg in Utrecht.
Al 100 jaar verzorgen wij
complete begrafenissen en crematies.

Met al uw wensen wordt rekening
gehouden. De overledene kan
bijvoorbeeld worden overgebracht
van het woonhuis of ziekenhuis
naar ons sfeervol ingerichte
uitvaartcentrum aan de
Wolter Heukelslaan 50-51 te Utrecht.
Maar thuis opbaren kan natuurlijk ook.
Ons team van professionele medewerkers regelt dat
allemaal. Ons uitvaartcentrum is daarom
7 dagen per week bereikbaar
- zowel overdag als 's nachts - om bij overlijden
direct hulp te bieden."

Uitvaartverzorging H. Agterberg
Wolter Heukelslaan 50-51
3581 ST Utrecht
telefoon (030) 251 09 82
Internet: www.agterberg.nl

Altijd directe hulp bij overlijden

Afscheid. Een mensenleven waardig.

Het overlijden van een dierbare is een ingrijpende gebeurtenis. Gevoelens van verdriet, woede, pijn en gemis strijden om voorrang. In de periode vlak na het overlijden is het soms moeilijk om de gedachten goed op een rij te krijgen. Dan is het goed als er iemand is die u zaken uit handen kan nemen, zonder de regie over te nemen.

Voortgekomen uit de Protestantse Kerken in Utrecht zijn de waarden van de kerk nog steeds actueel voor onze dienstverlening. Wij zijn een kleinschalige organisatie, waarin een persoonlijke benadering

centraal staat. Voor directe hulp na overlijden zijn wij persoonlijk dag en nacht telefonisch bereikbaar. PCB Uitvaartzorg heeft ook een InformatieCentrum in Nieuwegein-Zuid aan de Dorpsstraat 6. U kunt zich hier vrijblijvend laten informeren over uitvaartverzorging, nazorg en gedachtenisvormen. Het InformatieCentrum is dinsdag, donderdag en vrijdag geopend van 10.00 tot 16.30 uur. Een afspraak maken op andere dagen of bij u thuis is ook mogelijk. PCB Uitvaartzorg organiseert regelmatig lezingen en exposities. Meer informatie vindt u op: www.pcb-uitvaart.nl.

PCB
UITVAARTZORG

David van de Waal · Tineke Ouwerkerk · Liesbeth Kramer · Peter van Bennekom

Donaudreef 25 3561 EL Utrecht Telefoon [030] 262 22 44 dag en nacht
Dorpsstraat 6 3433 CH Nieuwegein Telefoon [030] 605 16 30 dag en nacht

Reisboekhandel INTERGLOBE Reisgidsen

Landkaarten
(overzichtskaarten
en deelkaarten
van - bijna - alle
landen ter wereld

*

Vinkenburgstraat 7
3512 AA Utrecht
telefoon 030-2340401

www.narratio.nl

Het adres voor inspirerende
uitgaven, projecten en
tijdschriften.

AGENDA

vrijdag 28 november
20.15 uur Nicolaïkerk, Jong Talent in 'Oude Muziek in de Klaas'

zaterdag 29 november
11.30 uur Tuindorpkkerk, opening expositie 'Psalmen' van Henk Pietersma
15.30 uur Domkerk, Zaterdagmiddagmuziek met Cantores Martini: motetten Jean-Baptiste Lully en Marc-Antoine Charpentier
16.00 uur Domkerk, adventsmarkt in onder meer Pandhof
16.40 uur Domplein en omgeving, adventsluiding Domklokken
20.15 uur Nicolaïkerk, Purcell Gala in 'Oude Muziek in de Klaas'

zondag 30 november
10.00 uur Nicolaïkerk, Bachcantate 'Nun komm der Heiden Heiland'
12.15 uur Domkerk, opening tentoonstelling 'Geschonden Schoonheid. Tragiek en betekenis van de Iconostase van Cyprus'
12.30 uur Johannescentrum, opening expositie 'Geloven', met werken van Abrona-cultuurcampus
15.00 uur St. Josephkerk (Draaiweg), adventgezangen van Gregoriaans Koor Utrecht
20.15 uur TivoliVredenburg, Bach-suites met barokdans

maandag 1 december
19.00 uur Jeruzalemkkerk, nieuwjaarsreceptie USRK met Straatpastoraat

dinsdag 2 december
20.00 uur Oranjekapel, Bijbellezende met het oog op zondag

woensdag 3 december
19.00 uur, Dominicuskerk (Händelstraat), oecumenische adventsvesper
19.00 uur Oranjekapel, Bidden met en voor elkaar

donderdag 4 december
8.30 uur Johannescentrum, morgengebed

zaterdag 6 december
15.30 uur Domkerk, concert met Jan Hage en Barokensemble

zondag 7 december
14.30 uur Bethelkerk, inloopworkshop kaarten maken met mevrouw Klara Fietje
17.00 uur Nicolaïkerk, vesper
19.30 uur Geertkerk, Bachcantate 'Christen, ätztet diesen Tag'

* Night of Light in de Domkerk op 20 december.

dinsdag 9 december
20.00 uur Nicolaïkerk, film in kader Vorming en Toerusting: 'Des hommes et des dieux'

woensdag 10 december
19.00 uur, Dominicuskerk (Händelstraat), oecumenische adventsvesper

donderdag 11 december
8.30 uur Johannescentrum,

* Optreden van het ensemble de-jongdejong+ op tweede kerstdag in de Nicolaïkerk.

morgengebed
18.00 uur Oranjekapel, adventsmaaltijd

vrijdag 12 december
20.00 uur St. Aloysiuskerk (Van Ostadelaan), St. Caeciliacconcert Utrechtse Oratoriumvereniging

zaterdag 13 december
10.00 uur Marcuskerk, start wandeltocht 'Bidden met de benen'
15.30 uur Domkerk, barokmuziek van Jean-Philippe Rameau door Trio da Fusignano

zondag 14 december
12.30 uur Nicolaïkerk en Twijnstraat, kerstmarkt
14.30 uur, Dominicuskerk (Händelstraat), kerstconcert met vier koren
14.30 uur doopsgezinde kerk (Oudegracht 270), 'Mariamonologen' door theatergroep De Kern
14.30 uur Engelse kerk (Van Limburg Stirumplein), Choral Evensong
19.30 uur Nieuwe Kerk

(Wittevrouwen), MEER-avond: terugblik 'Bouwen aan Gods koninkrijk'

maandag 15 december
11.00 uur De Wijkplaats, senioren kerstviering Utrecht-West

woensdag 17 december
10.00 uur Domkerk, kerstviering met ouderen
10.00 uur Huiskamer (Hobbemastraat 41), bijeenkomst kring Bijbel en Kunst
11.00 uur Bethelkerk, kerstviering voor ouderen
14.00 uur Parc Transwijk, Utrecht Lezing over: wie is wie in de kerststal?
19.00 uur Dominicuskerk (Händelstraat), oecumenische adventsvesper
19.00 uur Oranjekapel, Bidden met en voor elkaar
19.30 uur NicolaasMonicaparochie (Boerhaaveplein), oecumenisch avondgebed

donderdag 18 december
8.30 uur Johannescentrum, morgengebed
19.30 uur Johannescentrum, voordracht Henk Griffioen over pelgrimstocht naar Santiago de Compostella
20.00 uur De Wijkplaats, Taizé jongerenvesper
vrijdag 19 december
18.00 uur Engelse kerk, start Lichtjestocht
20.00 uur Jacobikerk, Festival of Lessons and Carols met koor Santiago

zaterdag 20 december
15.30 uur Domkerk, kerstmuziek van Marc-Antoine Charpentier door koor en Barokorkest van de Domcantorij
16.00 uur Jeruëlkapel (Ivoordreef), Volkskerstzang
20.30 uur Domkerk, Night of Light (derde editie)
20.00 uur lutherse kerk, kerstconcert Monteverdi Kamerkoor Utrecht

zondag 21 december
10.30 uur Johannescentrum, Verhaal halen over Simeon
17.00 uur plein achter stadhuis (Korte Minrebroederstraat), viering Chanoekafeest
17.00 uur Marcuskerk, vesper
19.00 uur Bethelkerk,

* Lezing over pelgrims op 18 december in Johannescentrum.

Volkskerstzang Zuilen
19.30 uur, de Wijkplaats, Vredeskring (viering in samenwerking met Ubuntuhuis)
20.00 uur Engelse kerk (Van Limburg Stirumplein), Christmas Carols

dinsdag 23 december
20.15 uur TivoliVredenburg, kerstconcert Nederlandse Bachvereniging (slot stedentournee)

* Driekoningen viering in de Domkerk op 4 januari.

woensdag 24 december (kerstavond)
17.00 uur Domkerk, vesper
18.00 uur doopsgezinde kerk (Oudegracht), kerstmusical 'Derde ster links'
18.30 uur Nieuwe Kerk (Wittevrouwen), Kinderkerstfeest
19.00 uur Antoniuskerk (Kanaalstraat), Herdertjesviering: kinderkerstfeest
19.00 uur Marcuskerk, kinderkerstfeest
19.00 uur Domkerk, kinderkerstnachtdienst
22.00 uur Nieuwe Kerk (Wittevrouwen), kerstnachtdienst
22.00 uur Tuindorpkkerk, kerstnachtdienst
22.30 uur Domkerk, kerstnachtdienst

donderdag 25 december (eerste kerstdag)
12.00 uur Nicolaïkerk, dubbel harmoniumconcert van ensemble 'dejongdejong+'
12.30 uur Johannescentrum, kerstlunch na viering
15.30 uur Janskerk, Festival of Lessons and Carols met Schola Davidica

zaterdag 27 december
15.30 uur Domkerk, laatste concert in reeks Franse barok door Domorganist Jan Hage

maandag 4 januari
10.30 uur Domkerk, viering Driekoningen

zaterdag 16 januari
13.40 uur Parc Transwijk, lezing over schilderijen van psalmen door Catharien Koppelaar

* Schola Davidica met Kerst in de Janskerk.

* Utrecht Lezing over kerststallen op 17 december.

Citypastoraat Domkerk

www.domkerk.nl

De decembermaand staat weer voor de deur wanneer deze Kerk in de Stad bij u in de bus valt. Een drukke maand voor predikanten, organisten, cantores en andere werkers in de kerk. Met name de diensten met kerst zijn voor het Citypastoraat toppers als het gaat om het aantal bezoekers. Alleen op kerstavond zijn er al zo'n kleine tweeduizend kerkgangers verdeeld over de drie diensten: de vesper van 17.00 uur, de kinderkerstnachtsdienst om 19.00 uur en vervolgens de kerstnachtsdienst. Daarnaast bezoeken veel mensen de kerststal die vanaf Advent tot Driekoningen in de kerk staat en de Zaterdagmiddagmuziek trekt ook volle kerken. En ook bij Night of Light op 20 december is het vast en zeker weer druk.

De Domkerk lijkt soms een bedrijf met haar meer dan 150 vrijwilligers. Er moet veel gebeuren om het ook allemaal draaiende te houden. Gelijktijdig is het ook een zegen om dit als gemeente van het Citypastoraat te kunnen doen. Gelukkig maakt de Open Dom deel uit van het Citypastoraat en is er geen stichting die de kerk beheert waarin de gemeente één van de gebruikers is zoals dat bij veel monumentale kerken in andere steden het geval is. De gemeente van het Citypastoraat deelt haar spiritualiteit en haar gebouw graag met de stad. Daarom zijn al de bezoekers met en rond de kerst net zo welkom als diegene die iedere zondag de kerkdienst bezoekt. In de Dom als huis van de stad is geen verschil tussen binnen en buiten, eerste of laatste. Allen zijn we gast in het huis van God.

EUG Oekumenische Studentengemeente (Janskerk)

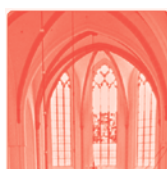

www.eug-janskerk.nl

Vanaf half november wordt in de EUG met de cyclus 'tijd van verwachting' al vooruitgeblijkt naar Kerstmis. We voegen ons zo in oudere kerkelijke tradities, waarin men zich gedurende zes zondagen of zelfs negen zondagen (recent nog in Engeland) voorbereidde op de komst van het Licht. Bij dit alles putten we uit de Bijbelse verhalen van het Joodse volk. Die brengen ons de geschiedenis van bevrijding te binnen. Bij die verhalen volgen we dit jaar het evangelie naar Matteüs. In hoofdstuk 1 komen

alle namen van Israëls geschiedenis voorbij. We focussen daarbij op de vrouwen die 'uit de rij' springen, die een onmisbaar maar omstreden aandeel hadden in de voortgang: Tamar, Rachab, Ruth en Maria. Met lef zetten ze hun verwachting en hoop om in concrete daden. Om hen heen kijken we naar mannen aan begin en eind van de keten: Abraham die zich weg liet roepen en Jozef die zijn moeilijke bijrol op zich nam. Wees welkom in de EUG om dit mee te vieren op weg naar Kerstmis.

Jacobikerk

www.jacobikerk.nl

In december start een nieuwe cursus Bijbel literair: acht (donderdag)avonden over de historische achtergronden van de Bijbelboeken en inhoudelijke lijnen in de Bijbel. Het is een verdiepende cursus voor niet-gelovige mensen. Naast een uitgebreide inleiding lezen we ook samen teksten. Een uitgelezen kans uw burens, vrienden, collega's en kennissen die weinig tot niets van de Bijbel weten, op een vrijblijvende manier met dit bijzondere Boek te laten kennismaken. Dan kan er van alles gebeuren. Voor verdere vragen: Martine Oldhoff, Leervicaris (predikant-in-opleiding), martineoldhoff@gmail.com.

Johannescentrum- gemeente

Johannescentrumgemeente
voor zoekers en zieners

www.johannescentrum.nl

Voor de tijd van Advent en Kerst onderbreken we onze serie uit de Handelingen van de apostelen en volgen we het oecumenische leesrooster van de Raad van Kerken. Omdat onze vieringen dit jaar uitlopen op het Kerstoratorium 'De verhalen', dat we op vierde Advent en kerstmorgen met elkaar zullen zingen, presenteren we het geheel onder deze titel: 'De Verhalen'. Op zondag 30 november beginnen we met het verhaal van Marcus (13: 24-37) over de tekenen van de tijd en waarop te letten. Daarnaast lezen we uit de Joodse Bijbel, Jesaja 63: 9b-64: 8, over de nood op de aarde en de noodzaak dat er van Hogerhand wordt ingegrepen.

Op zondag 7 december horen we over het getuigenis van Johannes de Doper (Johannes 1: 19-28) en zijn heenwijzen naar Jezus: 'Midden onder u staat Hij die gij niet kent'. En uit Jesaja 40: 1-11 klinken de woorden: 'Troost, troost mijn volk, zegt jullie God'. Troost die nabij komt in een Mensenzoon.

WIJKNIEUWS

Op zondag 14 december deelt Johannes de Doper ons mee dat nu de tijd van Jezus zal aanbreken en de profeet Jesaja schetst in 65: 17-25 een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Opnieuw een regel uit het oratorium: 'Hoe zullen dan de zachte krachten nog overwinnen op het eind?'

Op donderdag 18 december om 19.30 uur houdt Henk Griffioen een lezing over de pelgrimage naar Santiago de Compostela, zie elders in dit nummer.

Op zondag 21 december vieren we 'Verhaal-halen', een viering van teksten, liederen en beelden rondom Lucas 1: 26-56. Op deze zondag zingen we met het koor het eerste gedeelte van het Kerstoratorium: 'Gabriël en Maria' en: 'Maria en Elisabeth'.

Op 24 december om 22.00 uur lezen en omzingen we in de stilte van de kerstnacht het Kerstevangelie uit Lucas 2 en horen we hoe de profeten van Israël vanuit de duisternis een nieuwe tijd aankondigen (Jesaja 8: 23-9:7). Aan deze viering van Schrift en Tafel zal een dubbelkwartet meewerken.

Op kerstmorgen 25 december volgt onder de titel 'Als weerloos is wat van waarde is', het volgende deel van het kerstoratorium: Jezus, Herders en, ter afsluiting, Simeon. Het oratorium bestaat uit koor- en gemeentezang. De kinderen zullen tijdens de viering het kerstspel 'Geen stille nacht' opvoeren. En na afloop is er weer de gezamenlijke kerstlunch. Graag opgave vooraf, maar op het laatste moment aanschuiven kan ook!

Op zondag 28 december overdenken we hoe in deze wereld het kwetsbare als bedreigend wordt ervaren en door kwade machthebbers te vuur en te zwaard wordt bestreden. We lezen over de kindermoord in Bethlehem (Matteüs 2: 13-18).

Wie graag ook op Oudejaarsdag naar de kerk wil kan om 15.00 uur aansluiten bij de dienst van de Vrije Evangelische Gemeente in de Jeruëlkapel.

Op 4 januari pakken we met het verslag van het Apostelconvent uit Handelingen 15 de draad van onze thematische vieringen weer op.

Op 6 januari, op het feest van Openbaring des Heren/ Driekoningen is er een seniorenviering waarin Pastor Peter van Kessel voorgaat. Deze viering begint om 10.00 uur.

Marcuskerk- Wilhelminakerk

www.marcus-wilhelminakerk.nl

Zaterdagavond 29 november is er om 18.30 uur een oecumenische Adventsvesper in de Johannes/Bernarduskerk. Samen met onze rooms-katholieke geloofsgeno-

ten luiden we zo de periode van Advent in. Van harte uitgenodigd. Zondag 30 november, eerste Advent, begint het nieuwe kerkelijk jaar. De eerste kaars wordt aangestoken als teken dat we op weg zijn naar het Kerstfeest. Op die weg reizen de 'Verderkijkers' van het adventsproject met ons mee. Voorganger is ds Hans Koops.

Zondag 7 december, tweede Advent, is de voorganger in de Marcuskerk ds Harry Zeldenrust. In de Wilhelminakerk gaat ds Marian van Giezen voor. Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk. Zie verder onder: 'Vespers in Zuidoost'.

Zondag 'Gaudete' (Verblijdt U), 14 december gaat ds Hans Koops voor in een dienst van Schrift en Tafel. De vierde Advents zondag, 21 december, gaat ds Barend Wallet voor in de Marcuskerk en ds Marian van Giezen in de Wilhelminakerk. Om 17.00 uur is er een vesper in de Marcuskerk.

De Kerstvieringen beginnen op Kerstavond, 24 december, met het Kinderkerstfeest. De Herders in Bethlehem blijken ook al 'verderkijkers' te zijn en laten ons zien wat niet voor de hand ligt. Met medewerking van kinderen uit Marcus- en Nicolaïwijk, Bram van Oort, orgel en Karel Demoet, vleugel. Voorganger is Marieke Sillevius Smitt. Om 22.00 uur is de kerstavondviering in de Wilhelminakerk. Voorganger is ds Marian van Giezen en het orgel wordt bespeeld door Wilfred Folmer.

In de Marcuskerk is de Kerstnachtsdienst ook om 22.00 uur. Voorganger is ds Hans Koops, organist is Bram van Oort en medewerking wordt verleend door de Marcuscantorij onder leiding van Karel Demoet.

De kerstochtendviering is op 25 december om 10.00 uur in de Marcuskerk. Voorganger is ds Hans Koops en medewerking wordt verleend door de Marcuscantorij. Op Zondag 28 december, Onnozele Kinderen, is de voorganger ds Hans Koops. Het kalenderjaar sluiten we af op 31 december met een avondgebed in de Marcuskerk om 19.30 uur. Ook dan is ds Hans Koops de voorganger.

Marcuswijk

Zondag 7 december beginnen we om 11.45 uur met de repetities voor het kinderkerstfeest. Heb je geen uitnodiging gehad en wil je toch meedoen? Meld je dan bij Annelies of Marieta of kom op 7 december gewoon naar de repetitie. Je bent van harte welkom. Op zaterdag 13 december wordt er in de wijk Lunetten een lichtjestocht gehouden. Een bericht daarover staat elders in dit nummer.

De ouderensoos is 4 december, bijna de verjaardag van de goedheiligman! Welke verrassingen staan ons te wachten? Hebben we wat lekkers verdiend? Zou Geertje weer een verhaal hebben? We beginnen om half drie in de grote Marcuszaal en we gaan door tot half vijf. De zaal gaat om 14.00 uur open. Ook als u nog geen lid bent, bent u van harte welkom. U hoeft niet gelijk lid te worden maar kunt eerst 'op proef' komen kijken of de Soos

wat voor u is! Bijdrage in de kosten: € 1,50. Wie behoefte heeft aan vervoer kan contact opnemen met Cor van Rijswijk, telefoon 2888 597.

Het ouderenkerstfeest wordt gevierd op donderdag 18 december. Alle ouderen krijgen een uitnodiging.

Wilhelminawijk

Elke donderdagmiddag van 14.30 tot 16.00 uur kunt u bij ons in de Huiskamer van de Schildersbuurt (Hobbemastraat 41, naast de kerk) een kopje koffie/thee komen drinken en gezellig een praatje maken met andere buurtbewoners. Wie wil kan ook een spelletje doen. Op de eerste donderdag van de maand doen we altijd iets speciaals. Op 4 december zal een Sinterklaasspel gespeeld worden. Welkom!

Vanwege onze zorgelijke financiële situatie wordt een gemeenteraad gehouden, op twee tijden, zodat iedereen een kans heeft mee te denken en mee te praten. Maandagavond 8 december en dinsdagmiddag 9 december. Aanvangstijden worden nog bekend gemaakt. Meer informatie bij marianvangiezen@online.nl of 06-1841 9992.

De bezinnende wandeling 'Bidden met de benen' is op 13 december vanuit de Marcuskerk. Meer daarover staat elders in dit blad. De kring Bijbel en Kunst komt weer bijeen op 17 december, meer daarover staat elders in dit nummer. Dat geldt eveneens voor de lichtjestocht in Oost op 19 december.

Sinds enkele maanden is de nieuwe website van de Wilhelminakerk in de lucht: www.wilhelminakerkutrecht.nl. Kijk er eens op en laat ons weten wat u ervan vindt. Ontbreken er dingen? Kan het duidelijker? We horen het graag! (Wilfred Folmer en Marian van Giezen).

Op donderdag 13 november overleed in de leeftijd van 87 jaar Marinus (Ries) Kwint (Simplonbaan 651). De crematie heeft plaats gehad op donderdag 20 november. We wensen zijn vrouw Mieke en dochter Marianne veel sterkte en de nabijheid en troost van de Eeuwige.

Op 15 november overleed de moeder van onze ouderling Hanneke Vis-Damminga. Zaterdag 22 november heeft de begrafenis plaatsgehad. Wij wensen Hanneke veel sterkte en de nabijheid en troost van de Eeuwige.

Nicolaïkerk
Hemel en aarde
belevén en bewegen

www.nicolaïkerk.nl

Zondag 30 november, de eerste zondag van Advent, begint in de Nicolaïkerk een tijd van bezinning en inkeer. In deze eredienst wordt de cantate 'Nun komm der Heiden Heiland' van J.S. Bach uitgevoerd, die deze componeerde voor de eerste zondag van Advent. Voorganger is ds Dirk Neven, organist is Berry van Berkum en de Cappella di San Nicolai en Nicolaïcantorij staan onder leiding van Ko Zwanenburg.

Na de ontmoeting met elkaar bij koffie en thee, bent u allen vanaf ongeveer 12.00 uur van harte welkom bij het zanguur met bewoners van het W.A. huis. Zij zingen met ons graag geliefde liederen, die hen – bij alle psychische bagage die zij hebben te dragen – moed en kracht geven. Hartverwarmend om hier aan mee te doen! Aansluitend is er voor alle deelnemers een broodmaaltijd.

Zondag 7 december gaat ds Ari van Buuren (oud ziekenhuispastor van het UMC) weer voor. Hij is gelukkig hersteld na een operatie enkele maanden geleden. De schriftlezingen op deze zondag zijn vanouds Jesaja 40: 1-11 en Johannes 1: 19-28. Het gaat om de stem van iemand die roept in de woestijn. Dat is zelfs een spreekwoord geworden... Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk. Hierover staat informatie elders in dit nummer.

Op zondag 14 december is ds Dirk Neven voorganger. Met de eerste lezing, Jesaja 67: 17-25, sluiten we aan bij het project van de kinderkerk: verderkijzers. De Evangelielezing, Johannes 3: 22-30, vertelt van het getuigenis van Johannes de Doper over Jezus – Hij moet wassen, ik moet minder worden. Vanaf 12.30 uur is er 'Kerst in de Klaas', een doorlopend programma in aansluiting op de Kerstmarkt in de Twijnstraat afgesloten met een Sing-in om 17.00 uur. Meer informatie elders in dit nummer.

Zondag 21 december gaat ds Margo Trapman, predikant van de Kogkerk, Koog a/d Zaan en Zandijk, voor. We lezen 2 Samuël 7: 4-16 en Lucas 1: 26-38. Het thema is 'een tempel voor God'. Om 17.00 uur is er een vesper in de Marcuskerk. Hierover staat informatie elders in dit nummer.

In de kerstnachtdienst, 24 december om 22.00 uur, zal ds Dirk Neven voorgaan. Aan deze dienst wordt medewerking verleend door de Nicolaïcantorij en de Cappella di San Nicolai onder leiding van Ko Zwanenburg. Uitgevoerd wordt de Weihnachtsantate van J.S. Bach 'Jauchzet, frohlocket, auf preiset die Tage' (deel 1 uit het Weihnachtsoratorium BWV 248). Berry van Berkum bespeelt het orgel. De lezingen zijn uit Titus 2: 11-14, over Gods genade die openbaar is geworden tot redding van alle mensen.

(De kerstvieringen in de Marcuskerk beginnen op 24 december met het kinderkerstfeest. De herders in Bethlehem blijken ook al 'verderkijzers' te zijn en laten zien wat niet voor de hand ligt. Met medewerking van kinderen uit Marcus- en Nicolaïwijk, Bram van Oort, orgel en Karel Demoet, vleugel. Voorganger is Marieke Sillevs Smitt).

Ook op 25 december om 10.00 uur is ds Dirk Neven de voorganger in een feestelijke kerstmorgendienst in de Klaas, waarin Berry van Berkum het orgel bespeelt en Ko Zwanenburg de cantor-organist is. Verder werken enkele instrumentalisten mee. De lezingen zijn de bekende lezingen voor kerstmorgen, waar onder Jesaja 55:6-13.

Zondag 28 december is ds Hans Baart uit Driebergen de voorganger en Ko Zwanenburg de

organist. De evangelielezing is Mattheus 2: 13-18, het verhaal over de onschuldige kinderen van Bethlehem. We lezen ook de profetie uit Jeremia 31: 15-17 die hierin genoemd wordt. Een andere kant van Kerst wordt zichtbaar in dit verhaal!

De Oudejaarsviering op 31 december om 19.30 is een vesper op het koor van de kerk. René Kil is voorganger. We lezen Psalm 90 in de vertaling van Huub Oosterhuis en Matteüs 5: 3-10 uit de NBV.

In het kader van Vorming en Toerusting is er op dinsdag 9 december om 20.00 uur in de Tuinzaal een filmavond. Zie verder elders in dit nummer.

Nieuwe Kerk
Utrecht

www.nk-utrecht.nl

Het is fantastisch om te zien dat het aantal vrouwen dat op de vijfde editie van Sisterhood, de vrouwenweek, afkwam weer gestegen is. Het thema 'Duizendmaal dank!' werd door onze missionair predikant Lydia Kansen uitgediept.

Begin november vond de zevende doop/opdraagdienst plaats van dit jaar. Wat een grote zegen dat we dit jaar op deze manier in totaal meer dan 35 baby's in de kerk mochten verwelkomen. Stadsblad Utrecht en Dichtbij.nl besteedden hier aandacht aan. Groeien is geen doel op zich, is in de artikelen te lezen. Ook de toelichting van onze wijkpredikant Carol van Wieren tijdens de dienst stond in de krant: "Groeien is vanuit de Bijbel gezien een logisch gevolg van 'vrucht dragen': ofwel het uitdelen van Gods liefde."

December is een maand van terugblikken. Dat gebeurt tijdens de MEER-avond op 14 december. Drie christenen uit het bedrijfsleven hebben in de afgelopen edities verteld hoe zij vanuit hun positie meebouwen aan Gods koninkrijk. Het waren inspirerende avonden over 'werkplek versus de preekstoel', integratievraagstukken in de financiële wereld en leiderschap voor elke christen: het scheppen van een nieuwe werkelijkheid voor je omgeving.

December is ook de maand van kerst. Het jaarlijkse kinderkerstfeest op kerstavond belooft weer een indrukwekkend schouwspel te worden. De kinderen oefenen vanaf half november elke week het stuk. Er is dit jaar gekozen voor veel kleinere rollen. Bijna alle rollen worden door kinderen gespeeld. Na het kinderkerstfeest is nog de kerstnachtdienst, die traditioneel wordt afgesloten met de jaarlijkse chocolademelk en glühwein. Als het lukt zal tijdens de dienst op kerstochtend ons projectkoor opnieuw optreden. Deze kerst staan we stil bij het thema 'Niet meer alleen'.

Voor vragen, e-mail naar scriba@nk-utrecht.nl.

Tuindorpkerk
Utrecht

www.tuindorpkerk.nl

Ook de komende periode hangt er weer werk van een kunstenaar in de galerij van de

WIJKNIEUWS

Tuindorpkerk. Deze keer hangen De psalmen van Henk Pietersma prominent aan de muur. Tijdens de dienst van 30 november zal er aandacht zijn voor zijn schilderijen. Vanaf 9.30 uur is de kerk al open om de schilderijen alvast op u te laten inwerken. Samen met de maker zelf kunt u dan van de schilderijen genieten en eventuele vragen stellen. De daarop volgende dienst van 10.00 uur moet ten slotte de rest doen. Na afloop is er natuurlijk weer tijd om onder het genot van een kopje koffie of thee de dienst en de schilderijen nader te beschouwen. Geen tijd? Geen nood! De kunstwerken zijn tot 21 februari 2015 te bewonderen in de Tuindorpkerk. Zie ook het artikel over deze expositie elders in dit nummer.

Zelf bezig zijn met uw handen en uw gedachten en wensen kunstzinnig vorm geven? Dat kan natuurlijk ook. Op donderdag 19 december is er de winterworkshop. Onder leiding van Gea Konieczek maakt u een boldecoratie van plaatmos en kerstmateriaal. Deze bol wordt bevestigd in een frame (Davidsster). Vooraf wel even aanmelden bij geako@ziggo.nl. Kosten vijftien euro. Uw stem laten horen kan natuurlijk ook. Op 24 december (kerstavond) is er weer 'Carols in de tuin'. Onder de titel: 'De reizende ster en het bedreigde kind' viert de gemeenschap in de Tuindorpkerk dit jaar de kerstnacht op de avond van 24 december. Al jarenlang wordt deze viering voorbereid met jongeren en voor een deel uitgevoerd door jongeren. De sfeer en de toon van viering zijn zo gekozen dat het thema van Kerst een brede doelgroep kan aanspreken, ook degenen die helemaal geen binding met een kerk hebben. Zie ook het artikel over deze kerstnachviering elders in dit nummer.

Ook de kinderen uit de basisschool leeftijd gaan aan de slag met Advent en Kerst. In de adventstijd horen ze verhalen over 'Verderkijzers', mensen die verder kijken dan anderen. Samen met Johannes, Jesaja, Maria, de herders en deurwachters stellen we de vragen: kijk eens in de verte, wat zie je dan? Wat kun je verwachten, waar droom je van? Want het donker gaat voorbij!

En natuurlijk zijn er nog diverse activiteiten in Huis in de Wijk. Kijk hiervoor op de geheel vernieuwende website van de Tuindorpkerk: tuindorpkerk.nl. U ziet u kunt u hoofd en handen laten spreken in de Tuindorpkerk. Elke zondag bent u natuurlijk ook van harte welkom in de wekelijkse viering, die begint om 10.00 uur.

Utrecht-West

www.pktk.nl

Op de eerste adventszondag, 30 november, gaat in Parc Transwijk ds Jan Erik Riemens voor en een

week later de heer Bouma in een dienst van Schrift en Tafel. De dienst op 14 december wordt geleid door ds Kees Bouman en 21 december door de heer Gerrit Krul. Op kerstochtend gaat opnieuw ds Riemens voor. De muziek in deze dienst wordt aangevuld met trompetklanken van Laurens van Egmond.

In de Wijkplaats gaat op 30 november ds Trees van Montfoort voor en de twee volgende zondagen ds Pim Brouwer. Hierbij is 7 december een SMS-dienst met als thema: 'Wie de koek krijgt, wie de gard'. Zowel rond Sinterklaas als in de Advent geldt immers: vol verwachting klopt ons hart... Op de laatste zondag van de Advent ten slotte gaat ds Jaspert Slob voor. Op kerstavond, 24 december, is eerst het jaarlijkse kinderkerstfeest (de Herdertjesviering) in en met de Antoniuskerk en om 22.00 uur de kerstnachtdienst, geleid door ds Pim Brouwer. En ook in de gezinsdienst op kerstochtend is Pim de voorganger. Elke woensdagavond tijdens de advent is in de kapel van de Dominicuskerk om 19.00 uur een oecumenische vesper. Het thema is dit jaar: 'De stem van een kind', uitgaande van verhalen uit 1 Samuel en het Lukas-evangelie. Korte verstillende momenten als voorbereiding op het kerstfeest.

Zondag 14 december is er na de dienst een 'vragenuurtje', waar gemeenteleden hun vragen en/of opmerkingen bij de kerkenraad kwijt kunnen.

Maandag 15 december is de seniorenkerstviering – dit jaar voor het eerst in de Wijkplaats. We vieren het kerstevangelie met elkaar met bekende liederen, muziek, gedichten en een maaltijd. Aanmelden kan bij Anne Marie Kootstra en Dini Westbroek.

De volgende Utrecht Lezing is op woensdag 17 december in Parc Transwijk. Drs. Anite Haverkamp vertelt over de symboliek van het kerstverhaal in de kerststal. Zie de aankondiging elders in dit blad.

Over eventuele kerstactiviteiten van de Wijkplaats zelf is bij het schrijven van deze wijkberichten nog niets bekend. Houd hiervoor de wekelijkse Nieuwsbrief in de gaten. Er zijn wel diverse reguliere activiteiten, zoals de Taizéviering van/voor jongeren op donderdag 18 december en op zondag 21 december de maandelijkse 'Vredeskring' met het Ubuntuhuis: een moment om op adem te komen voor iedereen (kring-kaarsen-zingen-teksten-muziek-eigen inbreng).

Zuilen (Bethelkerk en Oranjekapel)

www.protestantszuilen.nl

Bethelkerk

In de Bethel zetten we het nieuwe jaar goed in. Op zondagmiddag 4 januari om 15.00 uur zal de intrededienst van ds Gertine Blom in de Bethelkerk

zijn. Omdat deze feestelijk dienst samenvalt met Kerkcafé, hebben we besloten deze activiteit een weekje te verschuiven naar zondag 11 januari. Twee weken achter elkaar feest dus.

Vanaf de eerste adventszondag kunt u na de dienst in de Oranjekapel terecht voor de unieke handbeschilderde kaarsen van mevrouw Fietje. De kaarsen zijn er in vele soorten, kleuren en maten. De opbrengst van de verkoop komt ten goede aan de kas van de Oranjekapel. Wilt u liever zelf leren hoe u kaarsen kunt beschilderen? Zondagmiddag 7 december geeft Fietje een inloopworkshop tijdens het Kerkcafé in de Bethelkerk, te beginnen om 14.30 uur. U kunt die middag ook kaarsen kopen.

Op woensdag 17 december is de kerstviering met ouderen, zie daarover het bericht elders in dit blad.

Oranjekapel

Met de hele vierplek Oranjekapel denken we na over de toekomst, op drie zondagmorgens na de dienst. Op 9 november was onze tweede bijeenkomst. Deze keer droomden we met elkaar over de toekomst. Waar zou de gemeente dan mee bezig zijn? We konden kiezen uit vier uiteenlopende dromen: die van de diaconale gemeente, de hechte gemeente, de op de wijk gerichte gemeente en de gemeente die geloofsverdiepend bezig is. Er was eensgezindheid over het besef dat we alleen vanuit geloof (dat steeds verdiept en gevoed moet worden) kunnen handelen. Zonder die basis houden we onze inzet voor de wijk (diaconaal en sociaal) en elkaar niet vol. Op 14 december willen we een concreet plan bespreken.

Ook in de tijd naar Kerst kijken we vooruit, met het thema van de kindernevendienst: 'Verderkijzers!' De eerste Advent is een mooie aftrap met onze eigen wijkpredikant ds Mendie Hofma, met cantor Jan Koning, en met muziek door de kinderen. We hebben twee 'vaste' voorgangers deze adventsperiode: op de zondagen 7 en 21 december gaat ds Hans Uytendogaard met ons met dit thema aan de slag. De zondag daartussen, een viering van Schrift en Tafel, gaat ds Mendie Hofma voor.

Op 11 december is er een adventsmaaltijd. Die begint om 18.00 en is rond 20.00 weer afgelopen. Een adventsmaaltijd is een maaltijd en een viering ineen. Deze keer wordt door kinderen en volwassenen een mooi verhaal uitgespeeld over een koning die iemand zoekt die hem het kerstverhaal kan vertellen, maar dat valt nog niet mee....

De kerstnachtdienst vieren we samen, om 20.00 uur, met en bij de RK NicolaasMonica-parochie. Koor en cantorij werken samen, en blokfluitkwartet Kwartje Klassiek doet ook een duit in het zakje.

Alle kerkgebouwen zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers.
Kerkgebouwen aangegeven met * zijn voorzien van een aangepast toilet.

30-11 1^e Advent
07-12 2^e Advent
14-12 3^e Advent
21-12 4^e Advent
24-12 Kerstavond
25-12 1^e Kerstdag
26-12 2^e Kerstdag
31-12 Oudejaarsdag
01-01 Nieuwjaarsdag

protestantse kerken binnen de PGU

Bethelkerk *
De M. Keizerlaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. G. Blom
07-12 ds. T. Zijlstra, Utrecht
14-12 ds. C. Hoogendoorn, Amersfoort
21-12 ds. T. Zijlstra, Utrecht
24-12 22:00 u. ds. P.M.W. v.d. Schans, in Opstandingskerk
25-12 ds. T. Zijlstra, Utrecht, muzikale verrijking
28-12 ds. R. Mager
31-12 19:00 u. ds. T. Zijlstra, gez. Oudejaarsdienst in Jacobuskerk

Blossom
Grave van Solmsstraat 4
Diensten: 11.00 u.
30-11 geen viering
07-12 Eten en vieren
14-12 geen viering
21-12 Eten en vieren

Domkerk *
Domplein
Diensten: 10.30 u.
30-11 ds. N.J. de Jong-Dorland
07-12 ds. N.J. de Jong-Dorland
14-12 ds. N.J. de Jong-Dorland

21-12 ds. H.Vreekamp
24-12 17:00 u. ds. N.J. de Jong-Dorland, Kerst-
vesper
24-12 19:00 u. ds. N.J. de Jong-Dorland, Kinderkerstnachtdienst
24-12 22:30 u. ds. N.J. de Jong-Dorland
25-12 ds. N.J. de Jong-Dorland
28-12 ds. J.H. Uytendogaardt
28-12 15.30 u. Gebeds-
dienst straatpastoraat
31-12 19:00 ds. N.J. de Jong-Dorland, Oudejaars-
vesper
1-01 ds. N.J. de Jong-Dorland, ochtendgebed

Vespers, 19.00 u.
30-11, 07-12, 14-12, 21-12 en 28-12

Evang.-Lutherse kerk
Hamburgerstraat
Diensten: 10.30 u.
30-11 ds. Chr. Karrer, Heilig Avondmaal
07-12 ds. C. van Opstal
13-12 ds. Chr. Karrer, Duitse Dienst
14-12 ds. H.G.T. Günther
21-12 ds. C. van Opstal
24-12 22:00 u. ds. C. van Opstal
25-12 ds. C. Karrer, Heilig Avondmaal
28-12 ds. C.P. Bouman

Evang.-Lutherse kerk De Wartburg
Kennedylaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. J. Wiegers
07-12 ds. K. Storch
14-12 mw. A. van der Schrier
21-12 ds. C.P. Bouman

25-12 ds. K. Storch, Heilig Avondmaal
28-12 dhr. J.H.J. Lotterman

De Haven *
Marco Pololaan 185
Diensten: 16.30 u.
30-11 10:15 u. Open Bijbelstudie (Diamantweg 27)
07-12 ds. M. van Duijn
14-12 10:15 u. Open Bijbelstudie (Marco Pololaan 93)
21-12 17:00 u. Kerst - Havenmaaltijd
28-12 10:15 u. Open Bijbelstudie
28-12 16:30 u. Samenkomst, singen

Jacobikerk *
St. Jacobsstraat
Diensten: 10.00 u.
30-11 predikant onbekend
07-12 ds. A.J. Zoutendijk, Heilig Avondmaal
14-12 ds. A.J. Zoutendijk
21-12 ds. B. van der Graaf
25-12 ds. A.J. Zoutendijk
26-12 Prof. dr. A. van de Beek
28-12 ds. H. Mosterd

Diensten: 17.00 u.
30-11 ds. A.J. Zoutendijk
07-12 dr. H. van de Belt
14-12 dr. T.J.J. Pleizier
21-12 ds. A.J. Zoutendijk
25-12 geen dienst
26-12 geen dienst
28-12 ds. Z. de Graaf
31-12 ds. A.J. Zoutendijk

Janskerk *
EUG Oek. Studentengemeente
Janskerkhof
Diensten: 11.00 u.
30-11 ds. mw. M. Milder
07-12 ds. J. Nottelman

14-12 ds. H. Pals
21-12 ds. J. Smit o.s.a.
24-12 23:00 u. mw. M. Milder
25-12 ds. J. Nottelman
28-12 ds. mw. S. Bos

Johannescentrum *
M. van Parmadreef
Diensten: 10.30 u.
30-11 ds. T. Wolters, dienst van Schrift en Tafel
07-12 ds. T. Wolters
14-12 past. J. Hettinga
21-12 verhaal halen
24-12 ds. T. Wolters, dienst van Schrift en Tafel
25-12 ds. T. Wolters, dienst van Schrift en Tafel
28-12 ds. H.W. Wierda

Marcuskerk *
Wijnesteinlaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. J.S. Koops
07-12 ds. H. Zeldenrust
14-12 ds. J.S. Koops
21-12 ds. B. Wallet
21-12 17:00 vesper
24-12 22:00 u. ds. J.S. Koops
25-12 ds. J.S. Koops
28-12 ds. J.S. Koops
31-12 ds. J.S. Koops

Nicolaïkerk *
Nicolaaskerkhof
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. D. Neven, Cantorij
07-12 ds. A. van Buuren
07-12 vesper
14-12 ds. D. Neven
21-12 ds. M. Trapman
24-12 ds. D. Neven, Cantorij
25-12 ds. D. Neven
31-12 19:30 u. Oudejaars-
avondvesper

Nieuwe Kerk *
Bollenhofsestraat
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. mw. L. Kansen

07-12 ds. C. van Wieren
14-12 ds. A. van Heusden
21-12 ds. C. van Wieren
24-12 22:00 u. ds. mw. L. Kansen,
25-12 ds. B.C. van Wieren
28-12 ds. H. van Dolder
31-12 19:00 u. ds. J. Ouwehand

Oranjekapel *
Amsterdamsestraatweg
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. M. Hofma
07-12 ds. J.H. Uytendogaardt
14-12 ds. M. Hofma
21-12 ds. J.H. Uytendogaardt
24-12 onbekend
25-12 ds. M. Hofma
28-12 ds. L. Keuning

Pieterskerk, Eglise Wallonne
Pieterskerkhof
Diensten: 10.30 u.
30-11 dhr. J. la Grouw
07-12 dhr. P. Stermerding
14-12 geen ochtenddienst, 16:00 u. Fête de l'Avent
21-12 dhr. J. la Grouw
25-12 ds. R. Muller, avond-
maal
28-12 geen dienst

Roobolkapel
Corn. Roobolstraat
Diensten: 10.00 u.
30-11 geen dienst
07-12 geen dienst
14-12 ds. mw. E. Treurniet
21-12 geen dienst
25-12 geen dienst, Kerst-
maaltijd
28-12 ds. mw. T. Zijlstra
31-12 geen dienst

Tuindorpkerk *
Van Riellaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. B. van den Berg
07-12 ds. P.J. Rebel, dienst van Schrift en Tafel

14-12 ds. O. Wisse
21-12 ds. N. den Bok
24-12 22:00 u. ds. B. van den Berg, Carols in de Tuin
25-12 ds. P.J. Rebel
28-12 ds. P.J. Rebel
31-12 ds. P.J. Rebel

Wilhelminakerk *
Hobbemastraat
Diensten: 10.00 u.
30-11 dienst in de Marcuskerk
07-12 ds. M. van Giezen
14-12 dienst in de Marcuskerk
21-12 ds. M. van Giezen
24-12 ds. M. van Giezen
28-12 dienst in de Marcuskerk

De Wijkplaats
Johan Camphuisstraat 101
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. T. van Montfoort
07-12 ds. D.W. Brouwer, SMS-dienst
14-12 ds. D.W. Brouwer
21-12 dhr. J. Slob
24-12 22.00 u. ds. D.W. Brouwer
25-12 ds. D.W. Brouwer
28-12 dhr. G. Wolfert
31-12 geen dienst

andere kerken

Baptisten Gemeente Utrecht 'Silo'
Herenstraat 34-36
Diensten: 10.00 u.
30-11 mw. K. Timmer
07-12 ds. P. Brongers
14-12 dhr. P. Egberts
21-12 Carols and Lessons met Silo, Cantorij
25-12 ds. A. Noordhoek
28-12 ds. Regien Smit

advertenties

Verweij
elektrotechniek
Verweij
Beveiligings
Systemen VBS

Vakmensen in installeren

Erkend Ureto Beveiligings installateur

Veldwade 8
3439 LE Nieuwegein
Telefoon 030-2886513

Poeliersbedrijf

JOH. VAN LEEUWEN

Amsterdamsestraatweg 308 - Tel. 2444053
Burg. Reigerstraat 49 - Tel. 2514809
Biltstraat 88 - Tel. 2718890
Plesmanlaan 154, Maarssen - Tel. 0346 - 556461

WOLTJES

bouwkundig advies- en tekenbureau

Evert Woltjes

Doornhoecklaan 37
3601 JT Maarssen

Tel/Fax: (0346) 566423
Mob.: 06-54910111

'T HANDWERKHUIS

Folklore stoffen
Breimode
Borduren
Kant en band
Kaarten maken
Kleinvak artikelen

Voor al uw creativiteit

GRATIS af te halen
borduurcatalogus!!

Broerswetering 5
3752 AL Spakenburg Tel: 033 - 298 24 37

Boerderij Mereveld

PARTY & EVENEMENTENVERZORGING

SINDS 1938

BRUISENDE BEDRIJFSEVENEMENTEN
ROMANTISCHE HUWELIJSFEESTEN
VERRASSEND ENTERTAINMENT
STIJLVOLLE BUFFETTEN EN DINERS

Boerderij Mereveld ademt de sfeer van het landelijk leven van rond het jaar 1900 en ligt toch op slechts enkele minuten van Utrecht-centrum. Zoekt u naar een sfeervolle locatie waar vakmanschap en creativiteit het succes van uw bedrijfsfeest, bruiloft of diner garanderen? Wij heten u van harte welkom! Capaciteit 25-500 personen, parkeren geen probleem, makkelijk te bereiken

Inlichtingen of documentatie?
Belt u ons:
Tel. 030 - 251 47 80 Fax 030 - 254 34 23
Mereveldseweg 9 3584 LH Utrecht
www.boerderijmereveld.nl

eggersmann

welcome to the kitchen

WEBBA DESIGN

keukens/Sanitair/Tegels

Rembrandtlaan 2a Bilthoven.
Tel.: 030-2280099
Internet: www.webadesign.nl

ALNO

MUSEUM

het vrolijkste museum van Nederland

in de Buurkerk
aan de Steenweg

SPEELKLOK

Steenweg 6 te Utrecht - www.museumspeelklok.nl - T 030 231 27 89

Doopsgezinde Gemeente *
Oudegracht 270
Diensten: 10.00 u.
Iedere zondag voor alle kinderen kinder- dienst
30-11 ds.A.Wieringa
07-12 ds. C. van Egmond
10-12 19:45 (kerk open)
Taizéviering in de Doopsgezinde kerk
14-12 ds.A. van der Zijpp, Jong en ouddienst
14-12 14:30 u.: Mariamonologen theater concert door Theatergroep De Kern
21-12 zr. H. Huibers
24-12 18:00 Kerkdienst voor jong en oud, kinder-kerstmusical "Derde ster links" o.l.v. de Kinderdienst
25-12 ds.A. v.d. Zijpp m.m.v. het gemeentekoor
28-12 Kerkdienst voorbereid door de kerkenraad van de DGU

Geertekerk, * Remonstrantse Gemeente
Geertekerkhof
Diensten: 10.30 u.
30-11 10:00 ds.A.L.Wieringa, geen dienst in Geertekerk, Do-re dienst in Doopsgezinde Kerk
07-12 ds. F. Kruyne, bevestiging ds. P. Dronkers, verteluur; crèche
14-12 ds. P. Dronkers, verteluur; crèche
21-12 ds. F. Kruyne
24-12 19:30 u. ds. A.L. Wieringa, Kerstavonddienst voor Jong en Oud
25-12 ds. P. Dronkers, m.m.v. Geertecantorij
28-12 ds. F. Kruyne

Gemeenschap Wladimirskaja Sint Antoniuskerk
Kanaalstraat 200
Diensten: 10.30 u.
30-11 onbekend
07-12 onbekend
14-12 onbekend
21-12 onbekend

Kerk van de Verkondiging van de Moeder Gods
Springweg 89
Diensten: 09.00 u.
30-11 onbekend
07-12 onbekend
14-12 onbekend
21-12 onbekend

Holy Trinity Church
Van Limburg Stirumplein
30-11 09:00 u. rev. R. Florentinus
11:00 u. rev. R. Florentinus
07-12 09:00 u. rev. D. Philips
11:00 u. rev. D. Philips
14-12 09:00 u. rev. D. Philips
11:00 u. rev. D. Philips
21-12 09:00 u. rev. D. Philips
11:00 u. rev. D. Philips
24-12 17:00 u. rev. D. Philips, Crib service
23:00 u. rev. D. Philips
25-12 09:00 u. rev. D. Philips
11:00 u. rev. D. Philips
26-12 10:00 u. rev. D. Philips
27-12 10:00 Said Communion, rev. D. Philips, Apostle: John
28-12 9:00 Sung (HC) Dutch-A, rev. D. Philips
11:00 Choral HC, rev. D. Philips
31-12 19:00 Said Communion, rev. D. Philips

kerkdiensten

Huis van Vrede
Van Kleffenslaan 1
Diensten: 11.00 u. met Ma- rokkaans ontbijt
30-11 dhr. C. Bakker
07-12 dhr. G. Bosch
14-12 dhr. G. Koop
21-12 dhr. H. Bouma
25-12 dhr. H. Bouma
28-12 dhr. G. Bosch

ICF Utrecht Mattheuskerk
Hendrika van Tussenbroek- laan 1a
Diensten: 14.00 u., engels- talig
30-11 br. Bonhof
07-12 ds. V. van 't Spijker, Heilig Avondmaal
14-12 br. Bonhof
21-12 evangelist Van Dooij- eweert
25-12 geen dienst
28-12 br. Bonhof

Jeruëlkapel, * Vrije Evangelische Gemeente Ivoordreef
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. D. Spee
07-12 ds. E. v.d. Berg, Maal- tijd van de Heer
14-12 ds. D. Spee,
21-12 ds. M. Nijkamp
25-12 ds. D. Spee
28-12 ds. P. Smit
31-12 15:00 u. EBG dienst

Leger des Heils
Schooneggendreef 27H
Diensten: 10.00 u.
30-11 majors S. en D. Evans
07-12 envoy T. Kruisinga
14-12 envoy C. Osse- waarde
21-12 lt. Marc Potters
24-12 22:00 u. commis- sioners H. en M. van Vliet, in de Jacobi- kerk
25-12 11:00 u. lt. Mariska Potters, Familie- dienst
28-12 lt. Marc Potters

Nederlands Gereformeerde Kerk
Jeruzalemkkerk
Troosterlaan 65
Diensten: 09.30 u.
30-11 ds. M. Janssens
07-12 onbekend
14-12 onbekend
21-12 onbekend
28-12 onbekend

Diensten, 17.00 u.:
30-11 zr. H. Röhm
07-12 onbekend
14-12 onbekend
21-12 onbekend
28-12 onbekend

Oecumenische onder- wegkerk Blauwkapel
Kapeldwarsweg
Diensten: zondag 15:00 u.
30-11 past. A. van Dam
07-12 past. B. van Empel
14-12 past. A. van Dam
21-12 past. B. van Empel
24-12 aanvang 22:00 u. (kerk open 21.15 u.), samenzang 21.40 u., ds. C.J. Baan
28-12 geen diensten op zondagmorgen tot Pasen 2015

Oud-Katholieke Parochie Utrecht Ste Gertrudis
Willemsplantsoen 2
Diensten: 10.00 u.
30-11 mgr. J. Vercammen en past. B. Wallet
07-12 onbekend
14-12 onbekend
21-12 onbekend
28-12 onbekend

ziekenhuizen

AZU Stiltecentrum
Heidelberglaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. M. van Steenbeek
07-12 geen dienst
14-12 mw. E. Kruyt (NPB)
21-12 past. M. Wisse
25-12 past. L. Berkhout
28-12 ds. M. van Steenbeek

Diakonessenhuis
Bosboomstraat
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. M. Bakema
07-12 ds. I. Haijink, Woord en Tafel
14-12 ds. F. Kruijne
18-12 20.30 u. Kerstcon- cert met Utrechtse Studentencantorij
21-12 ds. M. Oskam
25-12 past. W. Oldenhof en ds. F. Kruijne, Woord en Tafelviering
28-12 ds. G. Krul

St. Antonius ziekenhuis
Soestwetering 1
Diensten: 10.00 u.

30-11 ds. J.J. Tersmette
07-12 ds. N.Th. Overvliet- van der Veen
14-12 ds. J.J. Tersmette
21-12 mw. C. Koek-Strauss
25-12 ds. N.Th. Overvliet- van der Veen
28-12 ds. J.J. Tersmette

Willem Arntsz Huis
Lange Nieuwsstraat
Diensten: 10.30 uur
30-11 past. B. van Empel
07-12 past. K. van Roer- mund
14-12 ds. L. Meiling
21-12 ds. J.R. Vredenburg
25-12 past. K. van Roer- mund
28-12 ds. L. Meiling
31-12 vrijwilliger

zorgcentra

Alb. van Koningsbruggen
Beneluxlaan
Diensten: 10.30 u.
30-11 dhr. P. van Mansfeld
07-12 ds. mw. E. Bakker, dienst van Schrift en Tafel
14-12 mw. G. van Liebergen
21-12 mw. A. van der Schrier
24-12 19:00 u. mw. M. Zuil- hof, m.m.v. Decibelle o.l.v. A. Bleijs
28-12 dhr. P. van Mansveld

De Lichtkring
Eyckmanlaan
Diensten: 17.00 u.
30-11 ds. H. Stellingwerf
07-12 ds. H. Zeldenrust
14-12 ds. P.J. Rebel
21-12 ds. N. Meynen
25-12 10.30 u. mw. VV. Winkel
28-12 ds. N. Meynen

Rosendaal
Indusdreef
Diensten: 10.45 u.
30-11 mw. J. Gijzel, Woord en Tafel
07-12 past. Th. Moorman, eucharistieviering
14-12 mw. A. Boxman, Woord en Tafel
21-12 past. J. Hettinga, Woord en com- munie
24-12 19:00 u. past. Th. Moorman en mw.

A. Oldenziel, m.m.v. Koren van de Pau- luskerk
25-12 mw. J. Gijzel, m.m.v. Koor Happy Toge- ther
28-12 mw. M. v.d. Klij, Woord en Tafel

Swellengrebel
Burg. F. Andreaelaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 geen dienst
07-12 geen dienst
14-12 ds. E. Bakker
21-12 geen dienst
25-12 dhr. J. Toet
28-12 geen dienst

Tamarinde
Neckardreef
Diensten: 10.30 u.
30-11 ds. Jurjens
07-12 mw. Dubois
14-12 mw. Lam
21-12 mw. v.d. Klij-van Wijnbergen
25-12 ds. N. Meynen
28-12 mw. Dubois, einde- jaarsviering

Tolsteeg
Saffierlaan
Diensten: 10.30 u.
30-11 dhr. G. Krul
07-12 dhr. P. van Kleinwee
14-12 dhr. G. Krul, dienst van Schrift en Tafel
21-12 dhr. P. van Mansfeld
24-12 mw. G. van Liebergen
25-12 dhr. G. Krul
28-12 mw. A. van der Schrier
31-12 pr

Transwijk
Hof van Transwijk 16
Diensten: 10.30 u.
30-11 ds. J.E. Riemens
07-12 drs. J. Bouman, dienst van Schrift en Tafel
14-12 ds. C.P. Bouman
21-12 dhr. G. Krul
24-12 geen dienst
25-12 ds. J.E. Riemens
28-12 dhr. A. Hubers
31-12 15:00 u., dhr. E. van der Kaaij

Tuindorp-Oost
Winklerlaan
Diensten: 10.00 u.
30-11 viering
07-12 viering
14-12 viering
21-12 ds. N. Meynen

25-12 mw. VV. van der Vlist
28-12 viering

Zuylenstede
Perudreef 8
Diensten: 10.00 u.
30-11 ds. R.E. van der Wal
07-12 dhr. A. Hubers
14-12 dr. J. van Amersfoort
21-12 mw. A. Dubois-van Hoorn
25-12 ds. A. van der Schrier- Cuperus
28-12 mw. J. de Klerk
31-12 ds. J.E. Riemens

door-de-week

Getijdegebeden in de Domkerk
Maandag
7.00 uur Ochtendgebed
Maandag t/m zaterdag
12.30 uur Middaggebed
Zondag en woensdag
19.00 uur Avondgebed

Kapel Hoog Catharijne
Godebaldkwartier
Diensten ma. t/m vr.: 12.45–13.00 u

VRIJDAG 't Huis aan de Vecht
Costa Ricadreef
Dienst: 19.30 u.
23-12 14:30 u. gezamenlijke Kerstviering
02-01 dhr. G.J. Kroon

Zorgcentrum de Bijkershoek
Van Bijkershoeklaan
Diensten: 15.00 u.
12-12 ds. H.J. Zeldenrust

ZATERDAG Axion locatie Dr. J.N. Voorhoeve
Van Heuven Goedhartln 3
Diensten: 10.30 u

LEESROOSTER

De komende weken ver- meldt het leesrooster van het Nederlands Bij- belgenootschap de vol- gende bijbelgedeelten:

ma 1 dec	2 Petrus 1:1-11
di 2 dec	2 Petrus 1:12-21
wo 3 dec	2 Petrus 2:1-10a
do 4 dec	2 Petrus 2:10b-22
vr 5 dec	2 Petrus 3:1-9
za 6 dec	2 Petrus 3:10-18
zo 7 dec	Psalm 80
ma 8 dec	Jesaja 41:1-7
di 9 dec	Jesaja 41:8-13
wo 10 dec	Jesaja 41:14-20
do 11 dec	Jesaja 41:21-29
vr 12 dec	Jesaja 42:1-13
za 13 dec	Jesaja 42:14-25
zo 14 dec	Jesaja 43:1-7
ma 15 dec	Jesaja 43:8-13
di 16 dec	Jesaja 43:14-21
wo 17 dec	Jesaja 43:22-28
do 18 dec	Jesaja 44:1-8
vr 19 dec	Jesaja 44:9-17
za 20 dec	Jesaja 44:18-23
zo 21 dec	Jesaja 44:24-45:7
ma 22 dec	Jesaja 45:8-13
di 23 dec	Jesaja 45:14-19
wo 24 dec	Jesaja 45:20-25
do 25 dec	Johannes 1:1-13
vr 26 dec	Johannes 1:14-18
za 27 dec	Psalm 96
zo 28 dec	Openb. 21:1-8
ma 29 dec	Openb. 21:9-27
di 30 dec	Openb. 22:1-7
wo 31 dec	Openb. 22:8-21
do 1 jan	Psalm 8
vr 2 jan	Jesaja 55:1-13
za 3 jan	Jesaja 56:1-8

Vier Kerst 2014 in de Utrechtse binnenstadskerken

Steven Slappendel

Onder deze titel heeft de werkgroep Kerk in de City ook dit jaar weer een flyer gemaakt met een overzicht van diensten, vieringen, samenzang, concerten en activiteiten in de binnenstadskerken. De twaalf monumentale kerkgebouwen in de binnenstad van Utrecht zijn bijzondere plaatsen om te genieten van het kerstfeest. Deze kerken zijn betrokken bij het project Kerken Kijken Utrecht (KKU).

Het museum Catharijne Convent draagt ook bij aan deze flyer met 'Beleef het kerstverhaal'. Het museum dompelt zich van 13 december tot en met 4 januari onder in kerstseer. Je kunt luisteren naar het kerstverhaal en de theatervoorstelling van Aluin bezoeken. De Napolitaanse kerststallen zijn te bewonderen. Het levensgrote spel 'Reis mee naar Bethlehem' vraagt om spelers en je kunt als

Maria of Jozef plaats nemen in de kerststal met echte dieren. Voor meer info zie www.catharijneconcent.nl.

Adventsmarkt

De kerstflyer wordt onder meer verspreid via de VVV, ligt in musea en in de deelnemende kerken. Ook op de Adventsmarkt op 29 november (zie elders in dit blad) en bij Kerst in de Klaas op 14 december worden veel exemplaren uitgedeeld. De redactie is dit jaar gedaan door Hilda Compagner vanuit het kerkelijk cultureel werk van het Citypastoraat Domkerk. De vormgever is Fred Manschot. Kerk in de City is een werkgroep bestaande uit leden uit de KKU-kerken. Behalve de jaarlijkse uitgave van een kerst- en zo mogelijk ook een paasflyer draagt de werkgroep bij aan het project Kerken Kijken Utrecht, onder andere met de pelgrimspas. Verder stemmen de kerken af met betrekking tot hun participatie in de Culturele Zondagen en andere stadsactiviteiten.

* Deze afbeelding staat op de voorkant van de flyer van het kerstproject dat de binnenstadskerken bieden: aanbidding van de herders, een schilderij van Peter Paul Rubens (1608).

kerk in de stad

IS EEN UITGAVE VAN DE
PROTESTANTSE GEMEENTE
UTRECHT EN VERSCHIJNT
MAANDELIJKS

REDACTIE

Elly Bakker, Sietske Gerritsen,
Arie Moolenaar, Frans Rozemond
(DMO) en Agnes Stekelenburg

HOOFDREDACTEUR

Peter van der Ros

REDACTIEADRES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
e-mail: kerkindestad@protestant-utrecht.nl

Kopij kerkdiensten mailen naar:
preekrooster@protestant-utrecht.nl

WIJKCORRESPONDENTEN

Citypastoraat Domkerk:
Bram Schriever
Eglise Wallonne (Pieterskerk):
Grietje Hofman
EUG Oekumenische
Studentengemeente (Janskerk):
Rik Boonstra
De Haven: Wilma Wolswinkel
Jacobikerkerker: Hester van de Kaa
Marcus-Wilhelminawijk:
Anne-Marie Rutgers
Nicolaïkerk: Steven Slappendel
Nieuwe Kerk: Harmen van Doorn
Johannescentrumgemeente:
Anneke de Klerk
Utrecht West:
Henno Willering
Tuindorperkerk: Jan Verkerk
Zuilen (Oranjekapel) Annemieke
Schoor(Bethelkerk) Tineke Zijlstra.

SLUITINGSTIJD

Tien dagen voor verschijning,
berichten negen dagen voor
verschijning 10.00 uur.

ADMINISTRATIE

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
abonnement@protestant-utrecht.nl
Voor een abonnement op Kerk in de Stad vragen wij per adres een bijdrage van 30 euro per jaar in de productie- en verzendkosten. Elk jaar ontvangt u in september een acceptgiro om de betaling te voldoen.

ADVERTENTIES

Margaretha van Parmadreef 14
3561 SR Utrecht
telefoon 2737 540
Tarief op aanvraag, sluitingstijd tien dagen voor verschijning.
Aanleveren van advertenties:
advertenties@protestant-utrecht.nl

BANKRELATIE

Kerk in de Stad te Utrecht
NL37INGB0000766042

GRAFISCHE VERZORGING

theologische uitgeverij Narratio®,
Gorinchem
www.narratio.nl

WELKOM
IN DE DOMKERK
WELCOME
TO THE DOM CATHEDRAL

ADVENTSMARKT

zaterdag

29 november 2014

16:00 - 17:30

PANDHOF

naast Domkerk - ingang Domplein

16:40 uur Adventsluiding klokken Domtoren
en aanlichten kerstboom Pandhof

M.m.v. Utrechts Klokkenluiders Gilde, Volkstuinvereniging ("Ons Genot"), Kinderboekwinkel, een aantal Utrechtse kerkgenootschappen, kramen en informatie uit de Protestantse wijkgemeenten Utrecht.

www.domkerk.nl - www.pgu.nu

